
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA YER ALAN POPÜLER KÜLTÜR UNSURLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Vefa Özdemir

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

NİSAN, 2025

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren … (…) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Vefa

Soyadı : Özdemir

Bölümü : Türkçe Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi : …/04/2025

TEZİN

Türkçe Adı : Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları Üzerine Bir İnceleme

İngilizce Adı : An Examination of Popular Culture Elements in Turkish Language Teaching Textbooks as a Foreign Language

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı: Vefa Özdemir

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Vefa Özdemir tarafından hazırlanan "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları Üzerine Bir İnceleme" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma Açık

(Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi) ……

Üye: Prof. Dr. Yusuf Uyar

(Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi) ……

Üye: Doç. Dr. Hüseyin Göçmenler

(TÖMER Türk Dili Birimi, Hacettepe Üniversitesi) ……

Tez Savunma Tarihi: 28/03/2025

Bu tezin, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban Çetin

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü ……

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında bilgi ve tecrübesiyle yolumu aydınlatan, gerek lisans gerek yüksek lisans eğitimimden bu yana akademik rehberliğini hiçbir zaman esirgemeyen çok kıymetli danışmanım Prof. Dr. Fatma Açık'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez sürecimde katkılarını esirgemeyen ve değerli görüşleriyle çalışmamın gelişimine destek olan Prof. Dr. Yusuf Uyar ve Doç. Dr. Hüseyin Göçmenler'e şükranlarımı sunarım.

Bu zorlu süreçte her zaman yanımda olan, sabrıyla, anlayışıyla ve sevgisiyle beni destekleyen, manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen canım eşim Melike Temizyürek Özdemir'e gönülden teşekkür ederim.

Aynı akademik yolu birlikte yürüdüğüm, fikirleriyle çalışmama katkı sağlayan ve dostluğu ile her zaman yanımda olan kıymetli arkadaşım Muhammet Hüseyin Yazıcı'ya teşekkür ederim.

Ayrıca, eğitim hayatım boyunca bana emek veren tüm hocalarıma, bu çalışmaya katkıda bulunan değerli akademisyenlere ve tüm arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında bana eşsiz deneyimler kazandıran Yunus Emre Enstitüsüne ise borcumu hiçbir zaman ödeyemem.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA YER ALAN POPÜLER KÜLTÜR UNSURLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

(Yüksek Lisans Tezi)

Vefa Özdemir
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Nisan 2025

ÖZ

Yabancı dil öğretiminde öğrenicileri dil öğrenmeye karşı güdüleyip onların motivasyonlarını güçlendirerek hedef dile ilgilerini artırmak gerekmektedir. Hangi nedenle olursa olsun yabancı dil öğrenmeye karar veren her yaş grubundan öğrenicilerin zaman içerisinde hedef dile ilgileri azalabilmekte dil öğrenme motivasyonları olumsuz etkilenebilmektedir. Yabancı dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimi olup doğrudan doğruya kültür aktarımı değildir. Kültürün empoze edilmesi yerine kültürel etkileşimin ön planda tutulduğu dil öğretiminde öğrenicilerin hedef dile karşı olumlu tutum geliştirmeleri beklenmektedir. Teknoloji çağı olarak da adlandırılan 21. yüzyılda kitle iletişim araçları çoğalmış ve insanların hayatının tamamında yer almaya başlamıştır. Çalışmaya konu olan popüler kültür de kitle iletişim araçları vasıtasıyla tüm insanların hayatında önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Dil öğretiminde de öğrenicilerin ilgisini çeken, öğrenicileri dil öğrenme konusunda motive eden unsurlardan bir tanesi de popüler kültürdür. Popüler kültür yiyecek-içecekler, spor, moda, edebiyat, müzik, sinema, oyunlar, danslar, mekânlar, internet, magazin gibi kavramları içerisinde barındırmaktadır. Yabancı dil öğretimi sürecinde öğretici ve öğrenicilerin gerek ders ortamında gerek ders dışı etkinliklerde öncelikle başvurdukları kaynak, alana yönelik hazırlanmış ders ve alıştırma kitaplarıdır. Bu yönüyle ders kitapları yabancı dil öğretim süreçlerine de olumlu yönde destek sağlayan başlıca materyallerdir. Araştırmada gerek yurt içinde gerek yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde en çok kullanılan ders kitaplarından olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinde (A1-C2) yer alan okuma-anlama ve dinleme-izleme metinlerinde popüler kültür unsurlarının tespiti amaçlanmıştır. Tarama yöntemiyle Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerindeki (A1-C2) okuma- anlama ve dinleme-izleme metin sayıları, metinlerde kullanılan popüler kültür unsur sayıları, popüler kültür

unsurlarının içerikleri metinlerin, sadece belirli bölümleri değil, öncesi-sonrasındaki bağlam ve bulunduğu sosyal ortam da dikkate alınarak Salim Razı tarafından geliştirilen "Kültürel Ögeler Dökümü"nde yer verilen unsurlar bağlamında tespit edilmiş; tespit edilen popüler kültür unsurları hakkında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışmakta olan dört uzmanın görüşleri alınmıştır. Araştırma bulgularına göre Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nin 2015 yılından günümüze herhangi bir güncelleme yapılmadan kullanıldığı, okuma-anlama ve dinleme-izleme metinlerinde çok az sayıda popüler kültür unsuruna yer verildiği, yer verilen popüler kültür unsurlarının genel olarak hedef kültüre ait olması nedeniyle kültürel etkileşim yönünden zayıf kaldığı, kültürel öge dökümünde yer alan yedi ana başlıktan (düşünsel değerler, yaşam tarzı, davranış, medya, sanatsal değerler, aile, bilim) genel olarak yaşam tarzı, sanatsal değerler, medya ve bilim başlıklarına yer verildiği, popüler kültürün hızlı değişim gösteren özelliğinden Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nin güncellenmesi gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, popüler kültür, Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti.
Sayfa Adedi : xvi + 101
Danışman : Prof. Dr. Fatma Açık

AN EXAMINATION OF POPULAR CULTURE ELEMENTS IN TURKISH LANGUAGE TEACHING TEXTBOOKS AS A FOREIGN LANGUAGE

(M.S. Thesis)

Vefa Ozdemir

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

April 2025

ABSTRACT

In the field of foreign language teaching, it is essential to motivate learners and enhance their engagement in order to foster sustained interest in the target language. Regardless of their initial motivations, learners of all age groups may experience a decline in interest over time, which can negatively impact their motivation to learn the language. Foreign language instruction is inherently intertwined with culture teaching; however, it does not entail a direct transmission of cultural elements. Instead of imposing culture, language education that prioritizes cultural interaction is expected to cultivate positive attitudes in learners toward the target language. In the 21st century, often referred to as the digital age, the proliferation of mass media has led to its pervasive presence in everyday life. Popular culture, which constitutes the focus of this study, has come to play a significant role in people's lives through these media channels. Within the context of language education, popular culture represents one of the key components that can attract learners' attention and motivate them in the language learning process. It encompasses a broad range of concepts, including food and beverages, sports, fashion, literature, music, cinema, games, dances, spaces, the internet, and entertainment media. In the process of foreign language instruction, both teachers and learners predominantly rely on textbooks and exercise books specifically designed for instructional purposes, whether in formal classroom settings or during extracurricular activities. In this regard, textbooks serve as primary instructional materials that can positively support foreign language teaching. This study aims to identify the presence of popular culture elements in the reading and listening/viewing texts included in the *Yedi İklim Turkish Language Teaching Set* (A1–C2), one of the most widely used resources in teaching Turkish as a foreign language both in Turkey and abroad. Utilizing a document analysis

method, the study examines the number of reading and listening/viewing texts in the aforementioned set, the frequency and nature of popular culture elements included, and the broader socio-cultural context in which these elements appear, considering not only specific passages but also their preceding and succeeding context and the surrounding social setting. The identification of popular culture components was carried out with reference to the "Inventory of Cultural Elements" developed by Salim Razı. In addition, the opinions of four experts in the field of teaching Turkish as a foreign language were solicited regarding the identified elements. The findings of the study reveal that the *Yedi İklim Turkish Language Teaching Set* has been in use since 2015 without any updates. Moreover, the number of popular culture elements featured in the reading and listening/viewing texts is notably limited. The elements that are included predominantly reflect the target culture, thereby limiting opportunities for intercultural interaction. Among the seven major categories listed in the cultural elements inventory—namely intellectual values, lifestyle, behavior, media, artistic values, family, and science—the study found a greater emphasis on lifestyle, artistic values, media, and science. In light of the rapidly evolving nature of popular culture, the study concludes that the *Yedi İklim Turkish Language Teaching Set* should be revised and updated accordingly to better reflect contemporary cultural dynamics and to enhance its pedagogical effectiveness in foreign language education.

Key Words : Teaching Turkish as a foreign language, popular culture, Yedi İklim Turkish Teaching Sets.
Page Number : xvi + 101
Supervisor : Prof. Dr. Fatma Acik

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU i

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ii

JÜRİ ONAY SAYFASI iii

TEŞEKKÜR iv

ÖZ v

ABSTRACT vii

İÇİNDEKİLER ix

TABLOLAR LİSTESİ xii

ŞEKİLLER LİSTESİ xiii

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ xv

BÖLÜM I 1

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 4

1.2. Araştırmanın Amacı 6

1.3. Araştırmanın Önemi 7

1.4. Varsayımlar 8

1.5. Sınırlılıklar 8

1.6. Tanımlar 8

BÖLÜM II 9

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE DERS KİTAPLARI VE ÖZELLİKLERİ 9

2.1. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitapları 9

2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Özellikleri 12

2.2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Dış Yapı Ögeleri 13

2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarındaki Görseller 16

2.2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının İçerik Özellikleri 17

2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Kültür Unsurları 23

BÖLÜM III 25

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 25

3.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar 25

3.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar 29

BÖLÜM IV 34

YÖNTEM 34

4.1. Araştırmanın Modeli 34

4.2. İncelenen Kitaplar 34

4.3. Veri Toplama Yöntemi 35

4.4. Verilerin Analizi 35

4.5. Güvenirlik ve Geçerlik 37

4.5.1. Güvenirlik 37

4.5.2. Geçerlik 37

BÖLÜM V 39

KURAMSAL ÇERÇEVE 39

5.1. Kültür 39

5.1.1. Kültür Türleri 41

5.1.2. Popüler Kültür 43

5.2. Dil ve Kültür İlişkisi 49

5.2.1. Dil Öğretiminde Kültürün Yeri 50

5.2.2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Unsurları 52

5.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitapları 57

5.3.1. Yunus Emre Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri 58

BÖLÜM VI 61

BULGU VE YORUMLAR 61

BÖLÜM VII 82

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 82

7.1. Sonuç 82

7.2. Tartışma 84

7.3. Öneriler 86

KAYNAKLAR 89

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Popüler Kültür Ögeleri ve Alt Kategorileri*.....36

Tablo 2. *Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde Yer Alan Popüler Kültür Unsurlarının Kaynak Kültür ve Hedef Kültüre Göre Dağılımı* 36

Tablo 3. *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları*.....62

Tablo 4. *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları*.....64

Tablo 5. *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları*.....69

Tablo 6. *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları*.....71

Tablo 7. *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları*.....76

Tablo 8. *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C2 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları*.....77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri 63

Şekil 2. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A2 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri 65

Şekil 3. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviye okuma-anlama / dinleme-izleme metin sayıları dağılımı 66

Şekil 4. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviye popüler kültür unsurları dağılımı ...66

Şekil 5. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviye popüler kültür unsur kaynaklarının dağılımı 67

Şekil 6. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviye popüler kültür dağılımı 68

Şekil 7. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri 70

Şekil 8. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri 72

Şekil 9. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviye okuma-anlama / dinleme-izleme metin sayıları dağılımı 73

Şekil 10. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviye popüler kültür unsur dağılımı 73

Şekil 11. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviye popüler kültür unsur kaynaklarının dağılımı 74

Şekil 12. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviye popüler kültür dağılımı 75

Şekil 13. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri 76

Şekil 14. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C2 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri 78

Şekil 15. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviye okuma-anlama / dinleme-izleme metin sayıları dağılımı 78

Şekil 16. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviye popüler kültür unsur dağılımı 79

Şekil 17. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviye popüler kültür unsur kaynaklarının dağılımı 80

Şekil 18. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviye popüler kültür dağılımı.....80

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

%	Yüzde
AATG	American Association of Teachers of German
AATSP	American Association of Teachers of Spanish and Portuguese
ACTFL	American Council on the Teaching of Foreign Languages
CEFR	Avrupa Diller Ortak Çerçeve Programı
ELT	English Language Teaching
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
s.	sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
TÖMER	Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
vb.	ve buna benzer
vd.	ve diğerleri
YEE	Yunus Emre Enstitüsü
YETÖS	Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Tarih boyunca insanlar iletişim kurmak amacıyla ticaret, eğitim, iş imkânı, evlilik, göç, yolculuk, bireysel ilgi ve ihtiyaçlar gibi çeşitli gereksinimler nedeniyle kendi ana dili dışında ikinci veya yabancı bir dil öğrenme ihtiyacı duymuşlardır. Son yıllarda ekonomik ve teknolojik gelişmeler, farklı ülke ve toplumlarla kurulan ilişkiler, çeşitli ülkelerden gelen göçler, iş imkânlarının artması, Türk dizileri gibi etkenlerin sayesinde Türkçe öğrenme talebi artmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesine yönelik artan gereksinim doğrultusunda dil öğretiminin daha kalıcı, etkili ve ekonomik hâle getirilmesi amacıyla çeşitli materyaller geliştirilmiş olup bu alandaki çalışmalar devam etmektedir. Dil öğrenme sürecinde web tabanlı uygulamalar, görsel, işitsel ve fiziksel materyaller yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak ders kitapları bu kaynaklar arasında özel bir öneme sahip olup dilin sistematik ve yapılandırılmış bir şekilde öğrenilmesine önemli katkı sağlamaktadır. Özellikle yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi/öğretiminde kullanılan temel kaynak ders kitaplarıdır. Demirel (1993, s. 91) ders kitapları olmadan yapılan yabancı dil öğrenimi/öğretimi tam manasıyla tamamlanmış sayılamayacağını; ayrıca öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin neler öğreneceğine, öğretmenlerin neler öğreteceğini önemli ölçüde etkileyen bir kaynak olarak ders kitaplarının önemine vurgu yapmaktadır.

Yabancı dil öğrenmek aynı zamanda o dilin kültürünü de öğrenmektir. Öğreniciler öğrendikleri yabancı dili o dilin kültüründen bağımsız olarak öğrenmezler. Ders kitaplarının ise kültürel içerik bağlamında yeterli olmadığı çeşitli çalışmalarla (Cortazzi & Jin, 1999; İşcan, 2017; Kramsch, 1993) ortaya konmuştur. Kramsch (1993, s. 230), yabancı dil eğitiminin geleneksel yöntemlerle yapıldığı birçok sınıfta, hedef dil konuşucularının kültür ve hayata bakış açılarının genellikle yeterince aktarılmadığının üzerinde durmuş; buna ek

olarak hedef dil öğretiminde kültür aktarımının sadece "4F"(food, fashion, folklore, figures) olarak isimlendirilen (yemek, moda, folklor ve sayısal gerçekler) kaideler ile sınırlı tutulmaması gerektiğini ifade etmiştir. Cortazzi ve Jin (1999, s. 196) iletişimde başlıca aracın dil olduğunu ve hayatın olağan şartlarında iletişimin herhangi bir bağlam olmadan kurulamayacağını dile getirerek iletişimdeki her bir bağlamın kültürel unsurları barındırdığından iletişimin kültürden bağımsız gerçekleşmesine imkân olmadığını belirtmişlerdir.

Kültür, iletişimin doğru ve etkili gerçekleşebilmesi için önemli bir etmendir. Hedef dil öğrenilirken karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmek için Brown'ın (1986, s. 84) da belirttiği gibi hedef dil öğrenicisi, hedef dilin kültürünü daha kolay edinmek ve edindiği kültürün bir üyesi olabilmek için ikinci bir kimlik kazanmalıdır. Dolayısıyla öğreticiler öğrenicilere hedef dilin kimliğini kazandırmaya çalışmalıdırlar. "Bir dildeki öğrenme başarısının oranı, öğrencilerin hedef dilin doğal ortamına kendilerini uyarlama seviyesinin yüksekliğine bağlıdır" (Curtin, 1979, s. 281). Buradan hareketle öğreniciler, hedef dili günlük yaşamlarında ne kadar aktif ve sürekli kullanırlarsa dil öğrenme süreçlerinde o kadar başarılı olacakları söylenebilir.

Byram (1997, s. 34) ikinci / yabancı dil ediniminde kültürü, dil öğretimine entegre etmek gerekliliğini vurgulamış ve bu bağlamda beş unsurdan; "tutumlar, bilgi, yorumlama ve ilişkilendirme becerileri, keşfetme ve etkileşim becerileri, eleştirel kültürel farkındalık" meydana getirdiği bir model ortaya koymuştur. Byram'ın modelinde kültür ve dil öğreniminin bütün süreci birbirini tamamlayan biçimde planlanmıştır. Bu süreç "dilsel farkındalık"la başlayıp "kültürel farkındalık"la devam eden ve sonrasında öğrenci değişim projelerini, eğitimsel seyahatleri, hedef dilin doğal konuşucuları ile etkileşimle yürütülmektedir (Byram, 1997, s. 31-34). Bu nedenle dil öğretiminde kültür ile dil birbirinden bağımsız şekilde ele alınamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde temel hedef dört temel dil becerisini hedef dilin kültürel unsurları bağlamında öğrenicilere kazandırmaktır. Yabancı dil öğretiminde dilsel yeterlik ile kültürlerarası yetkinlik, hem öğretim sürecinin stratejik yönünü belirleyen bir yol haritası hem de öğrenicilerin edinmesi beklenen nihai beceriler olarak işlev görmektedir. Dolayısıyla kültürel unsurların dil öğretiminde kilit rol oynadığı gerçeğinden yola çıkarak özellikle günümüzde gerçekleştirilen dil öğretimi süreçlerinde kültürel ögelere daha çok yer verilmektedir.

“Yabancı Dil Eğitiminde Ulusal Standartlar Projesi (1999), ACTFL (American Council on the Teaching of Foreign Languages), AATG (American Association of Teachers of German) ve AATSP (American Association of Teachers of Spanish and Portuguese) iş birliği ile kültürel ve dilsel öğrenim beş ana başlık altında toplanmış ve Amerika Birleşik Devletleri’nde yabancı dil öğretiminde yer alan “beş C” standardı oluşturulmuştur.” (Soyşekerci, 2015, s. 31). “Beş C standardı; İngilizceden farklı diller ile iletişim kurmayı içeren iletişim (communication); diğer kültürler hakkında bilgi edinmeyi ve onları anlamaya çalışmayı içeren kültür (cultures); diğer öğretiler ile kendini bağdaştırmayı ve onlar hakkında bilgi edinmeyi içeren ilişkiler (connections); dilin doğası ve kültür arasında bir bağ kurmayı ve geliştirmeyi içeren karşılaştırmalar (comparisons); dünyanın her bölgesinde ve evde farklı topluluklarda veya çok dilli ortamlara katılmayı içeren topluluklar (communities); geliştirilmiştir” (Soyşekerci, 2015, s. 31). Bu standart; iletişim kurma, kültürel farkındalık geliştirme, disiplinler arası bağlantılar kurma, kültürlerarası karşılaştırmalar yapma ve topluluklara aktif katılım sağlama gibi temel becerileri içermektedir. Böylece, yabancı dil öğretimi yalnızca dilsel yeterlikle sınırlı kalmayıp öğrenicilerin kültürel bilinçlerini ve çok yönlü düşünme becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Yabancı dil ders kitapları 1950’lerden önce dilsel ve dil bilgisel amaçlar için düzenlenmiş; yapısalcılıkla birlikte yazınsal eserleri doğru yorumlamak ve çevirmeye yarayacak bilgileri içerecek şekilde hazırlanmış; 1970’lerde hedef dil öğreniminde iletişimsel beceri öncelikli amaç olarak görülmeye başladığı için kitaplarda “küçük c” kültür kavramına (inançlar, davranışlar ve değerler) yer verilmiştir. Dünyanın hızla küreselleştiği günümüzde yabancı dil öğrenicilerinin iletişimi uluslararası düzeyde kurmaları için kültürlerarası iletişimsel beceriye yönelik ders kitapları hazırlanmaktadır. Ancak yabancı dil ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlar hakkında olumsuz görüşler de mevcuttur. Callaghan (1998, s. 6-7), kültüre odaklanan ders kitaplarında öğrenicilerin, hedef dilin konuşulduğu ülkeye gelecek potansiyel turistler olarak konumlandırıldığını belirterek, bu durum nedeniyle öğrenicilere yüzeysel kültürel bilginin yanı sıra aşırı derecede olumlu bir "yabancı" kimliği sunulduğunu vurgulamıştır (C. Alptekin & Alptekin, 1984; J. Clarke & Clarke, 1990, s. 41; Prodromou, 1992). Sercu (1998, s. 258) yabancı dil ders kitaplarının değerlendirilmesinde, ders kitaplarının pedagojik nitelikleri ya da kitapların öğrenicilere yükledikleri gerek sınıf içi gerek sınıf dışı roller ön plana çıkarılmakla birlikte, kitaplardaki gerçeklik yansımaları ve temsil edilebilirlik boyutlarının da incelenmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Yabancı dil

ders kitaplarının kültürel içeriği, öğrenicilerin yabancı kültürlere yönelik algılarını oluşturmada önemli bir rol oynar. Bu nedenle kitaplarda yer verilen kültürel unsurların doğru, kapsayıcı ve önyargısız olması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Byram (1997, s. 34), ders kitaplarının kültür içeriğinin geliştirilmesi amacıyla çeşitli kıstaslar belirlemiştir. Byram'ın kıstasları "1. Tutumlar, 2. Bilgi, 3. Yorumlama ve ilişkilendirme becerileri, 4. Keşfetme ve etkileşim becerileri, 5. Eleştirel kültürel farkındalık," şeklindedir. Tutumlar; bireyin kendi kültürel üstünlüğü fikrinden uzak durarak, başka kültürlere karşı merak, açıklık ve saygı göstermeye istekli olmasıdır. Bu tutum, önyargısız yaklaşım ve empatiyle birlikte kültürlerarası anlayışın temelini oluşturur. Bilgi; bireyin hem kendi kültürüne hem de diğer kültürlerin ürün, uygulama ve sosyal yapısına dair bilgi sahibi olması; ayrıca kültürel etkileşimlerin nasıl işlediğine dair genel anlayış geliştirmesidir. Yorumlama ve ilişkilendirme becerileri; bireyin bir başka kültüre ait belge, davranış veya olayı kendi kültürel bakış açısıyla karşılaştırarak anlamlandırabilmesi ve iki kültür arasında bağ kurabilmesidir. Keşfetme ve etkileşim becerileri; bireyin yeni kültürel durumlarla karşılaştığında gözlem yaparak, soru sorarak ve deneyimleyerek bilgi edinmesi ve bu bilgiyi etkili iletişim kurmak için kullanabilmesidir. Eleştirel kültürel farkındalık; bireyin kendi kültürünü ve diğer kültürleri etik, siyasi ve toplumsal açılardan eleştirel bir gözle değerlendirebilmek, bu değerlendirmeyi bilinçli, sorumlu bir şekilde iletişimde kullanabilme yetisidir. Byram'ın kültür içeriği kıstasları, popüler kültür unsurları bağlamında ele alındığında oldukça işlevsel ve derinlemesine bir değerlendirme imkânı sunmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Dil öğretimi/öğrenimi sürecinde öğreticiler ve öğreniciler tarafından kullanılan kaynaklar zamana ve ihtiyaca göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Öğreniciler dil öğreniminde eğlendirici ve ilgilerini çeken konuları öğrenme eğilimindedirler. Bu nedenle popüler kültür unsurlarından birçok alanda olduğu gibi dil öğretiminde de yararlanılmaktadır. Duff ve Zappa-Hollman (2013)'a göre popüler kültür küreselleşmeden etkilenen post-endüstriyel toplumlarda daha yaygındır ve popüler kültür terimini tanımlayarak sınırlandırmak zor olabilir çünkü popüler kültür kavramı farklı insanlara farklı anlamlar ifade edebilir. Popüler kültür, özellikle günümüzde toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak bireylerin sosyal yaşantılarına yön veren medya, müzik, moda, spor, televizyon programları, dizi ve

filmler gibi çeşitli unsurları kapsamaktadır. Bu unsurlar, toplumun büyük bir kısmı tarafından benimsenmiş ve yaygın olarak tüketilen kültürel ürünlerdir.

Topluma yön verme açısından popüler kültür, sadece eğlence aracı olarak değil, toplumun yıllar içinde benimsediği normların, değerlerin ve kimliklerin şekillenmesinde güçlü bir etken olarak kullanılmaktadır. Popüler kültür unsurları, dil öğrenme sürecini daha ilgi çekici ve anlamlı hâle getirebilmektedir. Müzik, televizyon programları, dizi ve filmler, sosyal medya, oyunlar gibi popüler kültür unsurları dil öğretiminde özgün, güncel ve bağlamsal öğrenme fırsatları sunarak, öğrenicilerin dil gelişimlerine katkı sunmaktadır.

Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte popüler kültürün hayatımızın her alanına daha fazla nüfuz etmesine neden olmuştur. Bireyler, günlerinin büyük bir kısmını elektronik platformlarda geçirerek popüler kültür unsurlarıyla sürekli etkileşim hâlindedirler. Örneğin, bir spor etkinliğindeki başarı veya başarısızlık, yeni çıkan bir şarkı, dizi veya film gibi popüler kültür unsurları, sosyal medya aracılığıyla hızla herkese ulaşmakta ve bireylerin dikkatini çekmektedir. Bu durum, popüler kültürün eğitim dahil olmak üzere hayatımızın her alanında önemli bir yer edinmesini sağlamıştır. Yabancı dil öğretiminde, öğrenicilerin ilgisini çekmek ve öğrenme sürecini daha etkili hâle getirmek için popüler kültür unsurlarından yararlanmak günümüzde kaçınılmaz hâle gelmiştir. McKay (2000, s. 7)'e göre sınıf ortamında kültürel öğelerin kullanımı, öğrenicilerin hedef dil öğrenimine yönelik güdülenme düzeylerini olumlu yönde etkiler.

Popüler kültüre ders kitaplarında yer verilmesi, öğrenicilerin dil öğrenme sürecini daha ilgi çekici ve anlamlı hâle getirmek açısından büyük önem taşır. Günlük yaşamda sıkça karşılaşılan dizi, film, müzik ve sosyal medya gibi unsurlar öğrenicilere hedef dili gerçek bağlamlarda kullanma fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, popüler kültür unsurları öğrenicilerin kültürel farkındalıklarını artırarak hedef kültürle empati kurmalarına yardımcı olur. Bu sayede dil öğrenimi yalnızca kelime ve dil bilgisinden ibaret olmaktan çıkar, aynı zamanda kültürel bir etkileşim sürecine dönüşür. Bu açıdan ele alındığında özellikle yabancı dil ders kitaplarında popüler kültür unsurlarına yer verilmemesi ya da eksik verilmesi öğrenicilerin dil öğrenmeye karşı motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi her geçen gün daha da önemli hâle gelmesine rağmen alanyazın taramasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan popüler kültür unsurları üzerine herhangi bir araştırma, çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Alana yönelik hazırlanmış/hazırlanacak ders kitaplarının popüler kültürün öğreniciler üzerindeki etkisi farkında olunarak düzenlenmeli/hazırlanmalıdır. Çalışmanın temel amacı yabancı dil

olarak Türkçe öğretimi alanında yurt içinde ve yurt dışında en çok kullanılan ders kitabı olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'ndeki (YETÖS) popüler kültür unsurlarına hangi düzeyde yer verildiğini tespit ederek alanda hazırlanmış ya da hazırlanacak olan ders kitapları için bir farkındalık oluşturmaktır.

"Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde popüler kültür unsurlarına yer verilmekte midir?" sorusuna cevap aranacaktır.

Bu araştırma sorusuna bağlı olarak şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarındaki okuma- anlama ve dinleme- izleme metinlerinde yer alan popüler kültür unsurları nelerdir?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarındaki okuma- anlama ve dinleme- izleme metinlerinde popüler kültür unsurlarına ne sıklıkta rastlanmaktadır?

1.2. Araştırmanın Amacı

"Dil öğrenimi sürecinde kültürel bilginin doğru ve kapsamlı bir şekilde sunulmasının, öğrenicilerin hedef kültürün değerlerini, normlarını ve geleneklerini anlamalarını sağlayarak kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirdiği, dilin doğasına ve öğrenimine karşı bir farkındalık oluşturduğu, kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirdiği, yabancı kültürdeki insanlara karşı saygılı, hoşgörülü ve anlayışlı davranışlar kazandırdığı bilinmektedir" (Cortazi & Jin, 1999, s. 196). Kültürel unsurlara ders kitaplarında doğru ve olması gerektiği şekilde yer verilmediği durumlarda iletişim açısından çeşitli sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sorunlar, göz ardı edilemeyecek başka problemlere de yol açabilmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim ders kitaplarındaki kültürel unsurların tespiti bu bağlamda son derece önemlidir.

Hedef dilin ve kültürün en doğru şekilde aktarılması için öğreticilere büyük görev düşerken alanda kullanılan kaynak kitaplarda da bu amaca uygun içeriklerin olması gerekir. Bu çalışmanın amacı, Erdil (2018)'in çalışmasında gerek yurt içi gerek yurt dışında en yaygın kullanıma sahip olduğu tespit edilen Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerindeki (A1-C2) okuma-anlama ve dinleme-izleme metinlerinde yer verilen kültür unsurlarının genel ölçütler çerçevesinde gruplanarak belirlenmesi ile bahse konu metinlerdeki kültür aktarımının düzeyinin karşılaştırmalı olarak tespit edilmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Popüler kültür özellikle içinde bulunduğumuz yüzyılın son çeyreğinden itibaren insanların günlük hayatından, karakterine kadar her davranışına ve özelliğine yön veren unsurlardan biri hâline gelmiştir. Siyasetten sanata, eğlence dünyasından spora, edebiyattan bilime ve daha pek çok farklı alanda varlığından söz ettiren popüler kültürün eğitim alanında da yadsınamaz bir etkisi bulunmaktadır.

Popüler kültüre farklı kültürler içerisinde yer verilebilmektedir. Bu durum aslında büyük bir yanılgıdır. Eşitgin (2004, s. 27) de bu yanılgıyı "Popüler kültür kimi zaman halk tarafından üretilen halka ait kültür, kimi zaman halk tarafından tüketilen kültür, kimi zaman halk tarafından talep edilen (beğenilen) kültür, kimi zaman halka dayatılan kültür, kimi zaman da yaygın kültür, yığın kültürü, kitle kültürü anlamlarına gelmektedir." diyerek ifade etmiştir. Popüler kültür, teknolojinin geliştiği özellikle çağımızın son çeyreğinde çok daha etkin olarak hayatımızda yer almaktadır. Dil öğretiminde öğreniciler ilgilerini çeken konuları, olayları daha kolay öğrenmektedir. Bu nedenle öğrenicilerin ilgisini çeken popüler kültür unsurlarına derslerde yer vermek öğretimi daha başarılı kılacaktır.

Kirby (1976)'e göre dil öğrenme alanında 1970'lerin sonlarında yaşanan bir paradigmaya göre, popüler kültür artık sadece eğlence değil, aynı zamanda öğrenicilerin yüksek ve düşük kültür arasındaki karmaşık ilişkileri anlamalarına yardımcı olacak bir eğitim aracı olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Her toplum farklı yaş gruplarından (bebekler, çocuklar, gençler, yetişkinler, yaşlılar) meydana gelir. Popüler kültür genel olarak gençler arasında yaygındır. Eğitim hayatına devam eden kitlenin çocuklar ve gençlerden oluştuğu dikkate alındığında eğitim alanında da popüler kültürün etkilerini görebiliriz. Bu nedenle popüler kültürü eğitimin dışında tutmak yerine eğitimde popüler kültür unsurlarından yararlanmak çok daha faydalı olacaktır. Bu hususu Karaduman (2017, s. 9), "Toplumsal olayları, sosyal koşulları, hayatı anlamlandırmayı etkileyen ve yeni yaşam tarzları şekillendirmede etkili olan popüler kültürün bu yönünü eğitim için avantaja çevirmeliyiz." diyerek açıklamaktadır. Popüler kültürü sadece belirli kitleler üzerinde genel geçer bir kavram olarak görmek yerine dil öğretiminde yararlanılabilecek etkili bir unsur olarak görmemiz gerekmektedir.

Öğrenicilerin hedef dile olan yatkınlığını artırmak, dil öğretimini daha ilgi çekici hâle getirmek için popüler kültürün (diziler/ filmler/ şarkılar/ ünlülerin hayatı vb.) rolü yadsınmamalıdır. Popüler kültür öğrenicileri motive eden, dil öğrenimine karşı öğrenicilerin olumlu tutum geliştirmelerini sağlayan ve öğrenicilere dil becerilerini geliştirmelerinde yardımcı olan güçlü bir araçtır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın yöntemi ve süreci ile ilgili varsayımlar şunlardır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde popüler kültür unsurları, öğrenicilerin dil öğrenme sürecine olumlu katkıda bulunabilir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışmada Yunus Emre Enstitüsünün hazırladığı Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti kullanılmıştır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde (A1-C2) (seçili ders kitabındaki yazma ve konuşma becerilerine yönelik etkinlikler, çalışma ve öğretmen kitapları çalışmanın dışında tutulmuştur.) yer alan okuma-anlama ve dinleme-izleme metinleri ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Aşağıda tez önerisinde sıklıkla kullanılan kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Kültür: "İnsanın toplumun bir üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenek ve diğer tüm yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür" (Tyler, 1870'den aktaran Avruch, 1986, s. 6).

Popüler kültür: "Herhangi bir tarihsel köke sahip olmayan, güncel ilişkiler içinde hemen hemen her gün yeniden kurulan ve yeniden içeriklendirilen, oluşum ve varlık koşulları piyasa tarafından sağlandığı için ulusal, geleneksel, yerel özellikleri çok fazla barındırmayan, dünyanın her yerinde geçerli bir meta olarak dolaşabilen kültürdür" (Türkiye ve Ortadoğu Forumu Vakfı, 2006, s. 475).

BÖLÜM II

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE DERS KİTAPLARI VE ÖZELLİKLERİ

2.1. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitapları

Günümüzde gelişen teknoloji sayesinde dil öğrenimi ve öğretimine olan ilgi her geçen gün artmaktadır. Türkçeye olan ilgi de buna paralel olarak artmaya devam etmektedir. Özellikle ekonomik ve teknolojik gelişmeler, farklı ülke ve toplumlarla kurulan ilişkiler Türkçeye olan ilgiyi artırmıştır. Artan ilgi Türkçe öğretimine yönelik materyal eksikliklerini ortaya çıkarmıştır.

Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde bilgilerin aktarılması amacıyla birçok görsel ve işitsel araç bulunmaktadır. Her ne kadar günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte görsel ve işitsel araçların ön plana çıkmasının kitapların önemini azalttığı düşünülse de yabancı dil öğretim ve öğrenim sürecinde öğretici ile öğrenicilerin gerek eğitim ortamında gerek ders dışı etkinliklerde sıklıkla başvurdukları ilk kaynak, alana yönelik hazırlanmış olan ders ve alıştırma kitaplarıdır.

Ders kitapları "Bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı öğretim materyali" (Demirel & Kıroğlu, 2020, s. 2). Gülersoy (2013)'a göre ders kitapları belirli dersin belirli seviyedeki öğrencilere yönelik olarak öğretim programlarına uygun şekilde yazılmış ve incelemesi yapılarak onaylanmış temel kaynaklardır. Ders kitapları hem öğreticilerin hem de öğrenicilerin öğretim programına uygun şekilde dil öğretim/ öğrenim sürecinde işlerini kolaylaştıran başlıca araçlardandır.

"Ders kitapları, derslerin içeriğiyle ile ilgili bilgileri barındıran, bu bilgileri öğrenicilerin istifadesine sunarak çalışma imkânı sağlayan materyallerdir" (Toprak, 1993). Ur (1996) ise

ders kitaplarının öğretimi sistematik bir hâle getirerek zamanlaması açısından öğretim programlarının temelini oluşturduğunu ifade etmiştir. Ders kitaplarının öğretimdeki önemini sağlayan en önemli özelliği öğretim programlarını içinde barındırmasıdır.

Dil öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanan kitaplar öğrenicinin dört temel beceriyi (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) daha hızlı kavramasını sağlarken öğrenilen bilgilerin de kalıcılığını artırır. Yalınkılıç (2014, s.5), "çok geniş kitlelerin farklı düzeylerdeki bilişsel, duyuşsal, devinişsel gelişimlerinin sağlanabilmesi açısından gerekli olan bilgi, beceri ve davranış biçimlerinin bu kitlelere ulaştırılabilmesinde yazılı/ nesnel iletişim birimlerine ihtiyaç duyulur." diyerek gelişen teknoloji ile birlikte çeşitlilik kazanan ders materyalleri içinde yerini ve önemini kaybetmeyen ders kitaplarının varlığına vurgu yapar.

Ders kitapları öğrenici ve öğreticilerin öğrenme süreçlerinde başvurduğu ilk kaynak olma özeliğini taşımaktadır. "Ders kitapları, öğretme-öğrenme sürecinde özellikle planlı eğitim uygulamalarında öğrencilerin neler öğreneceğini ve öğretmenlerin ise neler öğreteceğini önemli ölçüde etkileyen bir kaynaktır." (Küçükahmet, 2011, s. 18). Dolayısıyla ders kitapları öğrenme sürecinde öğrenicilere ve öğreticilere yol gösterici bir rehber olma özelliği taşımaktadır. Kolaç (2003), günümüzde geliştirilmiş birbirinden farklı birçok modern ders materyali olmasına rağmen ders kitaplarının öğreticiler ve öğreniciler için temel kaynak olma özelliğini sürdürdüğünü belirtmiştir. Dolayısıyla hangi disiplinde olursa olsun öğrenicilerin öğrenme süreçlerinde edindikleri ilk kaynak ders kitaplarıdır.

Ders kitapları öncelikle öğreniciden ziyade öğreticiler için öğretim sürecinde yol gösterici temel kaynaktır. Özellikle mesleğe yeni başlayan öğreticiler zaman zaman hangi konuyu ne zaman ve nasıl anlatacağı hususunda tecrübe eksikliğinden kaynaklı ikilem yaşayabilirler. Ders kitapları belirli öğretim programlarına uygun olarak hazırlandığından öğreticiler eksikliklerini ders kitapları sayesinde tamamlarlar. Küçükahmet (2004), ders kitaplarının öğretim sürecinde öğreticilerin temel yardımcısı olduğunu, öğreticilerin derslerini daha planlı ve sistematik şekilde anlatmasına olanak sağladığını belirtmiştir. Ders kitapları öğreticilere derslerini sistematik olarak yürütmelerinin yanı sıra ders için başka materyaller hazırlayabilmeleri açısından zaman kazandırır. Richards (2001) da ders kitaplarının öğretmenlere öğretim sürecinde ders materyali oluşturması için gerekli zamandan tasarruf etmesini sağladığını tecrübesiz öğretmenlerin de kendilerini geliştirmesi açısından bir eğitim aracı olduğunu ifade etmiştir. "Ders kitapları olmadan yapılan yabancı dil öğrenimi/öğretimi tam manasıyla tamamlanmış sayılamaz. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin neler

öğreneceğini, öğretmenlerin neler öğreteceğini önemli ölçüde etkileyen bir kaynak olarak kullanılmaktadır" (Demirel, 1993, s. 91). Ders kitapları öğreticilere öğretim süreçlerinde yardımcı olan en temel kaynak, öğrenicilerin ise öğretim sürecinde edindikleri ve yararlandıkları ilk kaynaktır.

Ders kitaplarının öğreticilere ve öğrenicilere yönelik faydalarını Duman ve Çakmak (2011, s. 29) şu şekilde sıralamıştır:

1. Ders kitabı, öğretmenin sözlü dersini tamamlar.
2. Ders kitabı, sözlü öğretimin boşluklarını ve eksikliklerini giderir; bunun sonucu olarak konular ve bilgiler arasındaki bağlantısızlıkları ortadan kaldırır.
3. Öğrenilen bilgileri tekrar gözden geçirmeyi mümkün kılar.
4. Ders kitabından çalışırken öğrenci, daha aktif düşünen ve sorumluluk hisseden bir yapı içindedir.
5. Öğrenciyi farklı soru tipleri, sorularla ilgili farklı çözüm yolları ve konu anlatımında ileriye sürülen farklı yaklaşımlarla yüz yüze getirir.
6. Öğretimi sıkıcılıktan kurtarır, ilginin devamlılığını sağlar.
7. Ders kitabı öğrencinin derse önceden hazırlanmasını sağlar.

Ders kitapları öğretim süreçlerine olumlu katkı sağlayan en önemli materyallerdir. Öğretim sürecinde öğreticinin işlerini kolaylaştırırken öğrenicilerin de daha verimli öğrenmelerine yardımcı olmaktadır.

Ders kitaplarının öğreticiler ve öğreniciler tarafından ilk sırada tercih edilmesinin nedeni ekonomikliği, ulaşılması ve taşınmasının kolaylığı, görsel-işitsel araçlarla birlikte kullanılabilirliği, öğrenicileri güdülemesi, konular arasında ilişki kurulmasını sağlaması vb. özellikleriyle öğrenme sürecinde sağladığı faydalardır. Tüm bu faydalarına rağmen ders kitaplarının tek başına öğretim süreçlerini başarıya ulaştırdığını söylemek mümkün değildir. Bu nedenle ders kitaplarının yanında destekleyici nitelikte çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları da hazırlanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitapları öğreticilere ders öncesi, esnası ve sonrasında yol gösterici özellik taşımaktadır. Çalışma kitapları ise öğrenicilerin ders içi ve dışında faydalanabilecekleri etkinliklerin yer aldığı kitaplardır.

Yabancı dil öğretiminde öğreniciler ve öğreticilerin başvurduğu ilk kaynak ders kitaplarıdır. Ders kitapları nitelik ve işlevsel olma yönünden yeterli olmadığında dil öğretiminde belirlenen hedeflere ulaşmada zorluklar ortaya çıkabilir. Bu nedenle alanda kullanılan/kullanılacak kitapların yabancı dil öğretiminin yöntem ve tekniklerine göre hazırlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Hengirmen (1993), yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik hazırlanacak kitapların içerik sıralaması (günlük hayatta en çok ihtiyaç duyulan konulara göre sıralanması), dil becerilerine katkısı (dört temel dil becerisini geliştirici nitelikte olması), görsel destek (fotoğraflar, resimler ve karikatürlerin öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve ilgi çekici şekilde sunulması), yardımcı kaynaklar (alıştırma, çalışma, dil

bilgisi kitapları vb.) ve çağdaş eğitim ortamına uygunluk yönlerine dikkat edilerek oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir. Özbay (2003) da ders kitaplarının hazırlanışından sınıfta kullanılmasına kadar her aşamada Türkçe öğretiminin ayrılmaz bir parçası olma özelliğini bugün de koruduğunu belirtmiştir.

Ders kitapları yabancı dil öğretiminde vazgeçilmez bir unsur olmaya devam etmektedir. Ancak, bu kitapların günümüz eğitim anlayışına ve yabancı dil öğretim tekniklerine uygun şekilde hazırlanması, dil öğretiminde belirlenen hedeflere ulaşmada son derece önemlidir. Ders kitaplarının yeterli nitelikte olmaması durumunda, dil öğrenme sürecinde çeşitli zorluklar ortaya çıkması muhtemeldir. Bu nedenle, ders kitaplarının çağdaş eğitim ortamına uyarlanması ve çeşitli destekleyici materyallerle zenginleştirilmesi gerekliliği kaçınılmazdır. Bu doğrultuda, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bilimsel yaklaşımlar temel alınarak geliştirilen ders materyalleri, öğrenicilerin dil yeterliğini artırmada etkili olacaktır.

2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Özellikleri

Ders kitapları belirli ölçütler, yöntemler göz önünde bulundurularak hazırlanmaktadır. Bu ölçüt ve yöntemler dünya genelinde farklılıklar içermektedir. Dil öğretimi için farklı yazarlar tarafından hazırlanmış birçok ders kitabı bulunmaktadır. Bu durumda "Hangi ders kitabını kullanmalıyım?" sorusu ortaya çıkmaktadır. İyi ders kitabını diğer ders kitaplarından ayıran birçok faktör vardır. Öncelikle öğretim programları doğrultusunda öğrenicilere kazandırılmak istenen bilgi ve becerileri içeren, öğrenme sürecini kolaylaştıran, öğrenicilerin ilgi ve dikkatlerini çeken etkinlikleri barındıran kitaplar iyi ders kitabı sınıfına girmektedir. Ders kitapları sadece öğretim esnasında değil, öğretim yani ders öncesinde de gerek öğrenicilerin gerek öğreticilerin hazırlık yapabilmelerine imkân vermelidir. Böylece öğrenicilerin derse hazırbulunuşluk düzeyleri artmış şekilde gelmeleri sağlanır. Ders kitaplarında öğreticilerin ölçme ve değerlendirme yapabilmelerine olanak sağlayan içerikler yer almaktadır fakat bu içeriklerin öğrenicilerin bireysel farklılıklarını gözeterek hazırlanması da önemlidir.

Bir ders kitabını iyi kategorisinde değerlendirmek için bazı özellikleri taşıması gerekmektedir. Bunlar içerik, öğrenici ve öğretici kullanımına uygunluk ve kapsayıcılık olarak üç ana başlıkta toplanabilir. İyi bir ders kitabının içeriğinde yer alan bilgilerin bilimsel ve güncel olması gerekmektedir. Bilgiler tutarlı olmalı ve hiçbir hata içermemelidir. Ceylan ve Yiğit (2003)'e göre ders kitapları güncel ve siyasi endişelerden bağımsız, tamamen

bilimsel kaygı ve ihtiyaçlar doğrultusunda hazırlanmalıdır. Dolayısıyla ders kitapları hazırlanırken tamamen objektif bakış açısıyla oluşturulmalıdır. Ayrıca içeriğin öğretim programlarına uygun şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Ders kitabının içeriği öğrenicilerin yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Konular, hedef kitleye uygun şekilde seçilmiş görsellerle desteklenmeli ve bu görseller, ders kitabının içeriğini zenginleştirmeye katkı sağlamalıdır. Açık, anlaşılır ve akıcı bir dil kullanılmalı; noktalama işaretlerine dikkat edilmelidir.

Ders kitapları, öğreticiler için sadece bir bilgi kaynağı olmanın ötesinde dersin planlanması, değerlendirilmesi ve pedagojik süreçlerin yönetilmesi gibi çeşitli alanlarda rehberlik eden bir kaynak işlevi görmelidir. Bu bağlamda, iyi bir ders kitabı, öğretim sürecini sistematik hâle getiren, öğreticilerin içeriği yapılandırmalarına yardımcı olan ve öğrenici merkezli öğrenme ortamlarının oluşturulmasını destekleyen bir araç olarak tasarlanmalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları, sadece dil bilgisi kurallarını ve kelimeleri açıklayan materyaller olmanın ötesinde, öğrenicilerin dil becerilerini geliştirmeye yönelik yapılandırılmış, etkileşimli ve kültürel unsurları içeren kapsamlı kaynaklar olmalıdır. Görseller, etkinlikler ile öğrenmeyi destekleyici nitelikte olmalıdır. Ayrıca ders kitabı, öğrenici merkezli öğretim anlayışıyla hazırlanmalı, iletişimsel dil öğretimi yaklaşımına uygun olmalı ve Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metni'nde yer alan kazanımlar doğrultusunda öğrenicilerin temel dil becerilerini (dinleme, konuşma, okuma, yazma) dengeli bir şekilde geliştirmelerine olanak tanımalıdır. Bu doğrultuda, Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının hem öğreticilere hem de öğrenicilere rehberlik eden, öğrenme sürecini sistematik hâle getiren ve dil edinimini destekleyen etkili bir kaynak olarak tasarlanması gerekmektedir.

2.2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Dış Yapı Ögeleri

Ders kitapları, öğrenicilerin öğrenme sürecinde gerek ders esnasında gerek ders dışında yararlandığı en önemli ders materyalidir. Ders kitapları, öğrenicilerin hem sınıf içi hem de sınıf dışı öğrenme süreçlerinde temel kaynak olduğundan yalnızca içerik açısından değil, fiziksel nitelikleri açısından da belirli standartlara sahip olmalıdır. Bu sebeple "bir ders kitabı; kapağıyla, ağırlığıyla, kâğıt kalitesiyle, cildiyle, boyutuyla kullanışlılık ve dayanıklılık özellikleriyle gerekli fiziksel niteliklere sahip olmalıdır." (Arı, 2014, s. 39). Dolayısıyla ders kitaplarının pedagojik etkinliği kadar fiziksel tasarımının da önemli olduğu

söylenebilir. Ders ve çalışma kitapları içerisinde konu bağlamında cümle, metin yazma, boşluk doldurma, doğru-yanlış, var-yok, eşleştirme, diyalog yazma vb. etkinlikler bulundurduğundan ders kitaplarının yazma ve silmeye uygun nitelikte kaliteli olmalıdır. "Ders kitaplarında fizikî yapı, öğrenciyi ilk karşılayan ve kitaba ilk dokunmasıyla başlayan önemli bir unsurdur ve içerik boyutundan önce gelmektedir." (Kaptan, 2008, s. 196). Öğreniciler ve eğer öğreniciler küçükse velileri tarafından kitapların ilk olarak dış yapı unsurlarına dikkat edilmekte ve dış yapı unsurları kaliteli olan kitaplar tercih edilmektedir.

Dış yapı unsurları (fiziki özellikler) olarak ders kitaplarında kullanılan malzemeler (kâğıt ve cilt kalitesi), kitabın ağırlığı, boyutu ve forma sayısı öne çıkmakla birlikte sayfa yapısı da dış yapı unsurları içerisinde yer almaktadır. Sayfa yapısı denilince akla yazı tipi, boyutu, satır araları, kenar boşlukları akla gelmektedir.

Ders kitaplarının boyutu kullanışlılığını etkileyen en önemli faktörlerdendir. Uzunluk, genişlik, yükseklik, derinlik ve çapı kitabın boyunu oluşturmaktadır. Ders kitaplarının boyutunu ve ağırlığını etkileyen unsur forma sayısıdır. Ceylan ve Yiğit (2005)'e göre bir ders kitabının en fazla 100 ile 160 sayfa arasında oluşabileceği söylenmesine rağmen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında 12 veya 13 forma yani 196 veya 208 sayfa da kullanılabilmektedir.

Kitapların boyutundan sonra kapak tasarımı öne çıkmaktadır. Kitaplarda ilk dikkat çeken unsur kapaktır. Kitabın adı, adında kullanılan yazı karakteri, renk ve görsel seçimi kapağın tasarım unsurlarını oluşturmaktadır. Güneş (2002), kapak özelliklerini şu şekilde tespit etmiştir:

> Ön kapak: Ders kitaplarının sayfaları düzgün olmalı, leke, delik, kir, kırışık, yırtık buruşukluk, katlanma ve diğer görünüş kusurları ile baskı hataları bulunmamalı; baskı arka yüze geçmiş olmamalıdır. Ders kitabının kenarları düzgün ve çapaksız kesilmiş olmalı, dikiş ve ciltleme kusurları bulunmamalıdır.
> Ders kitaplarının dış kapağında; kitabın adı, bu kitabı yazarının (derleyenin) adı; kullanılacak okul ve sınıf, yayınevinin adı ve simgesi; konuyu tanıtıcı resimler, bulunması gerekir.
> Ders kitabının dış kapağını düzenleme konusunda standart bir uygulama bulunmamaktadır. Yazarlar, basımcılar ve yayıncılar kitabın niteliğine, düzeyine ve içeriğine göre dış kapak düzenlemeleri yapmaktadırlar. Dış kapakta kitabın adı, yazarı, yayın evi, basım tarihi ile kitabın hangi düzeye yönelik yazıldığına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca kitap kapağında öğrencinin ilgisini çekici çeşitli resimler de kullanılmaktadır (Güneş, 2002, s. 108).

Kapakta kullanılan karton kalitesi de çok önemlidir. Kırılma özelliği en az olan ve baskı kalitesini yansıtacak kalitede bristol karton türü ders kitaplarında tercih edilmektedir. Kitabın kapağında kitabın ismi bulunmaktadır ve isimler öğrenicilerin dikkatini çeken unsurlardandır. Bu nedenle kitap isimleri, kitabın muhtevasını yansıtacak şekilde açık, anlaşılır ve dikkat çekici şekilde yer almalıdır. Ayrıca kitap ismi ile kapakta kullanılan

renklerin, görsellerin birbiriyle uyumlu olması gerekmektedir. Renkler insanları etkileyen unsurlar arasındadır. Renklerin insanlar üzerindeki etkisi dikkate alınarak kapak rengi belirlenmelidir.

Ders kitaplarında kullanılan kâğıt kalitesi oldukça önemlidir. Kullanılan kâğıt kalitesi (gramajı, yoğunluğu, rengi, dokusu ve yüzeyi) kitabın değerini artırmaktadır. Kâğıdın kalitesini; gramajı, yoğunluğu, rengi, dokusu ve yüzeyi belirler. Ders kitaplarında genellikle 90 gram ve üzeri birinci kalite hamurdan kuşe kâğıt tercih edilmektedir.

Ders kitaplarının ciltlerinin sağlam olması elzemdir. Cilt, kitabı bir arada tutan, kitabın dağılmasını önleyen dış kaplama işidir. "Ders kitaplarının cildi iyi değilse sayfalar kolay açılmayabilir. Bu durum ders kitaplarında sık sık sayfa aramak zorunda kalan öğrencilerin zaman kaybetmelerine neden olmaktadır." (Küçükahmet, 2003, s. 14). Kitaplarda üç çeşit ciltleme tekniği (spiral, dikişli, tutkallı) kullanılmakta olup ders kitaplarında genellikle tutkallı veya dikişli ciltleme tercih edilmektedir. Eğer kitap kalın değilse maliyetinin az ve pratik olması nedeniyle tutkallı; kalınsa dikişli (tel veya iplik) ciltleme tekniği kullanılmaktadır.

Dış yapı ögeleri arasında kitabın tipografya, sayfa ve metin tasarımları da yer almaktadır. Tipografik unsurlar yazı boyutu, karakteri, rengidir ve bunlar kitabın kalitesini artıran unsurlardır. Harflerin büyüklüğü öğrenicinin yaşının büyüklüğüne göre değişmektedir. "Kullanılan yazı tipinin büyüklüğü, kullanılacak materyal türü, materyalin kullanılacağı ortam, öğrencilerin bu ortamda materyale uzaklığı göz önüne alınarak dikkatle ayarlanmalıdır." (Akgün, 2016, s. 36). "Yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılan ders kitapları liseyi bitirmiş ve lisans seviyesindeki öğrencilere yönelik olduğundan bu kitaplardaki yazı büyüklüğü de bu öğrenci seviyesine uymalıdır. Ders kitapları için en uygun yazı boyutu 10-12 puntodur." (Yalın, 2012, s. 152). Yabancı çocuklar için hazırlanmış Türkçe ders kitaplarında ise yazı boyutu 20-24 puntodur. Yazı rengi siyahtır. Yazıların okunaklı, göz yormaması oldukça önemlidir. Satır boşlukları da bu bağlamda değerlendirilmelidir. Satırlar arası boşluğun çok fazla olmaması gerekmektedir.

Ders kitaplarında sayfa tasarımları titizlikle uygulanmalıdır. Akgün (2016), ders kitaplarının nasıl görüneceğini belirleyen etmenlerden birinin de sayfa tasarımı olduğunu bu nedenle sayfa düzeninin, içerikte yer alacak şekillerin, fotoğrafların, sayfa kenar boşluklarının hem görsel hem de işlevsel açıdan yeterli ve özenli bir şekilde tasarlanması gerektiğini ifade etmiştir. "Yabancılara Türkçe öğretimi, dört temel dil becerilerini kazandırmaya yönelik olduğundan, metinler bu temel becerilere uygun bir şekilde metne uygun ilgili resim, şema,

grafik, çizim, fotoğraf varsa bunlar ait olduğu ifadelerle aynı sayfada yer almalıdır." (Ceylan & Yiğit, 2005, s. 88). Böylece öğrenicilerin hem okuması kolaylaşacak hem de dikkatleri çekilecektir. Bir ders kitabını ilk olarak içeriğinden ziyade tasarımı ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla ders kitaplarında içerik kadar tasarımına da önem verilmesi gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik hazırlanacak kitaplarda bir seviye için en az 6 form yani 96 sayfa yeterli kabul edilebilmektedir. Genel olarak bir kitapta en az iki seviye verildiğinden en az 12 form (192 sayfa) olmak üzere seviyelerin içeriğine göre daha üstü form kullanılabilmektedir. Kitaplarda kullanılan form sayısı arttıkça sayfa sayısı da artmakta dolayısıyla kitabın ağırlığı da artmaktadır. Genel kanaat ise kalın ve ağır kitapların kullanışlı olmadığı yönündedir. Çünkü kalın kitaplarda açık olan sayfalar kendiliğinden kapanabilmektedir. Ayrıca ciltleme tekniği büyük öneme sahiptir. Kitabın cildi sağlam değilse sayfalar belirli bir süre sonra dağılabilmektedir. Çalışmaya konu olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nde tüm seviyelerde 12 veya 13 form (192 veya 208 sayfa) kullanılmış, ciltlemede ise tutkallı ciltleme tekniği kullanılmıştır. Setlerin kapak görselleri, kitap ismi, sayfa yapıları, kâğıt kalitesi istenen tüm özellikleri taşımaktadır.

2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarındaki Görseller

İnsanoğlu yazıyı bulmadan önce mağara duvarlarına resimler yapmıştır. Duygu ve düşüncelerini anlatmak, bir olayı haber vermek vb. amaçlarla mağara duvarlarına resimler çizmişlerdir. Dolayısıyla görseller yazıdan da eski bir iletişim aracıdır ve günümüzde önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Crawdford vd. (2009), yaptıkları çalışmada öğrenicilere yorumlama becerisinin kazandırılmasında görsellerin aktif rol oynadığını tespit etmişlerdir. Ders kitaplarında yer alan bilgiler uygun görsellerle desteklendiğinde bilgiler somutlaştırılır. Bu da öğrenicilerin düşünme becerilerine olumlu yönde etki eder. Akgün (2016)'e göre sadece ders kitapları değil tüm öğretim materyalleri hazırlanırken öğrenicilerin görsel okur yazarlık düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle görsellerin dersin içeriğiyle uyumlu olması önem arz etmektedir. "Kitaplardaki görsel araçlar; resim, fotoğraf, karikatür, çizim gibi tamamen görmeye dayalı ögeler olarak tanımlanmıştır ve ders kitabındaki metinler, içeriğe uygun çeşitli görsel materyallerle (fotoğraf, resim, afiş, grafik, karikatür, çizgi film kahramanları vb.) desteklenmelidir." (Güleç & Demirtaş, 2013, s. 79). Görseller denince akla sadece fotoğraf ve resimler gelmemelidir. Kitaplarda yer alan her türlü afiş, grafik, karikatür, çizimler, tablolar görsellerin içerisine girmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2023) tarafından 83980939 sayılı mütalaasında ders kitaplarında yer alacak görsellerde bulunması gereken özellikler şu şekilde belirtilmiştir:

1. Ünite veya konu başında yer alan görsel, üniteyi veya konuyu temsil etmelidir.
2. Görseller anlaşılır ve net olmalıdır.
3. Tasarımsal ögelerdeki çizgi, boyut, doku, renk, ışık, gölge tonlama, perspektif vb. unsurlar öğrenmeye katkı sağlayacak şekilde kullanılmalıdır.
4. Görsel ve görseli oluşturan ögeler öğrenci gelişim seviyesine uygun olmalıdır.
5. Görsel ve görseli oluşturan ögeler hata içermemelidir.
6. Yazılı unsurlar, genel tasarım ilkelerine ve Yönetmelik'te belirlenmiş ilkelere uygun olmalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları hazırlanırken Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ölçütler dikkate alınabilir. Ders kitaplarında kullanılacak görseller içeriğe, öğrenicilerin düzeyine, öğretim programına uygun, güncel ve bilimsel nitelikte olmalıdır.

Küçükahmet (2011)'e göre görsel kullanımın öğreticiler tarafından tercih edilmesinin başlıca sebepleri; öğrenicilerde öğrenme isteğini ve dikkatini artırması, bilgiyi somutlaştırması, karmaşık fikirleri basitleştirmesi, öğretimi canlı tutması, öğrenicilerin konu hakkında pratik yapma imkânı vermesidir. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında görsel kullanımının büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Ders kitaplarının görsel tasarımlarının içerikle uyumlu bir şekilde kaliteli olması öğrenicilerin hem ilgisini artıracak hem de bilgileri daha kolay öğrenmesini sağlayacaktır.

2.2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının İçerik Özellikleri

Ders kitaplarının içerik kalitesi, hem öğreticiler hem öğreniciler açısından kitabın tercih edilme nedenini hem öğrenme süreçlerine katkısını ve pedagojik etkinliğini belirleyen önemli bir faktördür. Bu nedenle hazırlanan ders kitaplarının belirli standartlar dahilinde hazırlanması gerekmektedir.

Ders kitapları tek bir üniteden ibaret olmayıp ilgili disiplinin gerekliliklerine uygun olarak birden fazla ünite içerecek şekilde yapılandırılmaktadır. Bu kitaplar, her bir ünitenin alt bölümlerinden oluşmakta olup bu bölümlerde belirlenen öğrenme kazanımları, çeşitli etkinlikler ve ölçme-değerlendirme soruları ile desteklenerek bütüncül bir eğitim materyali niteliği taşımaktadır.

Bir ders kitabının içeriği oluşturulurken bazı hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Kılıç ve Seven (2011)'in de belirttiği gibi ders kitapları öncelikle basitten zora, bilinenden

bilinmeyene ve somuttan soyuta ilkeleri göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Bunların yanı sıra bir ders kitabında bilimsel hatalar asla kabul edilemez. Bu nedenle ders kitaplarında bilimsel doğrulara aykırı hiçbir bilgi bulunmamalıdır. Ders kitaplarının içeriği, öğrenme süreçlerinin etkinliğini artıracak şekilde belirli pedagojik ve bilimsel ilkeler doğrultusunda yapılandırılmalıdır. İçerikler; süreklilik, ardışıklık ve bütünlük ilkeleri doğrultusunda düzenlenmeli ve öğrenme-öğretme süreçlerinde rehberlik eden gelişim, öğrenme ve öğretme kuramlarına uygun olarak oluşturulmalıdır. Kitapların metinleri, bilimsel, doğal, sosyal, estetik, ekonomik ve sosyokültürel boyutlarla ilişkilendirilerek günlük yaşamla bağlantılı hâle getirilmelidir. Öğrenicilerin ihtiyaçlarına uygun üniteler veya konular çerçevesinde içeriklerin günlük yaşamda uygulanabilirliği sağlanmalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerinde dört temel dil becerisini geliştirmek hedeflenmektedir. Her bir beceri için ayrı ayrı ders kitabı hazırlamak yerine dört temel dil becerisini aynı anda veren kitaplarımız mevcuttur. Fakat her beceri için ayrı yardımcı ders materyalleri oluşturulabilmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları da üniteler ve ünitelerin alt bölümlerinden oluşmaktadır. Genel olarak alana yönelik hazırlanmış ders kitapları 6 ila 12 üniteden ve her ünitedeki üç alt bölümden oluşmaktadır. Bloom (1998), öğrenicilerin her yeni üniteye ön bilgilerle girmesi gerektiğini ifade etmiştir. Her alanda olduğu gibi dil öğretiminde de konular birbirinin üzerine inşa edilmektedir. Eğer bir konunun öğretiminde eksiklik oluşmuşsa öğreniciler bir sonraki konuyu da öğrenmekte güçlük çekmektedirler. Bu nedenle sağlam bir öğrenme için ders kitaplarında hazırlanan üniteler birbirinden bağımsız değil, birbirini tamamlayıcı nitelikte olmalıdır. Demirel (2012), bir dersin içeriğini oluşturan öğrenme ve öğretme etkinlikleri üniteler bazında yapılandırıldıktan sonra ilk aşama olarak ilgili ünitede ele alınacak bilgi, beceri ve kazanımların belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu yönüyle her ünite ve ünitenin içindeki bölümlerde hedef ve davranışlara yer verilmesi öğrenicilerin ilgili ünite ya da bölümde kendisine neler kazandırılmak istendiğine dair fikir sahibi olmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda bölüm sonlarında ölçme değerlendirme etkinliklerine yer verilmesi hem öğrenicilerin motivasyonlarını artıracak hem de onların öğrenme düzeylerinin kontrol edilmesini sağlayacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dört temel dil becerisini de kapsamalı ve her bir beceri hem ünite hem de bölümlerde ayrı ayrı yer almalıdır.

Ders kitaplarında üniteler genellikle okuma metinleriyle başlamaktadır. “Hangi dilde olursa olsun, insanlar şu ya da bu nedenle bir şeyler okuma gereksinimi duyarlar ve bu gereksinim

mutlaka bir amaca dayanır." (Yaylı, 2014, s. 57). Okumada amaç okunan metnin anlamlandırılması ve yorumlanmasıdır. Demirel (2012)'e göre insanlar okudukları metinden herhangi bir anlam çıkarıp yorumlayamıyorsa bunu okuma olarak kabul etmek mümkün değildir. Yabancı dil öğretimine yeni başlayan öğreniciler için okuma kelimelerin telaffuzundan ileriye gidememektedir. Kitaplarda yer alacak okuma metinlerinin öğrenicilerin ilgisini çekmesi onların metni anlamlandırmasına yardımcı olacaktır. Yalçın (2006), ders içinde gerçekleştirilecek tüm etkinliklerin okuma konusu üzerine yapılması gerekliliğini vurgulamıştır. Dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimi olduğundan metinler Türkçenin dil yapısına uygun olmasının yanı sıra Türk kültürüne de uygun olmalıdır. Yabancı dil öğretimi seviyelere göre yapılandırıldığından her seviye ve ünitelerde dil bilgisi konuları da yer almaktadır. Bu bağlamda metinlerde kullanılan dil bilgisi yapılarının seviyeye uygun olması gerekmektedir. Metinlerin uzunlukları sınıfın dil düzeyine uygun olmalıdır. Özellikle temel seviye ders kitaplarında uzun metinler öğrenicileri sıkmakta, onların derse olan ilgilerini azaltmaktadır.

Ders kitaplarında yer alan metinler oluşturulma amacına göre kurmaca (kurgu, yapay) ve otantik (orijinal) metinler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kurmaca (kurgu, yapay) metinler yazar tarafından kendi bilgi, birikim ve hayal dünyasına göre oluşturulmuş metinlerdir. Özellikle temel seviye ders kitaplarında kurmaca metinlere ağırlıklı olarak yer verilmektedir. Çünkü temel seviyede öğreniciler gerek dil bilgisi yapıları gerek kelime bilgisi açısından dile hâkim olamadıklarından öğrendikleri yapılar ve kelimeler göz önünde bulundurularak metinler yazılmaktadır. Otantik metinler ise gerçek hayatta doğal olarak üretilmiş ve dilin doğal kullanımını yansıtan metinlerin dil öğrenimi ve öğretiminde kullanılmasıdır. Otantik metinlere gazete-dergi haberleri, film afişleri, şarkı sözleri, lokanta menüleri, tebrik kartları, davetiyeler, televizyon reklamları, çizgi filmler, filmler, kısa videolar, klipli şarkılar örnek olarak gösterebiliriz.

Ders kitaplarında yer alan metinler işlevlerine kullanım işlevli ve edebi metinler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kullanım işlevli metinler kendi arasında resmî yazılar (dilekçe, özgeçmiş, rapor, tebligat, yönerge vb.), öğretici metinler (bulmaca, kroki, kullanım kılavuzu, haber metni, hava durumu, yemek tarifi vb.) ve iletişimsel metinler (reklam, afiş, e-posta, mektup, ilan, broşür vb.) olarak üçe ayrılmaktadır. Edebi metinler de öğretici metinler (biyografi, anı, makale, fıkra, günlük, gezi yazısı vb.), anlatmaya/göstermeye dayalı metinler (hikâye, masal, efsane, destan vb.), nazım (şiir, şarkı, mâni, ninni vb.) olarak üçe ayrılmaktadır.

Yabancı dil öğretiminin yapıldığı sınıflarda öğreticiler tarafından ders kitaplarında yer alan metinler bir kez örnek okuma olarak yaptırılmaktadır. Örnek okuma isim ve sıfat tamlamalarına dikkat edilerek gerçekleştirilmektedir. Bu sırada öğreniciler metnin içeriğinden ziyade kelimelerin telaffuzuna odaklanmaktadır. Öğreticinin ardından metin sınıfa parçalar hâlinde okutulmaktadır.

Ders kitaplarında dinleme metinleri ve metinlerle ilgili etkinliklere yer verilmektedir. Öğreniciler bir yabancı dili öğrenirken ilk olarak dinleme yoluyla o dile maruz kalmaktadırlar. Dolayısıyla dil edinim, öğrenim süreci dinleme ile başlamaktadır. "Yabancılara Türkçe derslerindeki dinleme öğretimindeki amaç, öğrencilerin hedef dildeki sesleri tanımak, bir bağlam içinde yer alan vurgulama ve tonlamaların neden olduğu anlam değişikliklerini fark etmek ve en önemlisi de konuşmacıdan gelen mesajı tam ve doğru olarak anlamasını sağlamaktır." (Demirel, 2012, s. 115). Bu nedenle ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin diksiyonu çok iyi, dile hâkim profesyonellerce seslendirilmesi gerekmektedir. Seslendirmelerde İstanbul ağzından dışarı çıkılmaması büyük önem taşımaktadır. Öğrenicilerin dinleme becerilerini geliştirebilmek için farklı dinleme türlerinden yararlanılmaktadır. Bunları; diyalogları takip edebilme, konuşulanları dinleme, bilgi edinme amacıyla dinleme ve söz korosunu dinleme gibi başlıklar altında toplayabiliriz. Eskiden dinleme becerisinin geliştirilmesi amacıyla genellikle CD, DVD gibi materyallerden yararlanılırken günümüzde teknolojinin gelişmesiyle beraber sayısız materyale ulaşmak mümkündür. Bu nedenle öğreticilerin dinleme becerisi için materyal ve metin seçiminde dikkat etmesi büyük önem taşımaktadır. Kitaplarda yer alan dinleme metinlerinin de öğrenicilerin seviyelerine ve dil gelişim özelliklerine uygun olması gerekmektedir. Tüm ders kitaplarında dinleme metinlerinin seslendirmeleri seviye gözetmeksizin aynı hızdadır. Öğreticilere bu aşamada büyük görev düşmektedir. Öğrenicilerin dinleme becerisi gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak dinleme ses kayıtlarının hızlarını ayarlaması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca hangi seviyede olursa olsun dinleme etkinliklerinin iki defa yaptırılması öğrenicilerin metni anlamlandırarak ilgili alt sorulara cevap vermelerini sağlayacaktır.

Öğrenicilerin kendilerini ifade ettiği, anlattığı becerilerden biri olan konuşma yabancı dil öğretiminde büyük önem taşımaktadır. Çünkü dil öğretiminde temel amaç iletişim kurmaktır. Yabancı dil öğretiminde beklenen en büyük başarı öğrenicilerin kendilerini hedef dille konuşarak ifade etmeleridir. Konuşma becerisinin ilk aşaması seslerin doğru telaffuz edilmesidir. Dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ilk dersten itibaren doğru

telaffuz çalışmalarına yer verilmelidir. Öğreniciler yanlış yapmak, utangaçlık vb. sebeplerle konuşmak istemeyebilmektedirler. Bu nedenle ilk dersten başlayarak dil öğrenim sürecinde tüm derslerde konuşma becerisine yer verilmesi öğrenicilerin dil gelişimlerini olumlu yönde etkileyecektir. Bu noktadan hareketle ders kitaplarında seviyeye uygun konuşma konuları ve bu konularla ilgili etkinliklere yer verilmelidir. Ancak öğreticiler konuşma etkinlikleri için sadece ders kitaplarında yer alan konuşma konularına bağlı kalmamalıdır. Çünkü öğrenicilerin dil seviyelerine göre metinlerde yer alan önemli bir olay veya günlük olaylar, hava durumları, tatiller, günlük rutinler vb. de konuşma konusu olabilmektedir. Yabancı dil öğretiminde konuşma konuları seviyelere göre farklılık göstermektedir. Ders kitaplarında yer alan konuşma etkinlikleri nasıl her seviyeye göre farklılık gösteriyorsa öğreticilerin ders kitabı haricinde belirledikleri konuşma konuları da seviyelere göre farklılık göstermelidir.

Yazma becerisine de ders kitaplarında yer verilmektedir. "Yazma, zihinde yapılandırılmış bilgilerin dökülmesi işlemidir." (Güneş, 2016. s. 157). Yazma becerisi tüm becerileri içine alan beceri olduğundan geliştirilmesi en zor beceri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle yazma becerisi üzerinde önemle ve özenle durulması gerekmektedir. Öğrenicilerin hedef dili ne kadar öğrenip öğrenmedikleri, dili ne kadar doğru kullanıp kullanmadıkları yazdıkları metinlerden anlaşılmaktadır. Yabancı dil ders kitaplarında yazma konuları dikkatlice seçilmelidir. Diğer becerilerde olduğu gibi yazma konusu ve etkinlikleri ders kitaplarında seviyelere uygun şekilde yer almalıdır. Serbest yazma, güdümlü yazma, kontrollü yazma, betimleyici, karşılaştırmalı, planlı, hikâye edici vb. yazma biçimleri bulunmaktadır. Yazma becerisinin geliştirilmesi amacıyla alfabe, kelime, cümle, paragraf ve metin öğretimi aşamaları sırasıyla takip edilmelidir. Ders kitaplarında seviyeye göre farklı yazma biçimine yönelik etkinliklere yer verilmesi öğrenicilerin yazma becerilerinin gelişimi açısından önemlidir. Öğreticiler konuşma becerisinde olduğu gibi sadece ders kitaplarında yer alan yazma konu ve etkinlikleriyle kendilerini sınırlandırmamalı seviyelere uygun farklı yazma konu ve etkinliklerine de yer vermelidir. Öğrenicilere yazma becerisinin kazandırılması amacıyla özellikle temel seviyede öğreticiler tarafından sınıf içerisinde örnek yazma çalışması yapılmalıdır. Bu çalışmalarda yazma ile ilgili gerekli tüm biçimsel özellikler öğrenicilere öğretilmeli; öğrenicilerin yazmadaki tüm yanlışları gösterilerek düzeltilmelidir.

Ders kitaplarında dört temel dil becerisinin bütünleşik olarak verilmesinin yanı sıra dil bilgisi öğretimi de öğrenicilerin dil gelişim düzeyleri açısından büyük önem taşımaktadır. Hengirmen (1993), dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde dil bilgisinin önemli bir rolü olduğunu; dil bilgisinin temel dil becerilerini bir arada tutan bir iskelet gibi görev yaptığını

ifade etmiştir. Dil bilgisi başlıca bir beceri olmamasına rağmen dilin bütün kurallarını içinde barındıran kurallar bütünüdür. Güzel ve Barın (2013), dil bilgisi kurallarının tek başına öğretilmemesi, dil becerileri içerisine yedirilerek öğretilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Çünkü dil bilgisi öğretimi bir amaç niteliği taşımamakta bunun yerine dil becerilerinin geliştirilmesini sağlayan kurallar silsilesidir. Dil bilgisi öğretiminde başlıca sorunlar görülmektedir. Bu sorunların ilki yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında dil bilgisi kurallarının standart bir şekilde sıralamasının hâlihazırda yapılmamış olmasıdır. Alana yönelik ders kitapları incelendiğinde her kitapta farklı bir dil bilgisi sıralamasının yapıldığı görülmektedir. Ders kitapları incelendiğinde bir dil bilgisi konusu bir kitapta temel seviyede yer alırken başka bir kitapta orta seviyede yer alması öğretim sıralamasında görüş ayrılıklarının çok fazla olduğunu göstermektedir. Ders kitaplarında dil bilgisi sıralamasının öğrenicilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak kolaydan zora ve birbirini tamamlayıcı nitelikte verilmesi konusunda çalışmaların yapılması ders kitabı yazarlarının da işlerini kolaylaştıracaktır. İkinci sorun ise öğretici kaynaklıdır. "Yabancılara dil bilgisi öğretiminde dil bilgisi konularının ne kadar öğretilmesi gerektiği meselesi de önemlidir. Uygulamaların ne kadar sıklıkta yapılması gibi konularda karar vermesi ve bu aşamaları en iyi şekilde dengeleyebilmesi öğretmenden beklenir. Burada önemli olan öğrencinin ihtiyaçlarını ve yanlışlarını göz önünde bulundurmak ve buna göre bir uygulama yapmaktır." (Göçen & Okur, 2013, s. 337). Ana dili konuşurlarına dil bilgisi öğretimi ile yabancılara dil bilgisi öğretimi birbirinden bağımsız özellikler taşımaktadır. Dil bilgisi konuları, kuralları değişmese bile yabancılara dil bilgisi öğretimi ayrı bir uzmanlık gerektirmektedir. Bu nedenle öğreticilerin Türkçe dil bilgi kurallarının en ince ayrıntılarına kadar hâkim olmaları ve hangi konuyu nasıl en iyi şekilde öğretebileceklerini bilmesi öğretimi kolaylaştıracaktır.

Ders kitaplarında ele alınması gereken bir başka husus ise kelime öğretimidir. Tüm dil becerilerinin geliştirilmesi için belirli düzeyde kelime bilgisinin öğrenicilere kazandırılması gerekmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının tümünde ya bölüm ya da ünite sonlarında kelime bölümleri yer almaktadır. Bu kelimeler özellikle ya o bölüm ya da ünite sonunda öğreniciler tarafından öğrenilmesi beklenen kelimelerden oluşmaktadır. Güzel ve Barın (2013), kelime öğretiminin, ilgili konu bağlamında sistematik bir şekilde yapılması gerektiğini; bu bağlamda kelimelerin tüm öğretim sürecinde konuşma ve yazma becerileriyle birlikte sunulmasının öğrenicilerin gerek yazılı gerek sözlü olarak kendilerini anlatma hususunda teşvik edeceğini ifade etmişlerdir. Bu yöntem, öğrenilen kelimelerin bilişsel düzeyde daha kalıcı hâle gelmesini sağlayarak dil gelişimini destekler. Çünkü bir dil

öğreniciler tarafından ne kadar çok kullanılırsa öğretimin kalıcılığı o derecede sağlanmış olacaktır. Ders kitapları kelime sayısı açısından zengin olmalıdır. Bu zenginlik öğrenicilerin dil öğrenme ihtiyaçları göz önünde bulundurularak sağlanmalıdır. Demirel (2012), bir ders süresinde 5 ile 10 arasında, öğrenici gruplarındaki yetkinliklere göre ise azami 20 ile 30 arasında kelime öğretimi yapılabileceğini belirtmiştir. Fakat çok kelime bilmek hedef dili öğrenmek demek değildir. Bu nedenle öğreticiler tarafından öğrenicilere bir kelime listesi verilerek bu kelimeleri ezberlemelerini istemek büyük bir hatadır. Bunun yerine kelimelerin kullanım şekilleri, eş ve zıt anlamları örnek cümleler üzerinden öğretilmelidir. Dil öğretim sürecinin hepsinde olduğu gibi kelime öğretiminde de somuttan soyuta ilkesi uygulanmaktadır. Bu nedenle özellikle temel seviyede kelimeler doğrudan gösterilerek veya öğreticiler tarafından jest ve mimikler yardımıyla öğretilmelidir. Kelime öğretimi yapılırken aynı zamanda kelimelerin telaffuz özellikleri de öğrenicilere kazandırılmalıdır.

Sonuç olarak yabancı dil öğretimi ders kitaplarının içerikleri Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metni çerçevesinde hazırlanarak bir standart oluşturulmalı, modern dil öğretim yöntemleri göz önünde bulundurularak öğretim programlarına uygun olmalıdır. Ders kitapları dört temel dil becerisini içerecek şekilde düzenlenirken dil bilgisi öğretimi ihmal edilmemelidir. Dil bilgisi öğretimi temel dil becerilerini tamamlayan yardımcı beceri olarak ele alınmalı ve bu bağlamda ders kitaplarında yer verilmelidir.

2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Kültür Unsurları

Geçmişten günümüze birçok filozof, aydın, bilim insanı tarafından kültürün farklı tanımları yapılmıştır. Kültür bir milletin tarihî süreç içerisinde biriktirdiği maddi manevi tüm değerlerden oluşmaktadır. Kaplan (2000), kültür kavramında akla ilk gelenin dil olduğunu ve dilin, millet adı verilen sosyal topluluğu bir araya getirerek ortak duygu ve düşünceler oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu ifadeden yola çıkarak dilin, kültür hazinesinin en değerli unsuru olduğunu söylemek mümkündür. Ergin (1998), kültürü, toplumları millet yapan ve onları diğer milletlerden ayıran yaşantıların bütünü olarak tanımlamaktadır. Ayrıca bu yaşantıların, milletlerin kendine özgü milli değerlerinden oluştuğunu ifade etmektedir.

Yabancı dil öğrenimi/öğretimi aynı zamanda kültür öğrenimi/öğretimidir. Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde dilin yanında hedef kültürün öğretilmesi/aktarılması temel amaçtır. "Ders kitaplarının önemli bir yanı ise ders kitapları aracılığıyla yabancılara kültür aktarımına olanak sağlamasıdır." (Gün, Akkaya & Kara, 2014, s. 4). Tapan (1990), yabancı dil

öğretiminin tarihine bakıldığında, dil öğreniminin yalnızca dil bilgisi ve kelimelerden ibaret olmadığını, aynı zamanda hedef kültüre ait unsurların da öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade etmiştir. Bu çerçevede, hedef kültüre dair bilgi aktarımı sağlanmakta, o kültürde yaşayan bireylerin sosyokültürel yaşamları ile davranış kalıpları incelenmekte ve ülke bilgisi çalışmalarının yabancı dil öğretiminin temel bileşenlerinden biri olarak sistematik bir şekilde ele alındığını vurgulamıştır.

Yabancı dil öğretiminde de öğretici ve öğrenicilerin ilk başvurduğu ders materyali olan ders kitaplarının içeriklerinin kültür bağlamında oluşturulması gerekmektedir. Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında yalnızca dil bilgisi konularının açıklamalarına ve kelime listelerine yer verilmesi hatalı bir yaklaşım olup bu durum ders kitaplarının uygunluğunu olumsuz etkilemektedir. Dilidüzgün (2015), yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında yer verilmesi gereken kültür unsurları olarak gelenek, görenek ve yemekleri, dinî ve milli bayramları, film, müzik ve geleneksel sanatları, gençlik alışkanlıklarını, edebiyata ait metinleri ve önemli tarihî olayları göstermiştir.

Dil öğretiminde sadece hedef kültüre ait unsurlara yer vermek öğrenicileri olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında hedef kültürün yanında kaynak kültüre de yer verilmesi öğrenicilerin dil öğrenme motivasyonlarını olumlu yönde etkileyecektir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış/hazırlanacak kitaplarda kültüre yönelik konular olmalıdır. Kültür aktarımı/etkileşimi için hedef kültür yani Türk kültürü ile kaynak kültüre ait unsurlar büyük bir özenle seçilmeli ve kitapların tamamına yayılarak bütünlük içinde yer almalıdır.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Yabancı dil öğretimi bağlamında, dil ve kültür arasındaki ilişki üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ülker (2007), "Hitit Ders Kitapları Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış" adlı çalışmasında; yabancılara Türkçe öğretimi bağlamında ders kitaplarında kültür aktarımını incelemiştir. Öğretmenlerin kültür aktarımındaki rolüne vurgu yapılan çalışmada, öncelikle öğretmenlerin kendi kültürel değerlerinin farkında olmalarının önemi üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin hedef dilin kültürel değerlerini kendi kültürel değerleriyle kıyaslayarak analiz etmeleri gerektiği belirtilmiştir. Bu yaklaşımın, öğrencilerin kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. Son olarak öğretmenlerin benimsedikleri bu tutumun kültür aktarım sürecine olumlu yönde etki edeceği öne sürülmüştür.

Sözen (2007), "Significance of Popular Culture in English Language Teaching Coursebooks" adlı çalışmasında; İngilizce öğretim materyallerinin popüler kültürü nasıl yansıttığı ve kültür aktarımına nasıl katkıda bulunduğunu araştırmıştır. Çalışmada İngiliz Dili Eğitimi (English Language Teaching) ders kitabındaki popüler kültür unsurları tespit edilmiştir. Tespit edilen unsurlar öğreniciler, öğreticiler ve seçilen yayınevlerinin temsilcileriyle yapılan görüşmeler doğrultusunda yorumlanmıştır.

Erken (2007), "The Techniques for The Use of Popular Culture in Teaching English at Primary Schools" adlı yüksek lisans çalışmasında; popüler kültür ürünlerinin ilkokul öğrencilerinin İngilizce öğreniminde nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceğini incelemiştir. Araştırma, Sinop Cumhuriyet İlkokulunda rastgele seçilen altıncı sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Popüler kültür unsurlarının seçiminde öğrenicilerin yaş ve cinsiyete

göre farklı popüler kültür unsurlarını tercih ettikleri, popüler kültürün hızla değişmesinden öğrenicilerin de eğilimlerinin hızla değiştiği gözlemlenmiştir. Çalışmada popüler kültür unsurlarının dersi daha ilgi çekici ve eğlenceli hâle getirdiği, öğrenicilerin ilgisini artırarak motivasyonlarını yükselttiği ve derse aktif katılıma teşvik ettiği, öğrenicilerin dili iletişimsel ve üretken bir şekilde kullanmalarını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yamaç (2013), "Popüler Kültürün İlköğretim 8. Sınıf Öğrencileri Üzerindeki Etkilerinin Öğretmen ve Veli Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi (Samsun İli Örneği)" adlı çalışmasında; medyanın sunduğu popüler kültürün insanların düşünce, davranış ve tercihlerini şekillendirmede oynadığı rolden hareketle popüler kültür unsurlarının ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ilgileri, tutumları ve alışkanlıkları üzerindeki etkisini öğretmen ile veli görüşlerine göre değerlendirmiştir.

Okur ve Keskin (2013), "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Ögelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği" adlı çalışmalarında; temel seviye kitaplarında kültürel unsurların az kullanıldığı, orta seviye kitaplarında daha çok kültürel içeriğe yer verildiğini tespit etmiştir.

Şimşek (2019), "Subliminal Bir Güç Gösterisi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitapları" adlı çalışmasında; İstanbul, Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, Yeni Hitit, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti ve Türkçeye Yolculuk C1 seviyesindeki kitaplarda yer alan okuma metinlerini Avrupa Diller Ortak Başvuru Metni çerçevesine göre incelemiştir. Okuma metinlerinde yer alan düşünce ve ideolojileri tespit etmiştir.

Çalhan (2021), "Ortaokul İngilizce Ders Kitaplarında Popüler Kültür Ögelerinin Nasıl Kullanıldığı, İngilizce Öğretmenlerinin Popüler Kültür Hakkındaki Görüşleri ve Derslerde Popüler Kültürü Nasıl Kullandıkları Üzerine Bir Çalışma" adlı çalışmasında; ders kitaplarının, dil öğretiminde temel kaynaklar olduğunu ve içeriklerin güncel ve öğrencilerin ilgi alanlarına hitap etmesi gerektiğini vurgulayarak popüler kültür unsurlarının ders kitaplarında yeterince yer alıp almadığını araştırmıştır. Çalhan, öğreticilere konuyla ilgili uyguladığı anket ve görüşme formu ile tespit edilen unsurları yorumlamıştır.

Boylu ve Başkaya (2020), "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Şahsiyetler Üzerine Bir İnceleme" adlı çalışmalarında; Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinde (A1-C2) yer alan sporcu, sanatçı, yazar, ozan, şair, din adamı, bilim insanı, senarist, iş insanı, hattat, yönetmen, gazeteci ve devlet adamı kategorilerindeki kişileri incelemiştir. Her iki kitapta da Türk

dizileri ve filmlerindeki popüler oyunculara olan ilgiye rağmen, bu isimlere yeterince yer verilmediğinden popüler kültürün ihmal edildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Dündar ve Açık (2021), "Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Öğrencilerin Yazma Verilerindeki Kültür Unsurlarının Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında; Türkçe hazırlık sınıflarında öğrenim gören 17 öğrenicinin yazdığı metinlerdeki kültürel unsurları günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitim, edebiyat-sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam, coğrafya ve mekân alt başlıklarında belirleyerek bu unsurların öğrenicilerin Türkiye'deki deneyimleri ve ders kitaplarındaki bilgilerle olan ilişkilerini incelemişlerdir. Çalışmada katılımcıların Türk kültürü hakkındaki bilgi ve becerilerini büyük ölçüde ders dışı deneyimlere borçlu olduklarını; bu bağlamda, kültür etkileşimini şekillendiren değişkenler ve bu değişkenler arasındaki ilişkilerin daha kapsamlı bir şekilde incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Soyşekerci (2015), "İngilizce ve Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Ögelerin İncelenmesi" adlı çalışmasında; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin her geçen gün daha çok önem kazandığını ve yaygınlaştığını belirtmiştir. Bu doğrultuda alanda hazırlanan ders materyallerinin büyük bir öneme sahip olduğunu vurgulamıştır. Bu önemin bilincinde olarak ders materyallerinin hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca yabancı dil öğretiminin sadece kelime ve dil bilgisi öğretimi olmadığının altını çizerek materyallerde yer verilen metinlerin, öğrenicilere hedef kültürün sosyal yapısını, iletişim kurallarını ve kültürel özelliklerini tanıtan zengin bir içerik sunması gerektiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda çalışmada Global Elementary A2 Coursebook ve İzmir Yabancılar için Türkçe A2 Ders Kitabı'nda yer alan kültürel unsurlar incelenmiş; Global Elementary A2 Coursebook'ta daha çok evrensel nitelikte kültürel unsurlara yer verilirken İzmir Yabancılar için Türkçe A2 Ders Kitabı'nda daha çok hedef kültüre yönelik unsurlara daha çok yer verildiği tespit edilmiştir. Her iki kitabında kültür aktarımında yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aydın (2019), "Ortaokul Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin 7. Sınıf Kazanımlarını Edindirmede Popüler Kültür Ögelerine Derslerinde Yer Verme Durumları" adlı yüksek lisans çalışmasında; özellikle son yüzyılda popüler kültürün hayatımızdaki yeri ve öneminin artışına paralel olarak popüler kültür unsurlarının eğitimde de önemli bir yer tuttuğunu belirterek görsel sanat öğretmenlerinin popüler kültür unsurlarına yönelik tutumlarını araştırmıştır. Çalışmada yer alan dört okulda görev yapan 11 görsel sanat öğretmeninin tamamına yakınının görüşme başlangıcında popüler kültür unsurlarına olumsuz baktıkları, fakat çalışmanın ilerleyen safhalarında aslında derslerinde popüler kültür unsurlarına yer

verdiklerini fark ettiklerini ve popüler kültür unsurlarının olumlu yanlarının bulunduğunu da kabul ettiklerini ifade etmiştir.

Sarı (2018), "Popüler Kültür Bağlamında Okuma: Lise Öğrencilerinin Popüler Kültüre Karşı Tutumları ile Okumaya Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması (Tavşanlı Örneği)" adlı yüksek lisans çalışmasında; popüler kültürün toplumun büyük bir kısmınca kabul edilen kültürel beğenileri ifade ettiğini; beğenilerin ise haz ve taleplerin doyurulması ile şekillendiğini; halkın, hazır kültür içeriklerini tüketim yoluyla popüler kültürü şekillendirdiğini ifade etmiştir. Sarı, çalışmasında popüler kültür ile okuma alışkanlığı ve okuma sevgisi arasında olumsuz bir ilişki tespit etmiş; popüler kültüre olumlu yaklaşan katılımcıların okuma alışkanlığı ve okuma sevgisinin düşük seviyede olduğunu bu nedenle popüler kültür tüketimi ne kadar artarsa okuma alışkanlıklarının o derece düşeceği sonucuna ulaşmıştır.

Bal (2016), "Popüler Kültürün Ana Dili Eğitiminde Kullanımı" adlı doktora çalışmasında; ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersinde yer verilen popüler kültür metinleriyle ilişkilendirilmesini amaçlamış ve bu bağlamda öğrencilerin hayatlarında önemli bir yer tutan popüler kültür unsurlarına eğitimde yer verilmesiyle öğrencilerin başarılarının artıp artmayacağını tespit etmeye çalışmıştır. Bal'ın araştırmasına beş Türkçe öğretmeni, kırk sekiz veli ve on dokuz yedinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre Türkçe öğretmenlerinin tamamı, velilerin ise çoğunun popüler kültür unsurlarının Türkçe dersiyle ilişkilendirilmesi gerekliliğine inandığı; öğrencilerin metinlerdeki popüler kültür unsurlarının iletişim, eğlence, temel ihtiyaçlar ve ideal kişiler üzerinden verilmesini tercih ettikleri; bu bağlamda Türkçe dersi metinlerinde kullanılan popüler kültür unsurlarının dersleri daha eğlenceli hâle getirip öğrencilerin okul dışı hayatlarıyla ilişki kurmasını sağlayarak temel dil becerilerinin gelişiminde yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özkan (2006), "Popüler Kültür ve Eğitim" başlıklı araştırmasında; popüler kültürün medya vasıtasıyla bireyleri sorgulamadan tüketime odaklanan bireylere dönüştürdüğünü; özellikle televizyon programları, diziler ve reklamlarda sunulan hayat tarzlarının, bireyleri belirli tüketim alışkanlıklarına yönlendirerek toplumun genel yapısını etkilediğini dile getirmiştir. Bu durumun, özellikle gençler üzerinde kimlik arayışı ve yabancılaşma gibi olumsuz sonuçlar doğurduğunu ifade ederek eğitim sisteminin popüler kültürün etkilerine karşı daha bilinçli olması gerektiğini dile getirmiştir. Özkan'a göre eğitimin amacı, bireyleri sadece bilgiyle donatmak değil, aynı zamanda onları eleştirel düşünebilen, sorgulayan ve topluma fayda sağlayan bireyler olarak yetiştirmektir. Bu nedenle popüler kültürün bireyleri edilgen

hâle getirme çabalarına karşı, eğitim politikalarının bireylerin kendi kültürel kimliklerini koruyarak gelişmelerini desteklemesi gerektiğini vurgulamıştır.

Tellan ve Tellan (2005), "Türkiye'deki Popüler Kültür Çalışmaları Üzerine Kısa Bir Değerlendirme" adlı makalelerinde; Türkiye'de popüler kültür üzerine yapılan çalışmaların gelişimini ve bu alandaki akademik tartışmaları incelemişlerdir. Yazarlar, popüler kültür çalışmalarının özellikle 1980'li yıllardan itibaren artan medya etkisi, tüketim toplumunun yaygınlaşması ve neoliberal politikaların yön verdiği sosyo-kültürel dönüşümlerle birlikte ivme kazandığını belirtmektedirler. Ancak bu çalışmaların önemli bir kısmında kuramsal çerçeve oluşturma ve yöntem geliştirme konusunda ciddi eksiklikler bulunduğuna dikkat çekmektedirler. Bu bağlamda, popüler kültürün toplumsal yapı üzerindeki etkisinin sağlıklı biçimde analiz edilebilmesi için teorik açıdan netlik taşıyan ve metodolojik çeşitlilik içeren çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu ifade etmişlerdir.

3.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Chowdhury (2014), "Use of Popular Culture in Enhancing English Language Teaching" adlı makalesinde; televizyon programları, şarkılar, filmler ve internet gibi popüler medya unsurlarının, öğrenicilerin derse ilgisini çekmek ve onların dil becerilerini geliştirmek için kullanılabileceğini belirtmiştir. Popüler kültür unsurlarının sınıfta kullanılmasının, öğrenicilerin yalnızca dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmakla kalmadığını, aynı zamanda onların eleştirel düşünme, yaratıcı yazma ve iletişim becerilerini de geliştirdiğini söyleyerek öğrencilerin popüler kültüre olan ilgisinin, öğretmenler için etkili bir öğrenme ortamı yaratmada önemli bir araç olabileceğini vurgulamıştır.

Santos ve Nanquil (2023), "Integrating Popular Culture in The Literature Classroom: Basis for a Teaching Model" adlı çalışmalarında; Filipinler'in Bulacan bölgesindeki kamu veya özel okullarda çalışan İngilizce öğretmenlerine, edebiyat sınıflarında popüler kültürü nasıl entegre ettikleri, popüler kültür unsurlarını kullanımda karşılaştıkları zorluklar ve bunlarla nasıl başa çıktıklarını araştırmak amacıyla bir anket düzenlemişlerdir. Çalışmalarında öğreticilerin, öğrenicilerin derslere ilgisini çekmek ve katılımı artırmak için öğrenicilerin aşina oldukları materyalleri kullanarak popüler kültürü edebiyat derslerinde kullandıkları, ancak bu popüler kültür unsurlarının aşırıya kaçılmadan ve dikkatlice yapılandırılması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenler, popüler kültürün sınırlı kullanımının bile olumlu sonuçlar verdiğini belirtmektedirler.

Placer, Ngo vd. (2024), “Pop Culture and English Language Learning Motivation Among AB-English Students” adlı makalelerinde; Filipinler’de eğitim alan 95 AB-İngilizce öğrencisi ile yaptıkları araştırmada popüler kültür kullanımı ile İngilizce dil öğrenme motivasyonu arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmalarında sinema, müzik, cep telefonları gibi araçların dil öğrenim aracı olarak kullanımının, öğrenicilerin dil becerilerini kazanımını hızlandırdığı, günlük hayata dair kelime hazinelerini geliştirdiği ve popüler kültür tüketimi yoluyla kazandıkları alışkanlıkları uyarlayarak dili öğrenme arzularının arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu nedenle öğreticilerin, dil eğitiminde popüler kültürü bir araç olarak kullanabileceklerini, popüler kültür unsurlarının otantik materyaller olarak derslerde kullanılabileceğini, öğreticilerin bu unsurları öğrenicilerin motivasyonlarını artırmak amacıyla kullanabileceklerini ifade etmişlerdir.

Murray (2008), "Pop Culture and Language Learning: Learners’ Stories İnforming EFL” başlıklı çalışmasında; Japonya’da yabancı dil olarak İngilizce öğrenen çeşitli yaş seviyelerinden 8 yetişkinin dil öğrenme süreçlerinin hikâyelerini ele almıştır. Bahse konu araştırmaya katılan tüm öğreniciler ortaokulda yabancı dil olarak İngilizce öğrenmeye başlamıştır ve öğrenicilerin tümü popüler kültür unsurlarını dil öğrenme süreçlerine dahil ettiklerini ifade etmiştir. Popüler kültür unsurları tüm öğrenicilerin dil öğrenme motivasyonlarını artırmış, öğrenicilere sosyal konuşmalara katılım yönünde bilgiler sağlamıştır. Murray, yabancı dil eğitim müfredatına popüler kültürü dahil etmek yerine, öğreticilerin öğrenicilere popüler müzik, filmler, televizyon programları, dergiler ve romanlarla çalışma imkânı tanımasının daha faydalı olacağını, bu şekilde öğrenicilerin dil öğrenme programlarını bireyselleştirerek bağımsız uygulamalar geliştirebileceklerini ifade etmiştir.

Hobbs ve Moore (2003), “Discovering Media Literacy: Teaching Digital Media and Popular Culture in Elementary School” adlı çalışmalarında; öğretici, öğrenici ve akademisyenler üzerinden yaptıkları araştırma neticesinde derslerde kullanılan popüler kültür unsurlarının öğrenicileri öğrenmeye güdülediği; derslerde klasik dil bilgisi ve kelime öğretimi sıradanlığından çıkıldığında öğrenicilerin dili daha etkili bir şekilde öğrendiği sonucuna ulaşmışlardır.

Marsh (1999), “Batman and Batwoman Go to School: Popular Culture in Literacy Curriculum” adlı makalesinde; 57 anaokulu öğrenicisi üzerinde 3 haftalık bir araştırma yapmıştır. Çalışmada popüler kültür kahramanı olan Batman ve Batwoman’ı kullanarak öğrenicilerden çeşitli çalışmalar yapmaları istenmiş; çalışma esnasında öğreniciler eğlenerek

okumuşlar ve fikirlerini toparlayabilmişlerdir. Dolayısıyla popüler kültür unsurlarının derslerde kullanımın öğrenicilerin eğlenerek öğrenmesine yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Garland (2010), "Literacy Practices in an English Language Arts Elective: An Examination of How Students Respond to Media Literacy Education" adlı doktora çalışmasında; okuryazarlık becerisinde popüler kültür metinlerinin etkisini incelemiştir. Araştırma kapsamında öğreniciler üzerinde popüler kültür unsurlarının yer aldığı metinlerden etkinlikler uygulamış ve öğrenicilerin popüler kültür metinlerinde de geleneksel metinlerde olduğu gibi başarı gösterdikleri; öğrenicilerin popüler kültür metinlerine bakış açılarının farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Tomlinson (2011), "Developing Materials for Language Teaching" adlı çalışmasında; dil öğretiminde etkili materyal geliştirme sürecinin sadece dilsel yapıların doğru bir biçimde sunulmasıyla sınırlı kalmaması gerekliliğini ifade etmiştir. Özellikle bireysel farklılıkların ve öğrenicilerin ilgi alanlarının dikkate alınması, öğrenme sürecinin niteliğini artırdığını savunmuştur. Bu bağlamda, popüler kültür unsurlarının (müzik, televizyon programları, reklamlar, fıkralar, hikâyeler, filmler vb.) öğretim materyallerine dâhil edilmesinin hem bilişsel hem de duyuşsal katılımı teşvik etmesi açısından önemli olduğunu belirtmiştir. Popüler kültürün hem öğrencinin motivasyonunu artırmakta hem de dili gerçek yaşamla ilişkilendirmekte etkili olduğuna dikkat çekerek dil öğretimini yalnızca dil bilgisi temelli bir süreç olmaktan çıkarıp, öğrenici merkezli ve anlam odaklı bir hâle dönüştürdüğünü vurgulamıştır.

Kim (2020), "Learning Language, Learning Culture: Teaching Language to The Whole Student" adlı makalesinde; özellikle internet ve teknoloji aracılığıyla gerçekleştirilen dil öğrenme süreçlerinin, öğrenicilerin hedef dile ve kültüre doğrudan maruz kalmasını sağlayarak onların kültürel farkındalıklarını artırdığını ifade etmiştir. Bu bağlamda, öğreticilerin, teknoloji destekli dil öğretimini sadece dil bilgisi odaklı bir yaklaşım olarak değil, kültürel bağlamları da içerecek şekilde tasarlamaları gerektiğini vurgulanmıştır. Kim'e göre dil öğrenimi, öğrenicilerin kültürel değişim süreçlerine aktif olarak katılmalarını teşvik etmeli ve onların dil becerilerini geliştirmelerinin yanı sıra diğer kültürleri anlamalarına ve onlarla etkileşim kurmalarına yardımcı olmalıdır. Bu amaçla, dil eğitimi modellerinin eleştirel düşünme, diyalog ve kültürel etkileşimi teşvik edecek şekilde yeniden yapılandırılmasını önermiştir.

Nieto (2011), “Language, Culture And Teaching” adlı çalışmasında; öğrenicilerin eğitim sürecine tam anlamıyla katılmalarını sağlamak için kültürel kimliklerine saygı gösteren ve onları destekleyen pedagojik yaklaşımların benimsenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Kültürel farklılıkların bir engel değil, eğitimde bir zenginlik kaynağı olarak görülmesinin, öğrenicilerin özgüvenlerini artırarak daha başarılı bireyler olmalarına katkı sağlayacağını vurgulamıştır.

Liu ve Lin (2017), “Popular Culture and Teaching English to Speakers of Other Languages” adlı çalışmalarında; popüler kültürün, dijital çağda dil öğrenme süreçlerini yalnızca eğlenceli ve motive edici bir hâle getirmekle kalmadığını, aynı zamanda öğrenicilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine ve kendi kimliklerini inşa etmelerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Buna rağmen popüler kültürün İngilizce öğretimi bağlamında nasıl kullanılabileceğine dair hâlâ birtakım tartışmalar ve araştırma eksiklikleri bulunduğunu; dolayısıyla bu konu üzerinde daha çok çalışmanın yapılması gerekliliğini ifade etmişlerdir. Öğrenicilerin, popüler kültürü yalnızca bir tüketim aracı olarak değil, eleştirel bir analiz ve yaratıcı üretim alanı olarak görmeleri gerektiğini, bu doğrultuda öğreticilerin popüler kültürü dil öğrenme süreçlerine bilinçli ve eleştirel bir yaklaşımla dahil etmelerinin faydalı olacağını vurgulamışlardır.

Weninger ve Kiss (2013), “Culture in English as a Foreign Language (EFL) Textbooks: A Semiotic Approach” başlıklı makalelerinde; yabancı dil öğretiminin kültürel bilgi ve temsil ile içsel olarak etkileşime giren eleştirel bir süreci teşvik etmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Fakat hâlihazırda kullanılmakta olan ders kitaplarının çoğunun yalnızca dilsel becerilere odaklandığından öğrenicilerin kültürel unsurları eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme imkânı elde edemediğini dile getirmişlerdir. Dolayısıyla sadece dil becerilerine odaklanılan ders kitaplarının öğrenicilerin hedef dili ve o dilin kültürünü öğretmede yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Werner ve Tegge (2021), “Pop Culture in Language Education: Theory, Research, Practice” adlı eserlerinde; popüler kültür yoluyla dil eğitiminin üzerinde durmuşlardır. Werner ve Tegge, günümüze kadar popüler kültürünün yabancı dil eğitimi için sahip olduğu büyük potansiyelin yeterince kullanılmadığını ve akademik olarak da yeterince araştırılmadığını öne sürmüşlerdir. Popüler kültürünün dil eğitimi bağlamında dil becerilerini geliştirmek ve çeşitli dil odaklı konulara bir başlangıç noktası sağlamak açısından meşru ve değerli bir kaynak olduğu vurgulanmaktadır. Günümüz dünyasında popüler kültür, birbirinden farklı şekillerde hayatımızın her alanına yayılmış durumdadır: Pop müzik, sinema filmleri,

televizyon dizileri, dijital yayın platformları, YouTube videoları, podcast'ler, çizgi romanlar, karikatürler, internet siteleri ve video oyunları gibi birçok farklı medya türü popüler kültürün bir parçasını oluşturmaktadır. Onlara göre popüler kültür yalnızca eğlenceli bir araç değil, aynı zamanda öğrenicilerin dil becerilerini geliştirmek, kültürel farkındalıklarını artırmak ve motivasyonlarını yükseltmek için güçlü bir eğitimsel kaynaktır. Bu nedenle popüler kültür ve dil eğitimi arasındaki ilişkinin daha geniş kitleler tarafından benimsenmesini sağlamak amacıyla derinlemesine araştırmalar yapılması gerekliliğini vurgulamışlardır.

Pickford (2020), "Pop Culture as a Social Literacy Practice" adlı çalışmasında; popüler kültürün çocukların sosyal okuryazarlık gelişimi için bir eğitim aracı olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade ederek eğitimcilerin, popüler kültürü müfredatın bir parçası hâline getirmelerinin çocukların öğrenme süreçlerini kolaylaştıracağını vurgulamıştır.

Dil öğretimi ve kültür ilişkisi bağlamında yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar, yabancı dil öğretiminin sadece kelime ve dil bilgisi öğretimiyle sınırlı kalamayacağını; kültürel unsurların dil öğretiminin önemli bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmalar ders materyallerinde ve öğretim süreçlerinde kültürel unsurların kullanımının, öğrenicilerin hedef dile yönelik motivasyonlarını artırdığını, dil becerilerini geliştirdiğini ve kültürlerarası iletişim becerilerini güçlendirdiğini göstermektedir. Yapılan çalışmalarda özellikle popüler kültür unsurlarının dil öğretiminde etkili bir araç olarak kullanılabileceği vurgulanmıştır. Popüler kültürün, öğrenicilerin ilgi ve ihtiyaçlarına hitap ederek onların öğrenme süreçlerini daha eğlenceli ve anlamlı hâle getirdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte yapılan çalışmalardan bazıları popüler kültürün aşırı veya bilinçsiz kullanımının olumsuz sonuçlar doğurabileceğine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda, dil öğretiminde kültürel ve popüler unsurların dengeli ve pedagojik amaçlarla kullanılması gerektiği sonucu çıkarılmaktadır. Yapılan araştırmalar, kültürel unsurların ve popüler kültürün bilinçli kullanımın, öğrenicilerin dil öğrenim sürecine olumlu katkılar sunduğunu ve yabancı dil öğretiminin daha etkin hâle gelmesini sağladığını ortaya koymaktadır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, inceleme nesnelerinin belirlenmesi, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ile güvenirlik ve geçerlik özelliklerine değinilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada seçili ders kitabı setindeki (A1-C2) okuma-anlama ve dinleme-izleme metinlerinde yer alan popüler kültür unsurlarının belirlenmesi aşamasında temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 39). Balcı (2021), temel nitel araştırma modelinin farklı disiplinlerden birçok araştırmacı tarafından kullanılan bir model olduğunu ifade etmiştir. Temel nitel araştırmalarda, araştırmacılar sürecin işleyişine odaklanarak onu derinlemesine anlamayı amaçlamaktadır. Araştırmanın inceleme nesnesini oluşturan ders kitapları popüler kültür unsurlarına yer verme düzeyi bakımından incelenmiştir.

4.2. İncelenen Kitaplar

Bu çalışmanın araştırma evrenini yabancılara Türkçe öğretimi alanında yazılmış ders kitapları; örneklemi temel, orta ve yüksek seviyelerde kullanılan Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde (A1 13. baskı 2022, A2 13. baskı 2022, B1 11. baskı 2022, B2 8. baskı 2022, C1 özel baskı 2019, C2 6. baskı 2020) yer alan okuma-anlama ve dinleme-izleme metinleri temsil etmektedir.

4.3. Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada nitel veriler Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerindeki (A1-C2) okuma-anlama ve dinleme-izleme metinlerinde yer alan popüler kültür unsurları doküman (belge) incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. "Belge incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı araç gereçlerin çözümlenmesini kapsar." (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 189). Bu doğrultuda ilgili ders kitaplarındaki okuma-anlama ve dinleme-izleme metinleri tek tek incelenmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

Çalışmanın amacı doğrultusunda, tarama yöntemiyle Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerindeki (A1-C2) (Seçili ders kitabındaki yazma ve konuşma becerilerine yönelik etkinlikler, çalışma ve öğretmen kitapları çalışmanın dışında tutulmuştur.) okuma- anlama ve dinleme-izleme metin sayıları, metinlerde kullanılan popüler kültür unsur sayıları, popüler kültür unsurları tümdengelimci analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. "Nitel araştırma verilerinin işlenmesinde sık kullanılan iki içerik analiz yöntemi vardır: tümdengelimci analiz ve tümevarımcı analiz." (Ravindran, 2019, s. 41). Yıldırım ve Şimşek (2021), tümdengelimci (deductive) analizin, önceden belirlenmiş bir kavramsal çerçevenin içerik analizine rehberlik ettiği bir yöntem olduğunu ifade etmişlerdir. Tümdengelimci analizde veriler, çalışma öncesinde belirlenen kategorilere göre özetlenip yorumlanmaktadır. Bu analiz yöntemi, dört temel aşamadan oluşmaktadır: a) Kavramların düzenlenerek bir çerçeve oluşturulması b) Oluşturulan çerçeve doğrultusunda verilerin kodlanması c) Elde edilen bulguların tanımlanması ç) Elde edilen bulguların yorumlanması (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Araştırmada elde edilen veriler kategorisel çözümleme ile analiz edilmiştir. "Bir içerik çözümlemesinin güvenilir ve geçerliği ile geliştirilen kategorilerin uygunluğu ve geçerliği doğru orantılıdır" (Gökçe, 2006, s. 62). Çalışmanın alt kategorileri Salim Razı'nın "Kültürel Öge Dökümü" ne göre belirlenmiştir. Çalışmanın ana kategorisi popüler kültür olup alt kategorileri şunlardır:

Tablo 1

Popüler Kültür Ögeleri ve Alt Kategorileri

Popüler Kültür	Alt Kategoriler
Düşünsel Değerler	düşünceler, alışkanlıklar, inançlar, gelenekler, sınıfsal etiketler, etik.
Yaşam Tarzı	danslar, takılar, hobiler, belirli beceriler, özgün araçlar, giyinme alışkanlıkları, tatiller, hava durumları, trafik kuralları.
Davranış	sözsüz davranış modelleri, sözlü davranış modelleri, davranışsal örüntüler, iletişim araçları, belirli durumlarda kullanılan belirli davranışlar.
Medya	televizyon şovları, haber yayınları, popüler internet siteleri, reklamlar, bilimsel/teknolojik başarılar, gazete ve dergiler.
Sanatsal Değerler	müzik, sinema, sanat ve edebiyat.
Aile	aile hayatı, tabular, insanların birbirleri ile olan ilişkileri, insanların günlük yaşamları.
Bilim	tarih, coğrafya, ülke, felsefe, hukuki sistem, siyaset, ekonomi.

Salim Razı tarafından geliştirilen "Kültürel Öge Dökümü"nde yer alan unsurlar ilk olarak hedef kültür ve kaynak kültür olarak gruplara ayrılmış ve tespit edilen popüler kültür unsurları alt kategoriler bağlamında aşağıdaki gibi incelenmiştir:

Tablo 2

Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde Yer Alan Popüler Kültür Unsurlarının Kaynak Kültür ve Hedef Kültüre Göre Dağılımı

Popüler Kültür	Hedef Kültür	Kaynak Kültür	Alt kategori	İçerik
Düşünsel Değerler				
Yaşam Tarzı	x	X	Hobiler	Hobiler arasında bilgisayar oyunlarına yer verilmiştir.
Davranış				
Medya	x		haber yayınları	Haber metninde Hidayet Türkoğlu'na yer verilmiştir.
Sanatsal Değerler	x		Sinema	"Muhteşem Yüzyıl" adlı Türk dizisine yer verilmiştir.
Aile				
Bilim	x		Coğrafya	Kızılay Meydanı'na yer verilmiştir.

Çalışma yedi ana başlık altında kırk dört alt kategoride çözümlenmiş olup bu kategorilere göre tespit edilen popüler kültür unsurları alanda çalışmalar yapan bir profesör, bir doçent doktor ve iki öğretim görevlisine sunularak uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen ders kitapları çözümlenirken

belirlenen alt kategorilerin her birine uygun veriler saptanmış ve saptanan örneklerin tümü çalışmaya yansıtılmıştır.

4.5. Güvenirlik ve Geçerlik

"Sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. Geçerlik ve güvenirlik bu açıdan araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan iki ölçüttür" (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 281). "İçerik çözümlemesi tekniğinin güvenirliği kodlama işlemiyle; geçerliği ise amaçlar ve araçlar arasındaki uygunlukla ilgilidir" (Tavşancıl & Aslan, 2001, s. 81). Bu nedenle araştırmanın inandırıcılığının sağlanması amacıyla güvenirlik ve geçerlik ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur.

4.5.1. Güvenirlik

Tavşancıl ve Aslan (2001), çözümleme sürecinde kategorilerin sistematik bir şekilde belirlenerek açık, tutarlı tanımlamalarla yapılandırılmasının araştırmanın güvenirliğini sağlama açısından kritik bir aşama olduğunu ifade etmişlerdir.

Çalışmada öncelikle popüler kültür unsurlarının Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nde ne sıklıkta yer aldığına dair bir ön inceleme yapılmıştır. Bu inceleme sonucu, danışman hocayla paylaşılmış ardından ilgili tespitler hakkında alanda hâlihazırda çalışmakta olan üç akademisyenden görüşleri alınmıştır.

4.5.2. Geçerlik

Yıldırım ve Şimşek (2021), Lincoln ve Guba'nın nitel araştırmaların bilimsel geçerliğini ve güvenirliğini artırmaya yönelik çeşitli stratejiler önerdiğini, bu bağlamda nicel araştırmalarda kullanılan iç geçerlik ve dış geçerlik kavramlarından farklı olarak inandırıcılık ve aktarılabilirlik kavramlarını geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Geçerliğin sağlanabilmesi amacıyla çalışma, inandırıcılık ve aktarılabilirlik olarak iki başlıkta hazırlanmıştır.

"Lincoln ve Guba nitel araştırmalarda iç geçerlik kavramı yerine geliştirdikleri inandırıcılığın başarılabilmesi için araştırmacıların kullanabilecekleri uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi stratejilerini

önermektedirler" (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 290). Bu doğrultuda çalışmada "kültür", "popüler kültür", "popüler kültürün yabancı dil öğretimindeki önemi" ve çalışmaya konu olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri hakkında detaylı araştırmalar yapılmış, araştırmalar alanyazın araştırmalarıyla bir araya getirilmiştir. Kategoriler Salim Razı tarafından geliştirilen "Kültürel Öge Dökümü"ne göre belirlenmiştir. Çalışmanın her aşamasında alan uzmanlarından görüşleri alınmıştır.

"Lincoln ve Guba, nicel araştırmanın temel amaçlarından biri olan ve araştırmanın değerini yargılamada kullanılan genelleme kavramının nitel araştırmadaki karşılığı olarak aktarılabilirlik kavramını ön plana çıkarmışlardır" (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 293). Aktarılabilirlik kavramı dış geçerlik kavramı yerine kullanılmaktadır. Genelleme, tarafsız bir gözle seçilen bir örneklemden elde edilen sonuçların belirli düzeyde hata payı verilerek aynı sonuçların elde edilmesidir. Fakat nitel araştırmalarda genellemeler yapmak mümkün değildir. Yıldırım ve Şimşek (2021), aktarılabilirliğin sağlanabilmesi için ayrıntılı betimleme ve amaçlı örnekleme yöntemlerinin kullanılabileceğini belirtmişlerdir. "Ayrıntılı betimleme ham verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya yorum katmadan ve verinin doğasına mümkün olduğu ölçüde sadık kalınarak aktarılmasıdır" (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 294). Bu bağlamda çalışmada elde edilen veriler herhangi bir yorum katılmadan ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

BÖLÜM V

KURAMSAL ÇERÇEVE

5.1. Kültür

Kültür, bir toplumun en eski zamanlarından itibaren biriktirdiği tüm maddi ve manevi birikimleri bir arada barındırdığından birçok bilim insanı, düşünür tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. "Kültür kavramı günümüzde kazandığı anlam itibarıyla ilk olarak Edward Tylor tarafından tanımlanmıştır" (Burke, 2006, s. 9). "Tylor, kültürü toplumun bir parçası olan insanların kazandığı bilgi, sanat, ahlak, gelenekler gibi kabiliyet ve alışkanlıkların tamamını içeren geniş ve karmaşık bir yapı olarak ifade etmiştir" (Güvenç, 1985). Kültür, zaman içerisinde birçok bilim insanı tarafından da farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Larson ve Smalley (1972)'e göre kültür; insanların toplumsal davranışlarını şekillendirerek aile yaşamında merkezî bir yer tutar, toplumda bize yol gösterir, statü ve değerler konusunda hassasiyet geliştirmemizi sağlar, aynı zamanda diğer insanların bizden beklentilerini ve bu beklentilere nasıl yanıt vermemiz gerektiğini öğretirken beklentileri karşılamadığımız durumlarla ilgili olası sonuçları bize gösterir. "Bireylerin toplumsal çevrelerine uyum sağlayabilmeleri için oluşturdukları maddi ve manevi değerlerin tümüne kültür denir" (Tezcan, 1997, s. 4). Miyasoğlu (1999)'na göre kültür; belli bir ülkede yaşayan insanların ortaya koyduğu, din ve devletle var olabilen, en çok dilde ifadesini bulan ve yine bunların gelişmesine yardımcı olan manevi değerlerdir. Kafesoğlu (2003, s. 16), kültürün bir topluma ait sosyal davranış ve teknik kuruluşlardan meydana geldiğini ifade etmiştir. Dündar ve Açık (2021)'a göre kültür; bilgi, inanç, sanat, ahlak, yasalar, kıyafetler, davranışlar ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür.

Toplumun asırlarca ortaya koymuş olduğu kültürel değerlerin izleri, dil üzerinde kendisini gösterir (Akarsu, 1998). Aksan (2000), kelimelerin toplumun inançları, gelenekleri,

insanların ilişki ve davranışları, maddi ve manevi kültürel unsurlar hakkında önemli ipuçları verdiğini dile getirmiştir. Bu bağlamda toplumun maddi ve manevi tüm birikimlerinden oluşan kültürün nesiller boyunca aktarılarak sürdürülmesini sağlayan en önemli araç dildir.

Kültürün yapılan tanımlarından yola çıkılarak kültür ve dilin çok yakın bir ilişkisi olduğu ifade edilebilir. Kültürle ilgili yapılan tanımların hemen hepsinde, dilin kültürü yansıtma ve çağrıştırma özelliğine vurgu yapıldığı gözlemlenmektedir. Kachru (2009)'ya göre ise kültür durağan olmayıp insanlar yaşamlarını sürdürdükçe daima gelişmektedir. Dolayısıyla kültürü var eden ve gelişimini sağlayan insandır. Bu özelliği bakımından da dil ve kültürün birbirinden beslenerek geliştiğini ve ayrılmaz bir bütün olduğunu ifade etmek mümkündür.

Kültür kavramının birçok bilim insanı, düşünür tarafından farklı tanımları yapılmış olsa da temel olarak iki kültür görüşü vardır. House (2007), "kültürü edebiyat, müzik, güzel sanatlar alanlarındaki başyapıtların "eşsiz seçkisi" gören birincisi, kültürel mirasa; "toplumun genel yaşam biçimi" gören ikincisiyse, "öğrenilmiş" alışkanlıklara, değerlere odaklanmıştır." diyerek iki kültür görüşünün ayrımını açıklamıştır. Bennet vd. (2003) de iki kültür görüşünü "Entelektüel ürünlerin kültürüyle gündelik yaşayışın kültürü arasındaki bu ayrıma, Büyük K/küçük k veya nesnel/öznel kültür denmiştir." diyerek ifade etmiştir. "Kültür nedir?" sorusuna verilen seçkin ya da sıradan gibi basmakalıp cevaplar yerine, insanın ve toplumun tüm özelliklerini içeren, daha geniş bir bakış açısı kabul edilmiştir. Böylece kültürlerarası farklılıkları daha iyi anlayarak kültürel içeriği daha sistematik bir şekilde incelemek mümkün olmuştur.

Kültür çok boyutlu bir kavram olduğundan birçok özelliği içinde barındırır. Güvenç (1991), bu özellikleri şu şekilde sıralamıştır: 1- Kültür öğrenilen bir kavramdır. 2- Kültür geçmiş birikimlerden oluştuğundan tarihe dayalıdır ve süreklilik gösterir. 3- Kültür içinde yaşadığı toplumun ürünü olduğundan toplumsaldır. 4- Kültür toplumsal olması nedeniyle idealize edilmiş kurallar sisteminden oluşur. 5- Kültür, insanların ihtiyaçlarına cevap verir ve onları doyuma ulaştırır. 6- Kültür yaşayan ve gelişen bir kavram olduğundan değişken bir özelliğe sahiptir. 7- Kültür, toplumu oluşturan bireyleri bir araya getirerek bütünleştirir. 8- Kültür, toplumsal soyut norm ve değerlerden oluştuğundan bir soyutlamadır.

İnsanlar, yaşadıkları toplumların kültürünü edinerek ve içselleştirerek büyürler. Bu süreç toplumsallaşma olarak ifade edilir. Toplumsallaşma sayesinde bireyler, toplumun değerlerini, normlarını, dilini ve yaşam biçimini öğrenirler. Kültür önceleri sadece aile, okul, arkadaş ve iş çevresi gibi sosyal kurumlardan öğrenilmekteyken özellikle son yüzyılda meydana gelen küreselleşme ve teknolojik gelişmeler, kültürün edinilme ve kuşaklar

arasında aktarılma sürecini önemli oranda değiştirmiştir. Özellikle teknolojik gelişmelerle ortaya çıkan kitle iletişim araçları nedeniyle insanlar, dünyanın farklı köşelerindeki kültürlere maruz kalabilmektedir.

5.1.1. Kültür Türleri

Kültür çeşitli sınıflandırmalara ayrılmıştır. Üst kimlik olan kültür kavramı zaman içerisinde halk kültürü, yüksek kültür (seçkin kültürü), kitle kültürü, görsel kültür ve popüler kültür adı altında sınıflandırılmıştır.

Halk Kültürü: Folk kültürü olarak da adlandırılan halk kültürü toplumların karakteristik özelliklerini içinde barındıran yani kimliklerini yansıtan kültür çeşididir. Sanayi Devrimi'nden önce toplumlar tarım toplumları olarak hayatlarına devam etmekteydi. Tarım toplumlarında ise şehirlerde yaşam, köylerdeki yaşamdan daha gelişmiş olmasına rağmen şehir nüfusu köy nüfusuna göre daha azdır. Bu toplumlarda iki çeşit kültür gözlenmektedir. Bunlardan birincisi kırsal bölgelerde yaşayan toplulukların kültürü olan halk kültürü, diğeri ise şehirlerde yaşayan toplulukların kültürü olan yüksek kültürdür. Arık (2006)'a göre halk kültürü, tarım toplumlarında hem üretim hem de tüketimi gerçekleştiren insanların deneyim ve taleplerine göre kendiliğinden meydana gelen etnik özellikleri yoğun olan doğal kültürdür. Dolayısıyla halk kültürü kaynağını kırsal bölgelerde yaşayan halklardan almakta ve bölge halklarının yaşam şekillerini göstermektedir.

Yüksek Kültür: Seçkin kültür olarak da adlandırılan yüksek kültür seçkin insanların, toplulukların ürettiği kültürdür. Yüksek kültür elitlerin ürettiği kültür olarak ele alınmaktadır. Gans (2014)'a da bu kültürün toplumun üst düzey yazarları, sanatçıları tarafından meydana getirildiğini belirterek toplum diğer kesimleri tarafından değer görmesinin daha kolay olduğunu belirtmiştir. Çünkü bu kültürü, toplumun kabul ettiği üst düzey insanlar oluşturmuştur. Yüksek kültür toplum tarafından kabul gören lider olarak kabul edilen yazarlar ve sanatçılar tarafından üretildiğinden beğeni eşiği yüksek toplumlar tarafından değerlendirilir. Yani yüksek kültür ürünleri genellikle estetik bir bakış açısına sahip bireyler tarafından değerlendirilmektedir. Yüksek kültürün içine bu kültürü oluşturan bireylerin yaşamlarında yer edinmiş sanata ait unsurlar- edebiyat, tiyatro, resim, heykel, vals, bale vb.- girmektedir.

Kitle Kültürü: Sanayi Devrimi'nden sonra insan toplulukları kırsal bölgelerden ziyade sanayi şehirleri çevresinde toplanmaya, fabrikalarda çalışmaya başlamışlardır. Belirli

kesimlerde çalışarak yaşamlarını sürdüren insan topluluklarını sayıca ifade etmek yerine "kitle" kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Gündüz (2015) de Sanayi Devrimi'yle başlayarak insanların kırsal bölgelerden şehirlere çalışma amacıyla göç etmesinin sosyal hayatta derin değişiklikler meydana getirdiğini dile getirmiş; oluşan yeni toplumun kültürünün de kitle kültürü olduğunu ifade etmiştir. Kitle kültürü, kitle toplumlarının görüşleri, inançları, değerleri, yaşam biçimleridir. Kitle kültürü, halk kültürünün devamı olmayıp kırsal bölgelerde yaşayan bireylerin hayat şekillerini içinde barındırmamaktadır. Temelinde üretimden ziyade tüketim vardır. Günümüzde ise kitle kültürünün devamını sağlayan en önemli araçlar kitle iletişim araçlarıdır. Mills (1974) de özellikle içinde bulunduğumuz çağda kitle iletişim araçlarının, kitlelerin yaşamlarının şekillenmesinde en büyük paya sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu yönüyle kitle kültürünün, bireylerin kitle iletişim araçları vasıtasıyla aynı unsurlara (sanat, müzik, dans, haber, spor, giyim vb.) maruz kalmalarıyla meydana geldiği söylenebilir.

Görsel Kültür: 21. yüzyılda teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte insanlar çok daha yoğun olarak görsel mesajlara maruz kalmaktadır. Williams (1977), günlük hayatımızda iletişim araçlarıyla karşımıza çıkan her türlü görsel ürünün görsel kültürü oluşturduğunu belirtmiştir. Karadağ (2004) da Williams gibi, görsel kültürün özellikle 21. yüzyıldaki teknolojik gelişmeler sayesinde ortaya çıkan iletişim araçlarıyla hayatımızın her alanına giren güncel bir kültür olduğunu belirtmiştir. Barnard (2002), çalışmasında kültürün değer ve inanç sistemlerinin türlü araçlarla görünür hâle getirilmesinden görsel kültürün oluştuğunu ifade etmiştir. Mirzoeff (1998) ise görsel kültürün teknolojik araçlar vasıtasıyla tüketicilere sunulan görsel mesajların incelenmesi işini ele aldığını ifade etmiştir çünkü görsel ürünlerde verilen mesajlar insanları yanıltıcı olabilmekte ve bireylerin sosyokültürel yaşamlarını etkileyebilmektedir. Buradan hareketle sunulan görsel mesajların insanlar tarafından doğrudan kabul edilmeyip sorgu süzgecinden geçirilmesi gerektiği söylenebilir.

Sonuç olarak kültür, bireyin toplumsal kimliğini oluşturan ve toplumun bir arada yaşamasını sağlayan önemli bir unsurdur. İnsanlar içinde yaşadıkları toplumun kültürünü kazanır ve kazandıkları kültür, insanların topluma uyum sağlayabilmelerine yardımcı olur. Günümüzde de özellikle kitle iletişim araçlarının etkisiyle popüler kültür kavramı hayatımızda yer bulmaya başlamıştır. Bu çalışmada sadece popüler kültür kavramı kapsamlı şekilde ele alınacaktır.

5.1.2. Popüler Kültür

Disiplinlerarası bir kavram olduğundan popüler kültürü tek bir tanımla sınırlandırmak mümkün olmamaktadır. Guins ve Cruz (2005), *popüler* kelimesinin, çok geniş anlam çerçevesinde bulunduğunu ve bu nedenle popüler kelimesinin ayrıntılı olarak ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda popüler ile kültür kelimelerinin ayrı ayrı tanımlanması ihtiyacı doğmaktadır. Popüler kelimesi köken itibarıyla populace, popülasyon, public gibi kelimelerle benzerlik gösterir ve bu kelimelerin Türkçedeki karşılıkları halk, ulusal, yaygınlık, avam kelimelerinin karşılığıdır (Akar, 2009, s. 2). Latince "popularis" kelimesinden doğan ve Fransızcadan Türkçeye geçen "popülerie" kelimesi halkın zevklerine uygun olan, halk tarafından beğenilen anlamına gelir (Kızıldağ, 2001, s. 27). TDK (2005) popüleri "Halkın arasında yaşayan motiflere, ögelere yer veren, onlardan yararlanan, halkın zevkine uygun, halk tarafından tutulan; herkesçe tanınan, bilinen." şeklinde tanımlamıştır. Kültür ise "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü; hars, ekin; bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü; muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi; irfan." (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005). Fichter (2000)'e göre kültür, "Toplumun bir üyesi olarak insanın elde ettiği bilgi, inanç, sanat, moral, hukuk, alışkı ve diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür.". Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 1982) kültür kavramını şu şekilde tanımlamıştır:

> ''En geniş anlamıyla kültür, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgudur"

Bu bağlamda popüler kültür "Herhangi bir tarihsel köke sahip olmayan, güncel ilişkiler içinde hemen hemen her gün yeniden kurulan ve yeniden içeriklendirilen, oluşum ve varlık koşulları piyasa tarafından sağlandığı için ulusal, geleneksel, yerel özellikleri çok fazla barındırmayan, dünyanın her yerinde geçerli bir meta olarak dolaşabilen kültürdür" (Türkiye ve Ortadoğu Forumu Vakfı, 2006, s. 475). "Dar anlamıyla emeğin gündelik olarak yeniden üretilmesinin bir girdisi olarak eğlenceyi içerir. Geniş anlamıyla belirli bir yaşam tarzının ideolojik olarak yeniden üretilmesinin ön koşulunu sağlar" (Batmaz, 2006, s. 74). "Genel olarak halkın zevk ve beğenilerine ait bir kavram olan popüler kültür bazen halk tarafından üretilen halka ait kültür, bazen halk tarafından tüketilen kültür, bazen halk tarafından talep

edilen kültür, bazen halka dayatılan kültür ve yaygın kültür, yığın kültürü, kitle kültürü anlamlarına gelmektedir" (Eşitgin, 2004, s.27). Mutlu (2005), popüler kültürü toplumun büyük bir kısmı tarafından kabul gören inançlar, uygulamalar ile bunları bir araya getiren nesneler olarak tanımlamıştır. Bu nedenle popüler kültürün toplumun azınlığından ziyade çoğunluğu tarafından benimsenen unsurlardan meydana geldiğini söylemek mümkündür. Fiske (2012), popüler kültür çalışmasında popüler kültürün üreticisinin halk olduğunu, endüstriyel bir kavram olmadığını belirtmiştir.

Bilimle beraber teknoloji de ilerler ve bu iki alan insanların hayatında büyük değişikliklere yol açar. Tarih boyunca insanların sosyal hayatındaki önemli dönüşümler bilim ve teknoloji sayesinde olmuştur. Sanayi Devrimi de insanların sosyal hayatında önemli değişimlere neden olmuştur. Makineleşmeyle beraber üretim hızlanmış; üretimin hızlanması arzı artırarak insanların her ürüne daha kolay ulaşmasını sağlamıştır. Bu durum insanların hayat tarzlarına yansımıştır. Sanayi Devrimi öncesinde Avrupa'da kendilerini diğer insanlardan üstün gören bir aristokrat sınıfı vardır ve bu üstün sınıf hayatın tüm alanlarına yön vermiştir. Sanayi Devrimi'yle birlikte aristokratların gücü toplum içerisinde azalmaya başlamış toplumun alt katmanlarına daha yakın bir sınıf olan burjuva sınıfı ortaya çıkmıştır. Sanayi Devrimi'nin bir sonucu olarak makineleşme, kentleşme ve üretim-tüketim sistemi toplumda birbirinden keskin çizgilerle ayrılan farklı sınıfların ortaya çıkmasına neden olmuştur. "Bu katmanlaşma ve sınıflaşmanın toplumsal yapıda neden olduğu değişim ise yaşam biçimleri, kültürel pratikler, değerler, sosyal ve kültürel ilişkilerde de değişime ve sınıflaşmaya neden olmuştur." (Tanilli, 2003). Sanatçılar toplumsal sınıftaki değişimleri fark etmiş ve eserlerini yüksek zümre olan aristokratlar yerine halk içinde üretmelerini sağlamıştır. Bu durum popüler kültürün oluşmaya ve yaygınlaşmaya başlamasının ilk adımıdır. Yaylagül ve Korkmaz (2008), toplumdaki değişimler neticesinde sanatçıların eserlerinde meydana gelen değişimlerin popüler kültürün güçlenmesini sağladığını belirtmiştir.

Sanayi Devrimi'yle başlayan popüler kültürün tüm halk katmanlarında yaygınlaşması özellikle 21. yüzyılda olmuştur. Popüler kültür kavramının 21. yüzyılda yaygınlaşmasının nedeni ise Sanayi Devrimi'yle benzerlik göstermektedir. Sanayi Devrimi'nde nasıl ki makineleşme toplumsal sınıfta dönüşümü başlattıysa 21. yüzyılda teknolojinin çok hızlı ilerlemesi de popüler kültürün yaygınlaşmasını sağlamıştır. 18. ile 19. yüzyıllarda popüler kültür kavramı bilinmesine rağmen popüler kültür 21. yüzyılda oldukça öne çıkmıştır. Bunun nedeni günümüzde bilim-teknolojideki ilerlemeler nedeniyle teknoloji kullanımının giderek yaygınlaşmasına bağlayabiliriz. 20. yüzyılda başlayıp 21. yüzyılda çok daha hızlı bir gelişme

gösteren teknolojiyle birlikte çok çeşitli özelliklerde kitle iletişim araçları insanların kullanımına sunulmuş ve yaygınlaşmış aynı zamanda toplumlarda okuryazar oranı da artmıştır. Sözen (1997), kitle iletişim araçlarının, insanları yönlendirebilme özelliği nedeniyle popüler kültür üzerinde çok büyük bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Bu durum toplumlarda geleneksel kültürel içeriklerin yerini başka çeşitli kültürel içeriklere bırakmıştır. Özellikle kitle iletişim araçlarının dünya toplumlarında yaygınlaşmasıyla ortak beğeniler, nefretler, düşünceler, sevinçler, üzüntüler, hisler doğmaya başlamıştır. Çağan (2003), popüler kültürü çoğunluk tarafından beğenilen ve tercih edilenler bütünü olarak açıklamaktadır.

Sanayileşmenin getirdiği arz bolluğu üretimi yapılanların pazarlanmasında başka yollar aranmasına neden olmuştur. Üreticiler ve satıcılar kendi mallarının tercih edilmesini, alıcılar da ihtiyaçlarına yönelik alım yapmak isterler. Üretici ve satıcılar mallarını insanlara satabilmek amacıyla reklam, ilan vb. yollara başvurmaya başlamıştır. Kitle iletişim araçları üretici ve satıcıların mallarını pazarlamaları için çok önemli bir araç olmuştur. Çünkü kitle iletişim araçlarıyla istenilen ürün toplumlara istenilen şekilde sunulmasına yardımcı olmaktadır. Üretici ve satıcılar her zaman daha çok satarak daha çok kâr elde edebilmek amacıyla tüm dünyaya ulaşmaya çalışmışlardır. Tüm dünyaya ulaşma çabaları küreselleşme kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Küreselleşme dilimizde sıklıkla kullanılan bir tabirle dünyayı küçük bir köy hâline getirmiştir. Dünyanın küçük bir köy hâline gelmesi insanlar arasındaki farklılıkları azaltmış benzerlikleri çoğaltmıştır. Bunun sonucu olarak ise dünyada kapitalizm ortaya çıkmıştır. Kapitalizm bazı ülkeleri hızla modernleştirmiş bazı ülkeleri ise geri bırakmıştır. Geri kalan ülkeler modern toplumlar gibi olmak istediklerinden ülkelerinin açık pazar ülkelerine dönüşmesine neden olmuşlardır. Tüketim toplumları olarak adlandırılan gelişmekte olan ve geri kalmış ülkelerde bireyler kendilerine sunulanlardan beğendiklerini seçerek alabilirler. Bu nedenle popüler kültür insanların beğeni ve tercihlerine göre var olan, tüketim ürünlerini içine almaktadır denilebilir.

Popüler kültür kavramı zaman içerisinde farklı anlamlarda kullanılmıştır. Popüler kültür kavramı günümüzdeki anlamı ile ilk defa Amerika'da kullanılmıştır. Popüler kültür kavramı önce kitle kültürü, daha sonra halk kültürü anlamlarında kullanılmışken günümüzde insanların beğendiği, sevdiği, tercihlerine yön veren her şey anlamında kullanılmaktadır.

Ülkemizde popüler kültürün tarihçesi 1930'lu yıllara dayanmaktadır. Aydar (2014), 1929 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan büyük ekonomik buhrandan Türkiye'nin de etkilendiğini, 1930'lu yıllarda ülkemizde yaşanan siyasal ve ekonomik olaylar neticesinde

serbest ekonomi modeline geçilmesiyle toplum yapısında da değişiklikler meydana geldiğini iddia etmektedir.

1930'lu yıllardan itibaren serbest ekonomi modeliyle birlikte ülkemizde etkisi hissedilmeye başlayan popüler kültür kavramı 1980'li ve 1990'lı yıllarda kitle iletişim araçlarının en yaygınlarından televizyonun her eve girmesi; özel televizyon kanallarının çoğalması ve bunlara bağlı olarak reklamların artmasıyla hayatımızda önemli değişiklikler yaratmıştır. Aydoğan (2004) da popüler kültürün toplumlarda tam anlamıyla yerleşmesini reklamlara bağlar.

İnsanların hayatının her aşamasında özellikle kitle iletişim araçları ve sosyal medya vasıtasıyla maruz kaldığı popüler kültür unsurları belli başlı özelliklere sahiptir ve bu özellikler araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur. Oktay (2002)'ın popüler kültürün özelliklerine dair tespitleri aşağıda verilmiştir:

- Kaynağı genellikle bilinmektedir.
- Yapay mutluluklar üreterek, gerçekliğin olumsuz yanlarından kurtulmaya etki etmektedir.
- Biçim olarak karmaşık bir yapıya sahip değildir.
- Kültürel değerleri ve gelenekleri, farklı formalara çevirerek toplumu yansıtır.
- Ortam ve teknoloji yoluyla, dolaylı bir aktarım süreci söz konusudur.
- Ürünleri, tüketiciye yöneliktir.

Popüler kültür, tüketiciye yönelik olması itibarıyla halka hitap etmektedir. Aynı zamanda toplumun geleneksel kültürüyle yakından bağlantılıdır. Halkın elde edebileceği maliyettedir. Yapay ve geçici mutluluklar sağlayarak insanları hayatın stresinden, dertlerinden uzaklaştırır. Bu yönüyle toplumun yaşam biçimlerini etkilediği söylenebilir.

Erdoğan (2001)'ın popüler kültüre dair tespitleri ise şu şekildedir:

- Belirli bir standarda sahiptir.
- Sermayeyi desteklerse ortaktır, desteklemezse bireycidir.
- İsteklerin hayata geçmesini ön plana çıkarır.
- Sansür konularında risk almaz, amaca ulaşmak için risk almayı reddeder.
- Popüler kültür kullanıcısı olan toplumun ürettiği kültürel kaynaklardan oluşmaz.

- Sadece ürün değil aynı zamanda insanların diğerleri ve kendisiyle ilişkisel anlamları da hem üretilir hem tüketilir.
- Burjuvazi yaşam biçimi idealleştirilir.
- İmaj ve gösteriş her şeyin üzerindedir.

Popüler kültür sürekli değişen ve dönüşen bir olgudur. Popüler kültürün özelliklerini şu şekilde sınıflandırabiliriz:

Kitlelere yöneliktir: Büyük bir kitleye hitap eder ve onların beğenilerini, ilgi alanlarını ve tüketim alışkanlıklarını şekillendirir.

Ticari bir boyut taşır: Pazar ekonomisinin bir parçasıdır ve kâr amacıyla üretilir.

Medya tarafından yayılır: Televizyon, radyo, sinema, internet ve sosyal medya gibi medya araçları, popüler kültürün yayılmasında önemli bir role sahiptir.

Hızla değişir: Moda, müzik, sinema gibi alanlarda sürekli yenilikler ortaya çıkar ve eski olanlar yerini yenilerine bırakır.

Uluslararası bir karaktere sahiptir: Küreselleşmeyle birlikte, popüler kültür ulusal sınırları aşarak dünya genelinde yayılmaktadır.

Popüler kültürün olumlu ve olumsuz yönleri olduğu kadar, tartışmalı bir konu olduğu da unutulmamalıdır. Bir yandan insanların birbirleriyle iletişim kurmasını kolaylaştıran, ortak bir dil oluşturan ve eğlence sağlayan bir araçken diğer yandan da kültürel çeşitliliği azalttığı, pasif tüketimi teşvik ettiği ve bireylerin eleştirel düşünme becerilerini zayıflattığı yönünde eleştiriler de almaktadır. Popüler kültür, modern toplumların vazgeçilmez bir parçasıdır. Ancak bu kavramı anlamak ve değerlendirmek için, onun çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göz önünde bulundurmak gerekir.

Popüler kültürün nasıl meydana geldiğine dair farklı görüşler bulunmaktadır. Çalış (2006), çalışmasında;

> "Çoğu düşünür ya da disiplin popüler kültürün halka ait olan ve halk tarafından üretimi yapılan şeyleri anlattığını söylerken, bazılarına göre ise popüler kültür devletin desteğindeki kurumlar tarafından üretilip halka geri verilen metaları anlatır. Örneğin; Frankfurt Okulu temsilcilerine göre toplumda mevcut olan bütün kültürel ürünler, kültür endüstrileri tarafından üretilen ve asli karakterini yitirmiş atomlaşmış bir tüketici kitlesine sunulan metalar olarak kabul edilir."(Çalış, 2006, s.11)

Popüler kültür kavramında temel olarak kabul edilen iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan Frankfurt Okulu yaklaşımı popüler kültürü olumsuz bakış açısıyla ele alırken Birmingham Okulu ise olumlu bakış açısıyla ele almıştır.

Almanya'nın Frankfurt Üniversitesinde 1923 yılında bir grup düşünür tarafından "Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü" kurulmuştur. Enstitünün kuruluşunda ünlü düşünürler Teodor W. Adorno, Herbert Marcuse, Erich Fromm ve Max Horkheimer başı çekmişlerdir. Frankfurt Okulu yaygın olarak bir grup düşünürün bir araya gelerek ortaya koydukları teoriyi anlatmak amacıyla kullanılmaktadır. Kurulduğu dönemden 1940'lı yıllara kadar "eleştirel toplum teorisi"ne yönelik birçok çalışma yapmışlardır. Frankfurt Okulu temsilcileri çalışmalarında tarihsel materyalizmin yöntemini, kategorilerini ele almışlar, Marksist anlayışı benimsemişlerdir.

Frankfurt Okulu temsilcileri popüler kültürü bireyleri ve toplumları yönlendirici bir araç olarak görmüşlerdir. Dolayısıyla onlara göre popüler kültür toplumu manipüle eden bir güçtür. Frankfurt Okulu temsilcileri popüler kültürü kitle kültürü olarak anlamlandırmışlardır. Eleştirel toplum teorisini popüler kültür içinde uygulayan ise Teodor W. Adorno'dur. Popüler kültür eleştirisi temel olarak Marx'ın metafetişzmi kavramından doğmuştur. Dolayısıyla Frankfurt Okulu tarafından popüler kültür ideolojik açıdan ele alınmaktadır. Jay (1989) da Adorno başta olmak üzere bu yaklaşımın tüm temsilcilerine göre popüler kültür kavramının ideoloji temelinde kullanıldığını ifade etmiştir.

Anlı (2007), Franfurt Okulunun popüler kültür anlayışını şu şekilde ifade etmiştir:

> "Popüler kültür, kültür ürünlerinin metalaştığı –ticarileştiği-, estetik düzeyin yüksek olmadığı –sıradan olduğu-, alıcısının ve satıcısının belli olduğu, üretimde teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı ve ürünleri ileri derecede çoğaltılan kültür kategorisidir. Frankfurt Okulu'nun bu kültüre atfettiği uç anlam ise "kitle kültürü"dür. Kitle kültürü, kültür endüstrisinin yukarıdan dikte ettiği bir kültürdür. Kitleleştirici, uyuşturucu nitelik taşımaktadır." (Anlı, 2007, s.9)

Frankfurt Okulu temsilcilerine göre kültür, halk olarak tabir edilen genel kitleden yani aşağıdan yükselmez bilakis üretimi yapanlar tarafından yani yukarıdan aşağıya doğru dayatılan olarak kabul ettirilmektedir. Karakoç (2014), yaptığı çalışmada Frankfurt Okulu temsilcilerine göre kültürü endüstriyel hâle dönüştüren başlıca etmenin kitle iletişim araçları olduğunu belirtmiştir. Adorno popüler kültür yani kitle kültürünün iletişim araçlarını sonuna kadar kullandığını vurgulamıştır. Popüler kültür kitle iletişim araçları vasıtasıyla insanların düşüncelerinden bağımsız olarak hayatlarının her alanına her zaman girebilmektedir. Bu bağlamda Frankfurt Okulu'nun popüler kültüre karşı yaptıkları eleştirileri Güneş (1996),

1. Kitle kültürünün mecburiyet bağlamında üretilmesi nedeniyle esasında yapay olduğu,
2. Kitle kültürü, kültür endüstrisi vasıtasıyla ihtiyaç hissedilmeyen unsurları harekete geçirerek kitleleri etkisiz hâle getiren, kendi kültüründen uzaklaştıran olarak sıralamıştır.

Anlı (2007), Frankfurt Okulu temsilcilerinin kitle kültürü kavramının, popüler kültüre yükledikleri bir anlam olduğunu, kitle kültürünün toplumları etkisizleştiren, uyuşturan bir nitelik taşıdığını, 'kültür endüstrisi' yoluyla toplumlara kabul ettirilen bir kültür formu olduğunu belirtmiştir.

Popüler kültüre olumsuz yaklaşan Frankfurt Okulu'na karşın Birmingham Okulu ise olumlu yaklaşmaktadır. Birmingham Okulu, İngiliz Kültürel Çalışmalar Okulu, 1964 yılında İngiltere'nin Birmingham Üniversitesinde Richard Hoggart öncülüğünde kurulmuştur. Raymond Williams, Edward P. Thompson ve Stuart Hall Birmingham Okulu'nun diğer önemli temsilcileridir.

Birmingham Okuluna göre popüler kültür kavramı, tüm kültür ürünlerinin olumlu görüşünü içermektedir. Bu yaklaşımda popüler kültür başlı başına yeni bir kültür olarak ele alınmıştır. Birmingham Okulu, dünyadaki tüm siyasal ve tarihsel değişimlere ayak uydurabildiği için genel olarak tartışma ve müdahalelerle şekillendirilmiştir.

Birmingham Okulu bir diğer adıyla İngiliz Kültürel Çalışmalar Okulu temsilcileri popüler kültür kavramını 1980'li yıllardan sonra kitle kültürü kavramına olumlu bakış açısı kazandırarak üretmişlerdir. Yıldız (2004), Birmingham Okulu temsilcilerinin "popüler kültür yoluyla halk kendini doğrular ve devamlı surette inşa eder" teorisini kabul ettiklerini dile getirmiştir. Buradan hareketle bu yaklaşımda halkın, popüler kültür sayesinde kimliğini oluşturduğu ve pekiştirdiğinin savunulduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşıma göre popüler kültür, kitle kültüründen üstündür çünkü kitle iletişim araçlarıyla sınırlı olan kitle kültürü kültürel çalışmaların tamamını ele alamaz.

Tavin (2015), İngiltere'de başlayan kültürel araştırmalar hareketinin, popüler kültürü, büyük toplulukları kontrol etmek için kullanılan tek yönlü bir araç olarak değil; toplumsal, siyasal ve kültürel anlamda çok yönlü etkileşimlerin yaşandığı bir alan olarak gördüğünü ifade etmiştir. Bunun yanın sıra bu yaklaşımda yüksek kültür ile halk kültürü arasında ayrım olduğu reddedilmektedir. Sözen (2001), Birmingham Okulu temsilcilerinin kültür araştırma ve incelemelerinde disiplinlerarası yaklaşımı kabul ettiklerini vurgulamıştır.

5.2. Dil ve Kültür İlişkisi

İnsanlar, varoluşlarından bu yana toplumsal bir varlık olarak, diğer insanlarla etkileşim kurmak ve ortak bir yaşam alanı oluşturmak amacıyla dili geliştirerek kullanmışlardır. Dil, insanları bir arada tutan ve onlara millet olma özelliği kazandıran unsurların başında

gelmektedir. Ergin (2009)'e göre dil, insanların birbiriyle anlaşmasını sağlayan tabiî bir araç, kendine ait kaideleri olan ve bu kaideler etrafında gelişen canlı bir varlık, temeli tarihin bilinemeyen zamanlarında atılmış gizli bir anlaşma sistemi, seslerden oluşmuş toplumsal bir kurumdur. Timurtaş (1980) da dili, toplumsal yönü ağır basan canlı bir varlık olarak tanımlamıştır.

Dili içinde yaşadığı toplumun kültüründen bağımsız düşünmek mümkün değildir. "Dil ve kültür, canlı bir beden vücuda getirir. Dil bedendir, kültür ise kandır." (Jiang, 2000). Bölükbaş ve Keskin (2010)'in belirttiği üzere "Kültür, insan davranışlarının, bu davranışları etkileyen düşünce biçimlerinin, inançlarının, törenlerinin, dilinin ve tüm maddi manevi birikimlerinin oluşturduğu bir bütündür. Kısaca, kültür bir toplumun yaşama tarzıdır." Dil, toplumların kültürünün en önemli koruyucusu ve taşıyıcısıdır. Kramsch (1993), dil öğrenmenin hedef dilin kültürünün tanınması olduğunu belirtmiştir. Aksan (2000), kültürün bir yaşam tarzı olduğunu ve aynen dile yansıdığını ifade etmiştir. Dil ile kültür birbirlerinden beslenir, dolayısıyla yabancı dil öğretiminde kültürel unsurları yok saymak mümkün değildir. Kültürel unsurların göz ardı edildiği, yok sayıldığı bir dil öğretimi hiçbir zaman tam manasıyla gerçekleştirilmiş sayılamaz. Ögel (1971) de bir dili öğrenmenin hedef dili konuşan milletin en doğal özelliklerini ve dünyaya bakış açılarını öğrenmek olduğunu belirtmiştir. Dil, içinde yaşadığı toplumun dünyaya bakış açısını, hayatı algılama biçimlerini yansıttığından öğrenilen her yabancı dil insanlara farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır.

5.2.1. Dil Öğretiminde Kültürün Yeri

Dili içinde yaşadığı toplumun kültüründen bağımsız düşünmek mümkün değildir. Çünkü dil yaşadığı toplumun kültürünün aktarıcısı, koruyucusu, yansıtıcısıdır. Memiş (2016)'in de belirttiği gibi "İnsanlar ana dilini edinim sürecinde dil ile kültür arasında var olan bu ilişkiyi zorlanmadan ve farkında olmadan kavrarlar. Ancak bir dili yabancı dil olarak öğrenenler için aynı durum söz konusu değildir.". Buradan hareketle yabancı dil öğrenicilerine yönelik hazırlanan materyallerde kültür öğretiminin yerinin yadsınamaz derecede önemli olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü dil öğretimi yalnızca hedef dilin dil bilgisi yapılarını ve kurallarını öğretmekle sınırlandırılamaz. Kültürel unsurlardan bağımsız olarak sadece dil bilgisi kurallarına odaklı dil öğretimi yapılması hedef dilin öğretiminde hiçbir zaman yeterli olmaz; dil öğretimi tam manasıyla gerçekleşmez. Dil öğretimi ancak hedef dili konuşan topluluğun kültürünün (gelenek-görenekler, tutumlar, değerler, sanatlar, müzikler vb.) öğretilmesiyle başarıya ulaşır. Okur ve Keskin (2013, s.1638), yaptıkları çalışmada "Dil öğretimini

gerçekleştirirken bu kültürel ögelerin malzeme olarak kullanılması gerekir. Diğer türlü, dil öğretimi değil de kuralların ezberlenmesi gerçekleşir. Bu da zamanla unutulmaya sebep olur" diyerek dil öğretiminde kültürel unsurlara yer verilmesinin önemine dikkat çekmişlerdir. Cortazzi ve Jin (1999, s. 196), İngiltere'de yabancı dil öğretimi üzerine kaleme alınan birçok eserde üç temel hedefin gözetildiğini belirtmişlerdir. Bu hedefler şunlardır:

"1. Dili öğrenen kişinin karşılaşabileceği durumlarda kullanabileceği bildirişimsel yetiyi geliştirmek,

2. Dilin doğasına ve öğrenimine karşı bir farkındalık oluşturmak,

3. Yabancı kültürü iyice incelemek, yabancı kültürdeki insanlara karşı olumlu tutumlar geliştirmek."

Yabancı dil öğrenicileri hedef dilin kültürünü öğrenmeden o dili tam olarak öğrenmiş sayılamazlar. Bu noktada kültür öğretiminin doğru ve etkili şekilde yapılması gerekliliği doğmaktadır. Yabancı dil öğrenicileri için kültür öğretiminin önemini Byram ve Risager (1999), şu şekilde sıralamıştır:

> 1-Öğrencilere hedef kültürü tanıtmak, öğrendikleri dil ve kültür ile ilgili ön yargılarını ortadan kaldırmak ve öğrencilerin hoşgörü seviyelerini yükseltmek açısından önemlidir.
> 2-Dilin ait olduğu kültür ile birlikte öğretilmesi öğrencilerin ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görmelerini, kültürlerarası mukayese yapmalarını ve kültürel dünyalarını geliştirmelerini sağlar.
> 3- Kültür ile birlikte yürütülen dil dersleri öğrencilerin kendi kültürlerinin farkına varmalarını sağlayarak sosyal ve kültürel durumlarla ilgili olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olur.
> 4-Dil öğretim sürecinde ve ortamlarında kültürel aktarımın yapılması öğrencilerin yabancı dil öğrenimi ile ilgili güdülenmelerine yardımcı olur. (Byram ve Risager, 1999, s.93)

Kültür öğretimi yapılırken dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan biri de hedef dilin kültürünü öğretirken diğer kültürleri ötelememektir. Kültür öğretimi sadece hedef dilin kültür unsurlarından oluşmamalı diğer toplumların kültür unsurlarına da yer verilerek öğrenicilerde önyargı oluşmasının önüne geçilmelidir. Yani tek taraflı kültür öğretimi yerine kültürel etkileşime yer verilerek hedef dilin ve kültürünün öğrenilmesi kolaylaşacaktır.

Tomalin & Stempleski (Aktaran Memiş, 2016, s.611), yabancı öğrencilere kültür öğretiminin amaçlarını şu şekilde belirtmiştir:

> 1-Öğrencilerin her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına,
> 2-Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi değişkenlerin insanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına,
> 3-Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına,
> 4-Öğrencilerin bazı sözcük ve tümceciklerin, kültürün bir sonucu olarak, hep aynı biçimde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına,
> 5-Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri nesnel gözle değerlendirmelerine,

> 6-Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerisi geliştirmelerine, hedef kültüre yönelik ilgi ve merakını artırarak hedef kültürdeki insanlarla empati kurabilmelerine yardımcı olmaktır. (Memiş, 2016, s.611)

Dil öğretim sürecinde kültürel unsurlara yer verilmesi öğrenicilere birçok yeteneğin kazandırılmasını sağlar. Kültürel unsurlarla yapılan dil öğretimi öğrenmeyi kalıcı hâle getirerek öğrenicilere entelektüel bakış açısı kazandırır. Bu açıdan gerek öğreticilerin hedef dilin kültürüne hâkim olmaları gerek hazırlanan ders materyallerinde hedef dilin kültür unsurlarının her seviyede uygun şekilde verilmesi öğretim sürecini hızlandırarak kalıcı öğrenmeye yardımcı olur.

5.2.2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Unsurları

Yabancı dil öğretimi amacıyla yazılan ders kitapları hem öğreniciler hem de öğreticiler açısından temel kaynak niteliğindedir. Bu kitaplarda 1950'lerden önce ele alınan temel unsur dil bilgisiydi. Ancak yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının dil öğretiminin önemli unsurlarından biri olduğu özellikle son 50 yılda kabul görmüştür. Bu durumu Risager (1998) de yabancılara dil öğretimi amacıyla geçmişte hazırlanan ders kitaplarının genel olarak dilsel kazanımlar üzerine yazıldığını, fakat yabancılara dil öğretimi üzerine hazırlanan kitapların zamanımızda çok önemli kültürel rol üstlendiğini belirterek vurgulamıştır. Öğrenilen her bir yabancı dil aynı zamanda yabancı bir kültürü öğrenmek demektir. Her dil içinde yaşadığı toplumun kültüründen bağımsız düşünülemeyeceğinden yabancı dil öğretimini de sadece dil bilgisi kuralları üzerine inşa etmek mümkün değildir. Zira öğreniciler hedef dili öğrenirken kültürü de öğrenmektedirler. Dolayısıyla yabancı bir dil öğrenmeye karar verildiğinde öğrenilmek istenen dilin kültürünü tanımak, o kültür hakkında fikir sahibi olmak dil öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyecektir. "Farklı bir dili öğrenirken dilin anlamsal açıdan tam anlamıyla karşılık bulabilmesi için bu kültürel yapıyı da öğrenmek dil öğrenimini nitelikli kılacaktır" (Zeyrek, 2020, s. 177).

Hedef dil öğreniminde yeni bir kültürle tanışılmakta ve o dilin kullanıcılarıyla iletişim kurulabilmektedir. Kramsch (1993), hedef dili öğrenmek isteyen öğrenicilerin kesinlikle hedef dilin kültürünü de öğrenmesi gerektiğini ifade ederek yabancı dil öğreniminde kültürün önemini vurgulamıştır. Çünkü dil, içerisinde sadece dil bilgisi yapılarını değil kültürel altyapıyı da barındırmaktadır. Bu nedenle daha iyi bir yabancı dil öğreniminde hedef dili konuşanların kültürlerine ait gelenek-görenekleri, tarihi, sanatı, yeme-içme alışkanlıkları, eğlence anlayışları, müziği, edebiyatı kısacası dünyayı algılama biçimlerini öğrenmek önemlidir. Barın (2004), dilde yer alan kelimelerin gereksiz birer sembol

olmadığını ve her bir kelimenin altında kültürel bir altyapı bulunduğunu dolayısıyla toplumun kültürünün bir parçası olduğunu belirtmiştir.

Zaman zaman öğreticiler yabancı dil derslerinde kültür öğrenimini gereksiz görerek dil bilgisi yapılarının ve kelimelerin öğretimine yoğunlaşmaktadırlar. Öğreticilerin dil ve kültürün birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğu bilincinde olarak derslerini yürütmeleri; kültürel unsurları doğru ve etkili şekilde ele alan materyalleri derslerinde kullanmaları gerekmektedir. Bu hususta Haley ve Austin (2004), yabancı dil derslerinde kullanılan özellikle ders kitaplarının hedef dilin kültürünü içinde barındırması gerekliliğinin altını çizmişlerdir.

Yabancı dil öğretiminde, kültür aktarımının yeri ve önemi bilinmesine rağmen kültür aktarımında bazı olumsuz durumlarla da karşılaşılmaktadır. Byram (1997), çalışmasında kültür aktarımında karşılaşılan en büyük olumsuzluğu özellikle ders kitaplarında sosyal gerçeklerden uzak, ülkeye çekilmek istenen turistler için yazılmış aşırı derecede mükemmel bir yabancı toplum portresi oluşturulmak istenmesinden kaynaklı kültürün basitleştirilmesi olarak açıklamıştır.

Dil öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında yer alması gereken kültürel unsurlara yönelik çeşitli görüşler bulunmaktadır. Cortazzi ve Jin (1999), yaptıkları çalışmada yabancılara dil öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarındaki kültür unsurlarının incelenmesi için:

a) toplumsal kimlik ve gruplar

b) sosyal iletişim

c) inanç ve davranışlar

d) toplumsal, siyasi kurumlar

e) sosyalleşme ve hayat biçimi

f) milli tarih

g) milli coğrafya

h) genellemeler ve milli kimlik**,** kavramlarını temel ölçüt olarak kabul etmişlerdir.

Polat (1990), çalışmasında her öğrenicinin ilgi alanı farklı olduğundan yabancı dil öğretiminde tüm öğrenicilerin ilgisini çeken konulara yer verilmesi ve derslerin temel yaşam deneyim alanları esasında işlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve

Programı (CEFR)'nda, öğretimin hedef dilin sosyokültürel unsurlarını içermesi gerekliliğine yer verilmiştir. Programda hedef dile ait verilmesi gereken sosyokültürel unsurlar şu şekilde sıralanmıştır:

1. Günlük yaşam,
    - Yiyecek, içecek, yemek zamanları, masa adabı.
    - Resmî tatilleri, çalışma saatleri.
    - Boş zaman faaliyetleri, hobileri, okuma alışkanlıkları, yaptıkları sporlar vb.
2. Yaşam koşulları,
    - Yaşam standartları,
    - Ev şartları,
    - Refah durumları,
3. Kişiler arası ilişkiler,
    - Sınıfsal yapı ve sınıflar arası ilişkiler,
    - Kadın erkek ilişkileri,
    - Aile yapıları ve ilişkileri, jenerasyonlar arası ilişkiler,
    - Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler,
4. Değerler, inançlar ve davranışlar,
    - Sosyal sınıf,
    - Çalışma toplulukları,
    - Refah,
    - Gelir,
    - Gelenekler,
    - Sanat,
    - Müzik vb.
5. Vücut dili,
6. Sosyal gelenekler,
    - Dakiklik,

- Hediyeler,
- Elbiseler,
- Yemekler, içecekler,
- Yasaklar vb.

7. Adet olmuş davranışlar,
   - Dini durumlar,
   - Doğum, evlilik
   - Evlilik, gösteriler, seremoniler, kutsamalar,
   - Festivaller,
   - Danslar, vb. (Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı [CEFR], 2000, s. 102-103'den aktaran Er, 2006, s. 8-9).

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CEFR)'nda verilmesi gereken hedef dilin sosyokültürel unsurları popüler kültür kavramı içerisinde ele alınabilir. Popüler kültür kavramı içerisinde ele alınabilecek başlıklar şu şekildedir:

1- "Günlük Yaşam" başlığı altında yer alan yiyecek, içecek, yemek zamanları ve masa adabı: İnsanların yeme-içme alışkanlıkları, yemek zamanları ve masa adabı zaman içerisinde farklılıklar göstermektedir. Sushi, fast-food, pizza, milkshake ve son zamanlarda ortaya çıkan Dubai çikolatası, insanların günlük hayatın temposundan dolayı ayrı ayrı yemek yemeleri, brunch saatleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

2- "Günlük Yaşam" başlığı altında yer alan boş zaman faaliyetleri, hobileri, okuma alışkanlıkları, yaptıkları sporlar vb. İnsanların boş zaman faaliyetleri, hobileri, okuma alışkanlıkları zaman içerisinde değişebilmektedir. Günümüzde bilgisayar oyunları (Mavi Balina, Play-station, League of Legends vb.), okçuluk, kamp yapmak, yoga yapmak bu duruma örnek gösterilebilir.

3- "Yaşam Koşulları" başlığı altında yer alan ev şartları: Ailelerin ev şartları da zaman içerisinde değişiklikler göstermektedir. Özellikle ülkemizde eskiden geniş aile şeklinde yaşam sürdürülürken zaman içerisinde çekirdek aileye geçilmesi, ailelerin küçülmeye başlamasına rağmen daha geniş evlerin tercih edilmesi, her bir bireyin ayrı odalarda kalmaya başlaması bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

4- “Kişilerarası İlişkiler” başlığı altında yer alan kadın erkek ilişkileri: Kadın erkek ilişkileri de zaman içerisinde değişiklik göstermektedir. Toplumun kadın erkek ilişkilerine bakış açısı pozitif yönde değişmesi, kadınların erkeklerle eşit söz hakkına sahip olması, ev işlerinde erkeklerin de kadınlar kadar sorumluluk alması bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

5- “Değerler, İnançlar ve Davranışlar” başlığı altında yer alan sosyal sınıf ve çalışma toplulukları: Çalışma topluluklarında temel olarak bilinen mavi yakalı, beyaz yakalı işlerin yanına yeşil yakalı (çevre sektöründe çalışanlar), gri yakalı (beyaz yakalı veya mavi yakalı olarak ayrılmamış çalışanların dengesini anlatır.) , pembe yakalı (kadınların işi olarak görülen hemşirelik, dadılık, sekreterlik vb.) işlerin eklenmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

6- “Sosyal Gelenekler” başlığı altında yer alan hediyeler, elbiseler, yemekler-içecekler, yasaklar: Kapalı mekânlarda sigara içme yasağı, pelüş oyuncaklar, dar paça pantolonlar, takılar bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

7- “Adet Olmuş Davranışlar” başlığı altında yer alan doğum, evlilik, danslar: Evliliklerde kır düğünleri, dış mekân fotoğraf çekimleri, baby showerlar, Apaçi dansı, penguen dansı, breakdance vb. bu duruma örnek gösterilebilir.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı’nda belirtildiği üzere yabancı dil öğretimi günlük temel yaşam alanlarını içermelidir. Öğrenicilerin ilgisini çekmeyen ya da hedef dilin günlük temel yaşam alanlarını kapsamayan bir dil öğretimi başarısızlığa uğrayacaktır.

Razı (2012) ise çalışmasında geliştirdiği “Kültürel Öge Dökümü”nde kültürel unsurları 7 ana başlık altında 44 maddede toplamıştır. Razı (2012)’ya göre birinci ana başlık olan “düşünsel değerler” de düşünceler, alışkanlıklar, inançlar, gelenekler, sınıfsal etiketler, etik; ikinci ana başlık olan “yaşam tarzı”nda insanların dansları, takıları, hobileri, belirli becerileri, özgün araçları, giyinme alışkanlıkları, yemekleri, içecekleri, oyunları, seyahat alışkanlıkları, tatiller, hava durumları ve trafik kuralları; üçüncü ana başlık olan “davranış”ta sözsüz davranış modelleri, sözlü davranış modelleri, davranışsal örüntüler, iletişim araçları, belirli durumlarda kullanılan belirli davranışlar; dördüncü ana başlık olan “medya”da televizyon şovları, haber yayınları, popüler web siteleri, reklamlar, bilimsel / teknolojik başarılar, basılı materyaller olan gazete ve dergiler; beşinci ana başlık olan “sanatsal değer”de müzik, sinema, sanat ve edebiyat; altıncı ana başlık olan “aile”de aile hayatı, tabular, insanların birbirleri ile olan ilişkileri ve insanların günlük yaşamları; yedinci ana

başlık olan "bilim"de tarih, coğrafya, ülke, felsefe, hukuki sistem, siyaset ve ekonomi ögeleri yer almaktadır.

Yabancı dil öğretiminde öğreticiler tarafından kullanılacak materyallerin seçimi son derece önemlidir. Kullanılacak materyallerin sadece dil bilgisi yapılarına, kelimelere odaklanmaması, aynı zamanda kültürel unsurları da doğru ve etkili bir şekilde içermesi gerekmektedir. Kültürel unsurları etkili ve doğru şekilde barındıran materyaller öğretimin başarıya ulaşmasına yardımcı olmaktadır. "Yazılı ve görsel materyallerin en önemli niteliği birer kültür taşıyıcısı olmalarıdır" (Göçer, 2013, s. 172). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin başarıyla gerçekleştirilmesinde materyallerde bulunan kültürel unsurların önemini Topçuoğlu (2013), Türkçenin yapısal özelliklerine uygun ve aynı zamanda kültür aktarımını etkili şekilde sağlayacak kültürel unsurlara yer veren materyaller seçilmesi gerektiğini vurgulayarak açıklamıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrenicilere Türkçenin dil bilgisel yapısı ve kelime dağarcığı öğretilirken aynı zamanda Türk kültürü de aktarılmalıdır. Bu nedenle öğretimin, kültür farkındalığı yüksek öğreticiler tarafından kültürel aktarımını doğru ve etkili şekilde veren materyallerle yapılması gerekmektedir.

5.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitapları

Tüm alanlarda olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de gerek öğretici gerek öğreniciler açısından temel kaynakları ders kitapları oluşturmaktadır. Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan Divan-ı Lügât'it Türk adlı eserle başlayan dil öğretimi kaynakları tarihî süreç içerisinde Codex Cumanicus, Kitâbü'l-İdrâk li-Lisani'l-Etrâk, Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lugati't-Türkiyye, Bülgatü'l-Müştâk fî-Lûgati't-Türk ve'l-Kıfçak, El-Kavânînü'l-Külliyye li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye, Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî, Muhâkemetü'l-Lugateyn, Kitâb-ı Zebân-ı Türkî, Senglâh Lugati, El-Tamğa-yı Nâsırî, Feth-Ali Kacar Lûgati, Lugat-i Çağatay ve Türkî-i Osmanî , Hilyetü'l-İnsan ve Heybetü'l-Lisan vb. eserlerle çeşitlilik kazanmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin geçmişi her ne kadar çok eski olsa da kurumsal şekilde öğretimi 1984 yılında Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezinin (TÖMER) kurulmasıyla başlamıştır. Daha sonra diğer üniversitelerde de kurulmaya başlanan dil öğretim merkezleriyle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yaygınlaşmaya başlamıştır. Fakat

kurulan merkezlerde yaşanan en büyük sıkıntılardan biri yeterli düzeyde ders kitabının bulunmamasıdır.

> "Doksanlı yıllarda en büyük eksikliklerden biri yeterli ders malzemelerinin bulunmayışıydı. Bu alanda çalışan Türkçe okutmanları kendi hazırladıkları ders notlarıyla yabancılara Türkçe öğretmek için çabalıyorlardı. Türkçe Öğreniyoruz ders kitabı beraberindeki diğer yardımcı kitaplarla birlikte 2002 yılına kadar tüm TÖMER şubelerinde kullanılmaktaydı. 2002 yılında Ankara Üniversitesi TÖMER okutmanlarının oluşturduğu bir çalışma grubuyla Hitit Yabancılar için Türkçe ders kitabı hazırlanmış ve TÖMER'lerde kullanılmaya başlanmıştı." (Köse & Özsoy, 2020, s. 40)

2002 yılında hazırlanan Hitit Ders Kitabı Seti, 2007 yılında Yeni Hitit Ders Kitabı olarak Avrupa Konseyi Diller için Ortak Başvuru Metni ölçütlerine göre düzenlenen ilk kitap olma özelliğini taşımaktadır. Ankara Üniversitesi TÖMER'in çalışmasıyla başlayan süreç içerisinde Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe, İstanbul Üniversitesi İstanbul Yabancılar için Türkçe ve Ege Üniversitesi Yabancılar için Türkçe Okuyorum Öğreniyorum ve Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Yabancılar için Türkçe ders kitapları üniversiteler bünyesinde hazırlanmıştır.

Üniversitelerin hazırladıkları ders kitaplarının dışında Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri, Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Maarif Türkçe Öğretim Setleri'nin yanı sıra Türkçeye Yolculuk, Bizim Türkçe, Pratik Türkçe, Türkçenin Kapıları, Güzel Türkçeyi Öğreniyorum, Türkçe Öğreniyoruz Orhun, Türkçe Öğreniyoruz Güneş, Türkçe Okuyalım Yazalım, A Practical Course in Turkish/ Yabancılara Pratik Türkçe Dersleri, Easy Turkish Course / İngilizler İçin Kolay Türkçe, Turkish Language Course for Complete Beginners, Modern Turkish, A Complete Self Study Course for Beginners, Learning Pack of Turkish for Foreigners gibi yerli ve yabancı yazarlar tarafından hazırlanan birçok ders kitabı bulunmaktadır. Bu kitaplar içerisinde Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nin yurt dışında en yaygın kullanıma sahip olmasının yanında Erdil (2018)'in çalışmasında Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılan 125 üniversitenin 38'inde kullanıldığı ve bu setin yurt içindeki ders kitabı tercihlerinde ilk sırada yer alması sebebiyle çalışmamızda söz konusu sette yer alan popüler kültür unsurları incelenmiştir.

5.3.1. Yunus Emre Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri

2007 yılında 5683 sayılı kanunla kurulan Yunus Emre Vakfına bağlı olarak 2009 yılından itibaren faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsü yurt dışında kurduğu merkezlerde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları yürütmektedir. Özellikle son 20 yılda yabancı dil

olarak Türkçe öğretiminde birçok ders kitabı hazırlanmış olsa da hazırlanan kitaplar yurt içinde yabancılara Türkçe öğretimi açısından ele alınarak hazırlanmıştır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri ise yaklaşık 90 ülkede Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde Türkçe öğretmek ve Türkçe öğretiminin yurt dışında yapılırken ortaya çıkan durumlar göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

2012 yılında Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri hazırlanmaya başlanmıştır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri yurt dışındaki merkezlerde 2013 yılından itibaren pilot uygulama olarak kullanılmaya başlanmış olup yurt dışında kitabı kullanan okutmanların verdikleri dönütler bağlamında 2015 yılında güncellenmiştir. Eski adı Türkçe Eğitim Müdürlüğü, bugünkü adı Eğitim Dairesi Başkanlığı olan birim tarafından ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları, dinleme kitapçıkları ve CD'lerden oluşan Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti (A1-C2) Avrupa Konseyi Diller için Ortak Başvuru Metni ölçütlerine ve temel hayat alanlarına uygun şekilde yazılmıştır (Yunus Emre Enstitüsü, t.y.).

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti dil ve zihinsel yeteneklerini geliştiren, düşünen, araştırma yapan, öğrendiklerini sorgulayan, öğrendiği bilgileri kullanarak yeni bilgiler üreten bireyler yetiştirmeyi amaçlayan yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşımda öğreticiden ziyade öğrenici merkezdedir ve öğrenicilerin derslerde aktif olması sağlanır. "Yapılandırmacılığın en önemli özelliği öğrenenin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermesidir. Yapılandırmacılık, 'zihinsel yapılandırma'nın sonucu olan biliş (öğrenme) temelli bir öğrenme yaklaşımıdır" (Erdem, 2001, s. 6).

Dil öğretim ve öğrenim sürecinde dört temel dil becerisinin öğrenicilere aynı anda kazandırılması temel amaçtır. Bir becerinin diğer beceriye göre öne geçmesi tercih edilmemelidir. "Dil becerilerinden bir ya da ikisinin iyi gelişmemesi dilin ortaya koyduğu düşünme yeteneği ve kendini ifade etme sırasında eksiklik ve sınırlamalara sebep olur. Bu yüzden artık dil öğretiminde dört temel beceriyi aynı anda öğretmek amaçlanmaktadır. Bu durum gerek kitapların hazırlanması sırasında gerekse ders işlenişinde kesinlikle gözden uzak tutulmaması gereken çok önemli bir noktadır. Bütün becerilerin bir bütünlük içerisinde verilmesi, hiçbirinin ayrı bir ders olarak okutulmaması gerekir" (Güzel & Barın, 2013, s. 267). Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin de dört temel dil becerisini bir arada geliştirmeyi hedefleyen bir anlayışla yazıldığı iddia edilmektedir. Her seviye 8 üniteden ve her ünite 3 ayrı bölümden oluşmaktadır. Her ünitedeki alt konu içerisinde hazırlık çalışmaları, dört temel dil becerisine yönelik etkinliklerin yanı sıra ünite sonlarında değerlendirme soruları

bulunmaktadır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinde dil bilgisi etkinlikleri sınırlıdır. Setlerin sonunda ünitelerde geçen sözcükler ünite ünite ayrılarak alfabetik sıraya göre dizilmiştir.

BÖLÜM VI

BULGU VE YORUMLAR

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1-C2 seviyelerinde olmak üzere 6 setten oluşmaktadır. İlk baskıları 2015 yılında yapılan Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinde 2024 yılına kadar herhangi bir güncelleme yapılmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada Yedi İklim Türkçe Öğretim Setlerinin son baskılarında yer alan okuma-anlama ve dinleme-izleme metinlerindeki popüler kültür unsurları tespit edilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 ders kitabı sekiz bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm "Tanışma", 2. Bölüm "Ailemiz", 3. Bölüm "Günlük Hayat", 4. Bölüm "Çevremiz", 5. Bölüm "Meslekler", 6. Bölüm "Ulaşım", 7. Bölüm "İletişim" ve 8. Bölüm "Tatil" temalarından oluşmaktadır. Her bir bölümde 3 alt temaya yer verilmiştir.

A1 ders kitabında (13. Baskı-Kasım 2022) 88 okuma-anlama ve 34 dinleme-izleme metni tespit edilmiştir. Tespit edilen metinlerde yer alan popüler kültür unsurları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları

Sayfa Numarası	Beceri Alanı	Metin Adı	Kültür Biçimi	İçerik
46	Okuma-Anlama	Maç Başlıyor	Hedef Kültür (4) Medya	2015 yılında NBA'da oynayan ünlü basketbolcu Hidayet Türkoğlu'na yer verilmiştir.
59	Okuma-Anlama	Öncesi, Sonrası	Hedef Kültür (5) Sanatsal Değerler	2011-2014 yılları arasında Türkiye'de en çok izlenen dizi olan "Muhteşem Yüzyıl" dizisine yer verilmiştir.
70	Dinleme-İzleme	Tarkan-Uzun İnce Bir Yoldayım	Hedef Kültür (5) Sanatsal Değerler	Türk pop müziğinin popüler şarkıcılarından Tarkan'ın seslendirdiği şarkıya yer verilmiştir.
85	Dinleme-İzleme	Kızılay Meydanı	Hedef Kültür (7) Bilim	Ankara'nın merkezi Kızılay Meydanı'na (bugünkü adı 15 Temmuz Kızılay Millî İrade Meydanı) yer verilmiştir.
112	Okuma-Anlama	Ömer Altınkanat	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Hobiler arasında bilgisayar oyunları oynamaya yer verilmiştir.
126	Okuma-Anlama	Hızlı Adam	Hedef Kültür (4) Medya	Televizyon haber metninde 2015'te Supersport Dünya Şampiyonluğu'nda 1. olarak altın madalya kazanan Kenan Sofuoğlu'na yer verilmiştir.
157	Okuma-Anlama	Hafta Sonu Nereye Gidelim	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı, (7) Bilim	Hafta sonu tatil planında 2015 yılında da popüler turistik bir bölge olan Kapadokya'ya yer verilmiştir.
159	Okuma-Anlama	Seyahat Acentasında	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı, (7) Bilim	Tatil planında popüler turistik bir bölge olan Doğu Karadeniz'e yer verilmiştir.
162	Dinleme-İzleme	Ali'nin Tatili	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı, (7) Bilim	Tatil planında 2015 yılında turistlerin en çok ziyaret ettiği 4. şehir olan Antalya'ya yer verilmiştir.

Şekil 1. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabı'nda 6 okuma-anlama ve 3 dinleme-izleme metninde olmak üzere toplam 9 popüler kültür unsuru tespit edilmiştir. Tespit edilen popüler kültür unsurlarından 8'si sadece hedef kültüre, 1'i ise hem hedef kültür hem kaynak kültüre yönelik olup sadece kaynak kültüre yönelik unsur bulunmamaktadır. Tespit edilen popüler kültür unsurlarından 2'si "Medya", 2'si "Sanatsal Değerler", 1'i "Bilim", 1'i "Yaşam Tarzı" ve 3'ü ise hem "Yaşam Tarzı" hem "Bilim" ögesi altında yer almıştır.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabı'nda "Kültürel Öge Dökümü"nde yer alan 7 ana başlıktan 4'üne yer verilmiştir.

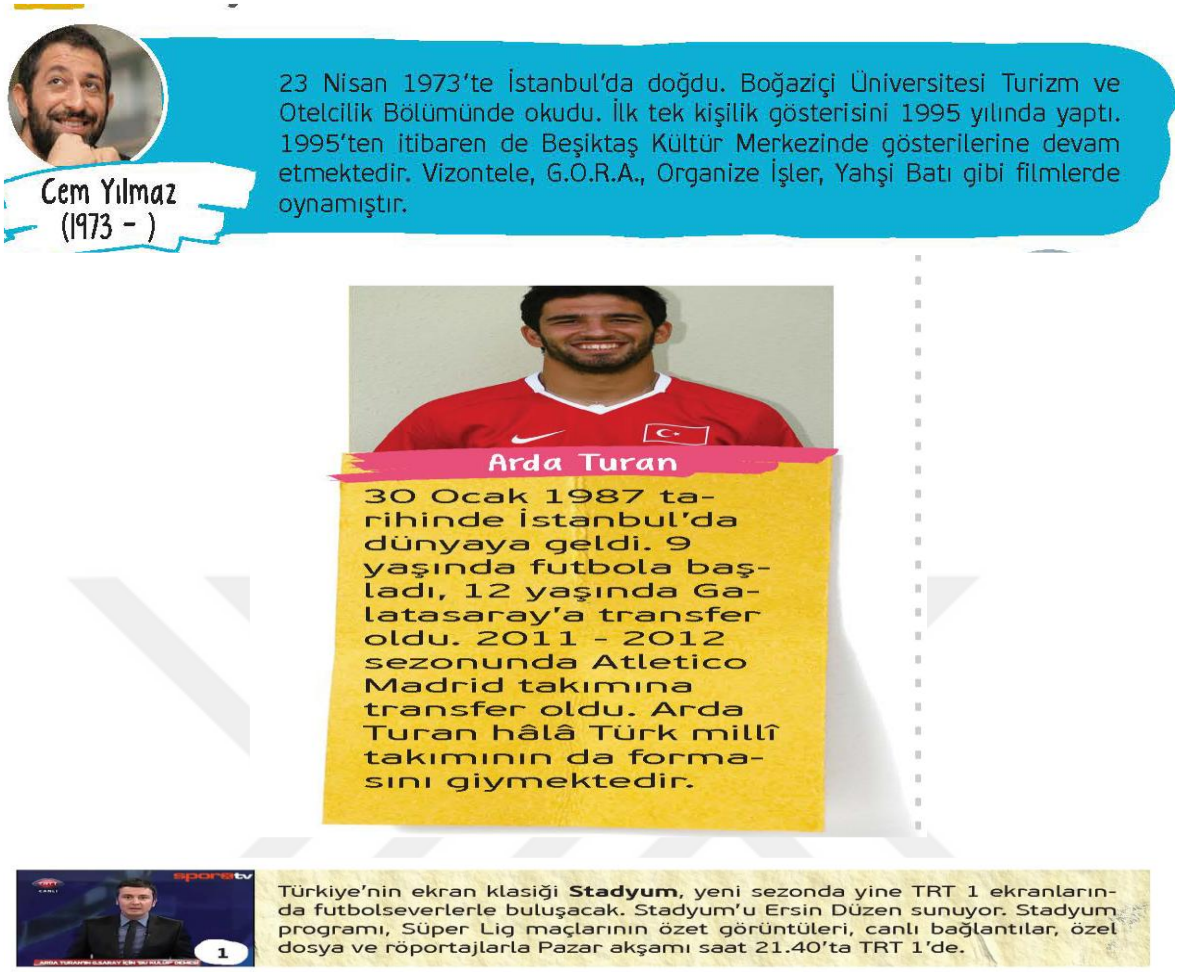
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A2 ders kitabı sekiz bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm "Zaman-Mekân", 2. Bölüm "Sağlıklı Yaşam", 3. Bölüm "Sosyal Etkinlikler", 4. Bölüm "Güzel Ülkem", 5. Bölüm "Üretimden Tüketime", 6. Bölüm "Duygular", 7. Bölüm "Teknoloji ve İletişim", 8. Bölüm "İnsan ve Toplum" temalarından oluşmaktadır. Her bir bölümde 3 alt temaya yer verilmiştir.

A2 ders kitabında (13. Baskı-Kasım 2022) 75 okuma-anlama ve 29 dinleme-izleme metni tespit edilmiştir. Tespit edilen metinlerde yer alan popüler kültür unsurları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları

Sayfa Numarası	Beceri Alanı	Metin Adı	Kültür Biçimi	İçerik
14	Okuma-Anlama	Üç Önemli İnsan	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (4) Sanatsal Değer	2011-2015 yılları arasında Atletico Madrid ve Barcelona takımlarında oynayan futbolcu Arda Turan'a yer verilmiştir.
21	Dinleme-İzleme	Hangi Şehir, Hangi Kişi?	Hedef Kültür (7) Bilim	2015 yılında popüler turistik şehirler olan Nevşehir ve Konya'ya yer verilmiştir.
39	Dinleme-İzleme	Sağlıklı Yaşam, Sağlıklı Çevre	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (7) Bilim	Çevre kirliliğinin nedenlerine yer verilerek kirliliği önlemek amacıyla geri dönüşümün önemine (2015 yılında geri dönüşüm bilinci artmıştır.) yer verilmiştir.
39	Okuma-Anlama	Çevre Kirliliği	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (7) Bilim	Nüfus artışına paralel olarak doğal kaynakların tükendiğine, kimyasal maddelerin (fabrika atıkları, radyoaktif maddeler vb.) dünyayı kirlettiğine yer verilmiştir.
45	Okuma-Anlama	Trafik Psikolojisi	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı	Trafikte yaşanan problemlerden ötürü insanların psikolojilerinin etkilendiğine, Orta Doğu Teknik Üniversitesinde "Türkiye'de İnsanlar Trafikte Çıldırıyor" adlı Trafik Psikolojisi Yüksek Lisans Programı açıldığına yer verilmiştir.
54	Okuma-Anlama	Okuyalım	Hedef Kültür (5) Sanatsal Değerler	2015 yılında en çok okunan yazarlar arasında yer alan Oğuz Atay'ın eserine yer verilmiştir.
60	Okuma-Anlama	Av Mevsimi (2010)	Hedef Kültür (5) Sanatsal Değerler	Ünlü komedyen Cem Yılmaz'ın filmine yer verilmiştir.
63	Dinleme-İzleme	Kim Ne Yapıyor?	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı	2015 yılında da popüler olan hobi olarak ahşap boyama ve ebru kurslarına yer verilmiştir.
66	Okuma-Anlama	Guiness Rekorlar Kitabı	Kaynak Kültür (4) Medya	İlginç başarılarla Guiness Rekorlar Kitabı'na giren insanlara yer verilmiştir.
79	Okuma-Anlama	Peri Pansiyonu	Hedef Kültür (7) Bilim	Turistik bölge Kapadokya'da yapılabilecek etkinliklere yer verilmiştir.
102	Okuma-Anlama	Para Nerede?	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (7) Bilim	Dünya para piyasalarına yön veren New York, Tokyo, Londra, Pekin, İstanbul borsalarına yer verilmiştir.
126	Okuma-Anlama	Komedyenler	Hedef Kültür (5) Sanatsal Değerler	Günümüz popüler komedyenlerinden Cem Yılmaz ve Ata Demirer'e yer verilmiştir.
139	Okuma-Anlama	Programlar Arasında	Hedef Kültür (4) Medya	2015 yılında en çok izlenen spor programı Stadyum, ekonomi haberi Dünyanın Ekonomisi, kültür programı Gezelim Görelim ve belgesel programı Mavi Tutku'ya yer verilmiştir.
161	Okuma-Anlama	Ali Nasuh Mahruki	Hedef Kültür (4) Medya	Ünlü dağcı ve sporcu Ali Nasuh Mahruki'ye yer verilmiştir.
162	Dinleme-İzleme	Şenol Güneş	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı	2015 yılında Beşiktaş'ı çalıştıran ünlü Türk teknik direktör Şenol Güneş'e yer verilmiştir.
166	Okuma-Anlama	Türkiye Ampute Milli Futbol Takımı Dünya Üçüncüsü Oldu	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı	2012 yılında düzenlenen Dünya Ampute Futbol Şampiyonasında üçüncü olan Türkiye Ampute Milli Futbol Takımına yer verilmiştir.

Şekil 2. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A2 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri

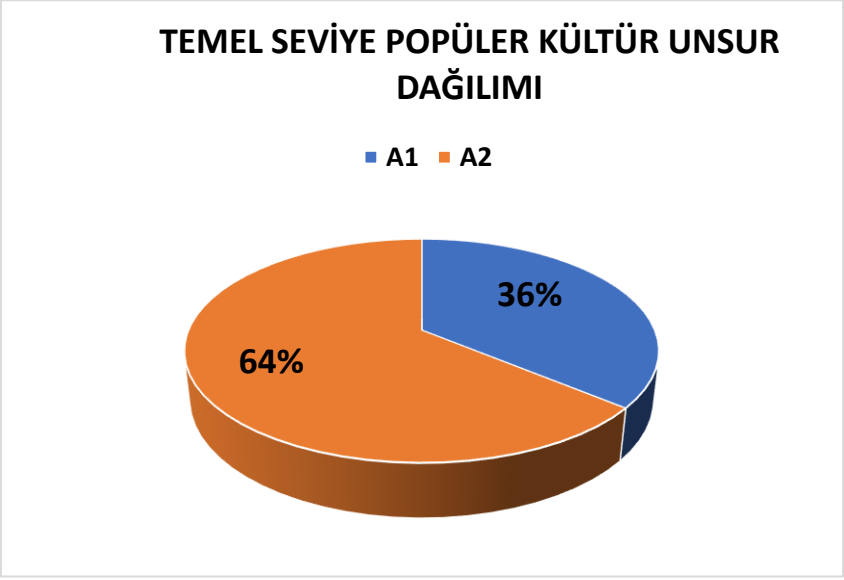
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabı'nda 12 okuma-anlama ve 4 dinleme-izleme metninde olmak üzere toplam 16 popüler kültür unsuru tespit edilmiştir. Tespit edilen popüler kültür unsurlarından 11'i hedef kültüre, 1'i kaynak kültüre, 4'ü ise hem hedef kültür hem kaynak kültüre yönelik olup bunlardan 5'i "Bilim", 4'ü "Yaşam Tarzı", 4''ü "Sanatsal Değerler" ve 3'ü "Medya" ögesi altında yer almıştır.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabı'nda "Kültürel Öge Dökümü"nde yer alan 7 ana başlıktan 4'üne yer verilmiştir.

Şekil 3. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviye okuma-anlama / dinleme-izleme metin sayıları dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviyede toplam 163 okuma-anlama, 63 dinleme-izleme metni mevcuttur. Okuma-anlama becerisi %72, dinleme-izleme becerisi %28 oranında dağılım göstermiştir. Bu dağılım popüler kültür unsurları açısından değerlendirildiğinde Şekil 4'teki grafik ortaya çıkmaktadır.

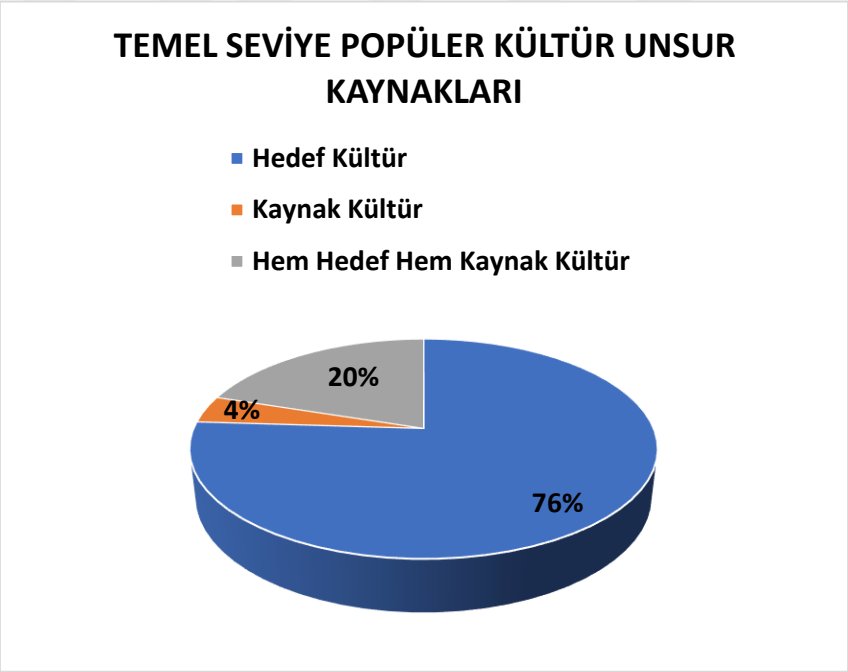

Şekil 4. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviye popüler kültür unsurları dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviyede tespit edilen popüler kültür unsurlarının seviyelere göre dağılımı karşılaştırıldığında tespit edilen unsurların %36'sının A1,

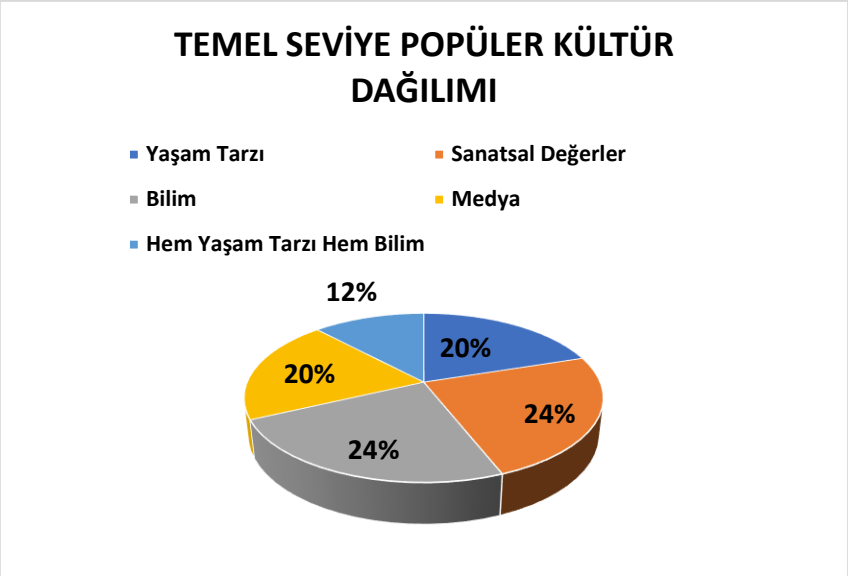
%64'ünün A2 seviyesinde olduğu görülmektedir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nda (2013, 23-24) belirtildiği üzere A1 seviyesinde öğrenicilerden kendisi, ailesi, somut ve yakın çevresi konularındaki kolay cümleleri; bilindik isimleri, cümleleri ve çok basit ifadeleri anlamaları/anlatmaları beklenmektedir.

A2 seviyesinde ise kendisini yakından ilgilendiren konularda (ailesi, alışveriş hayatı, yakın çevresi, işleri) daha uzun cümleleri; gündelik belgelerdeki özel bilgileri anlamaları/anlatmaları beklenmektedir. Bu nedenle A2 düzeyinde A1 seviyesine göre daha fazla popüler kültür unsuruna yer verilmiştir. Hedef dili yeni öğrenmeye başlayan öğrenicilerin ilgi ve motivasyonları açısından popüler kültür unsurları önem taşımaktadır. Kitabın yazıldığı tarihe göre popüler kültür olarak kabul edilen unsurların birçoğu günümüz için popüler olma özelliğini kaybetmiştir. Çünkü popüler kültür hızlı değişen bir özelliğe sahiptir.

Şekil 5. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviye popüler kültür unsur kaynaklarının dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviyede hedef kültüre %76, kaynak kültüre %4, hem hedef hem kaynak kültüre ise %20 oranında yer verildiği tespit edilmiştir. Temel seviye öğrenicilerin hedef dil olan Türkçeyi tanımaya başladıkları bir seviye olması hasebiyle hedef kültüre daha çok yer verilmiştir.

Şekil 6. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviye popüler kültür dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti temel seviyede "Kültürel Öge Dökümü"nde yer alan 7 ögeden 4'üne yönelik unsurlara yer verildiği görülmektedir. Bunların %24'ü "Sanatsal Değerler", %24'ü "Bilim", %20'si "Yaşam Tarzı", %20'si "Medya" ve %12'si hem yaşam tarzı hem bilim ögelerine aittir. Temel seviyede düşünsel değerler ögesi altında yer alan düşünceler, alışkanlıklar, inançlar, gelenekler; davranış ögesinde yer alan sözsüz davranış modelleri, sözlü davranış modelleri, davranışsal örüntüler başlıklarına yer verilmemesi öğrenicilerin seviyeleri, dil kazanımları göz önünde bulundurulduğunda yeterli görülebilir. Yine öğrenicilerin seviyeleri, dil kazanımları göz önünde bulundurulduğunda aile ögesine ait hiçbir popüler kültür unsuruna yer verilmemesi eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı sekiz bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm "Haberin Var mı?", 2. Bölüm "Yorumlar ve Görüşler", 3. Bölüm "Eğitim", 4. Bölüm "Gelin Tanış Olalım", 5. Bölüm "Engelleri Kaldıralım", 6. Bölüm "Kurgu", 7. Bölüm "Kutlama", 8. Bölüm "Ömür Dediğin" temalarından oluşmaktadır. Her bir bölümde 3 alt temaya yer verilmiştir.

B1 ders kitabında (11. Baskı-Kasım 2022) 78 okuma-anlama ve 27 dinleme-izleme metni tespit edilmiştir. Tespit edilen metinlerde yer alan popüler kültür unsurları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları

Sayfa Numarası	Beceri Alanı	Metin Adı	Kültür Biçimi	İçerik
21	Dinleme-İzleme	Google'ın Öyküsü	Kaynak Kültür (4) Medya	Ünlü internet arama motoru Google'ın kuruluşuna yer verilmiştir.
23	Okuma-Anlama	Sosyal Medya	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Sosyal medyanın olumlu ve olumsuz özelliklerine yer verilmiştir.
60	Dinleme-İzleme	Okul Öncesi Eğitim	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (7) Bilim	2015 yılında %300 artış gösteren okul öncesi eğitimin önemine yer verilmiştir.
63	Dinleme-İzleme	Dünyadaki İlginç Kütüphaneler	Kaynak Kültür (4) Medya	Dünyada içerikleri itibarıyla ilginç olan kütüphanelere yer verilmiştir.
79	Okuma-Anlama	Altınkanat Müteahhit	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Evlerdeki (barbekü, Amerikan panel kapı, ıslak zemin, kapalı otopark, krediye uygun) özelliklere yer verilmiştir.
117	Okuma-Anlama	Dertliyim	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı	Kredi kartıyla internetten alışverişte karşılaşılan sorunlara yer verilmiştir. (2015 yılında kredi kart sayısı en yüksek seviyeye ulaşmıştır.)
124	Dinleme-İzleme	Festivaller	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (5) Sanatsal Değerler	Türkiye'de düzenlenen Uluslararası Altın Portakal Film Festivali ve Fransa'da düzenlenen Uluslararası Cannes Film Festivali'ne yer verilmiştir.
132	Dinleme-İzleme	Festivaller	Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Japonya, Hindistan ve İspanya'da düzenlenen festivallere yer verilmiştir.
135	Okuma-Anlama	Festivale Gidelim	Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Ünlü Venedik Karnavalı'na yer verilmiştir.
161	Okuma-Anlama	Ayşe Kulin	Hedef Kültür (5) Sanatsal Değerler	2015 yılında en çok okunan yazarlar arasında yer alan ünlü Türk yazar Ayşe Kulin'in hayatına yer verilmiştir.
163	Dinleme-İzleme	İdil Biret	Hedef Kültür (5) Sanatsal Değerler	2015 yılında hayatı "İdil Biret: Bir Harika Çocuğun Portresi" adlı belgesel filmi yapılan ünlü Türk pianist İdil Biret'in hayatına yer verilmiştir.

Şekil 7. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı'nda 5 okuma-anlama ve 6 dinleme-izleme metninde olmak üzere toplam 11 popüler kültür unsuru tespit edilmiştir. Tespit edilen popüler kültür unsurlarından 3'ü sadece hedef kültüre, 4'ü kaynak kültüre, 4'ü ise hem hedef kültür hem kaynak kültüre yönelik olup bunlardan 5'i "Yaşam Tarzı", 3'ü "Sanatsal Değerler", 2'si "Medya" ve 1'i "Bilim" ögesi altında yer almıştır.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı'nda "Kültürel Öge Dökümü"nde yer alan 7 ana başlıktan 4'üne yer verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 ders kitabı sekiz bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm "Mesleğimde İlerliyorum", 2. Bölüm "Değerlerimiz", 3. Bölüm "Bir Ömür Böyle Geçti", 4. Bölüm "Mutfakta Kim Var?", 5. Bölüm "Tercihiniz Nedir?", 6. Bölüm "Neler Oluyor

Hayatta?", 7. Bölüm "Öğrendim, Çalıştım, Başardım", 8. Bölüm "Misafir Sever misiniz?" temalarından oluşmaktadır. Her bir bölümde 3 alt temaya yer verilmiştir.

B2 ders kitabında (8. Baskı-Kasım 2022) 64 okuma-anlama ve 29 dinleme-izleme metni tespit edilmiştir. Tespit edilen metinlerde yer alan popüler kültür unsurları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları

Sayfa Numarası	Beceri Alanı	Metin Adı	Kültür Biçimi	İçerik
22	Dinleme-İzleme	Zirvedekilerden Altın Öğütler	Hedef Kültür (7) Bilim	Ünlü iş insanları Rahmi Koç, Ahmet Nazif Zorlu gibi iş insanlarının tavsiyelerine yer verilmiştir. (2015 Türkiye'nin en zengin iş adamları listesinde yer almaktadırlar.)
36	Okuma-Anlama	Murat Evren'le Röportaj	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Evlilik danışmanı ile yapılan röportaja yer verilmiştir. (Özellikle son yıllarda popüler olmuştur.)
64	Dinleme-İzleme	Üniversiteli Gençlerin Sorunları	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Üniversiteli gençlerin yaşadıkları sorunlara (hayat pahalılığı, gelecek kaygısı, fikirlerin rahatça ifade edilememesi vb.) yer verilmiştir.
102	Okuma-Anlama	İstanbul'da Yaşama Sanatı	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı	İstanbul'da yer alan turistik mekânlarda yapılabilecek etkinliklere (Çengelköy ve Kız Kulesi'nde balık tutmak, Adalar'da yürüyüş yapmak, Boğaz'da vapura binmek vb.) yer verilmiştir. (İstanbul 2015 yılında dünyada en çok ziyaret edilen 4. şehirdir.)
104	Dinleme-İzleme	Şehirde Hayat	Hedef Kültür (2) Yaşam Tarzı	İnsanların internetten alışveriş yapmalarına yer verilmiştir. (2015 yılı verilerine göre alışverişte her 100 kişiden 76'sı önce internetten ürün araması yapmaktadır.)
136	Okuma-Anlama	Şans Oyunları	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Şans oyunlarında kullanılan algoritma mantığına yer verilmiştir. (2015 yılında dünyada 261 milyar dolarlık şans oyunu oynanmıştır.)

Şekil 8. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri

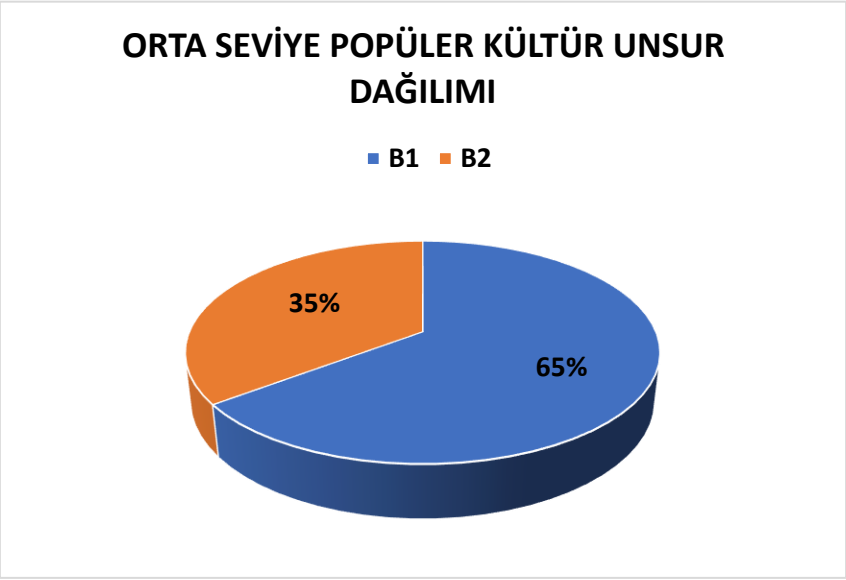
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabı'nda 3 okuma-anlama ve 3 dinleme-izleme metninde olmak üzere toplam 6 popüler kültür unsuru tespit edilmiştir. Tespit edilen popüler kültür unsurlarından 3'ü sadece hedef kültüre, 3'ü ise hem hedef kültür hem kaynak kültüre yönelik olup sadece kaynak kültüre yönelik unsur bulunmamaktadır. Tespit edilen popüler kültür unsurlarından 5'i "Yaşam Tarzı" ve 1'i "Bilim" ögesi altında yer almıştır.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabı'nda "Kültürel Öge Dökümü"nde yer alan 7 ana başlıktan 2'sine (yaşam tarzı ve bilim) yer verilmiştir.

Şekil 9. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviye okuma-anlama / dinleme-izleme metin sayıları dağılımı

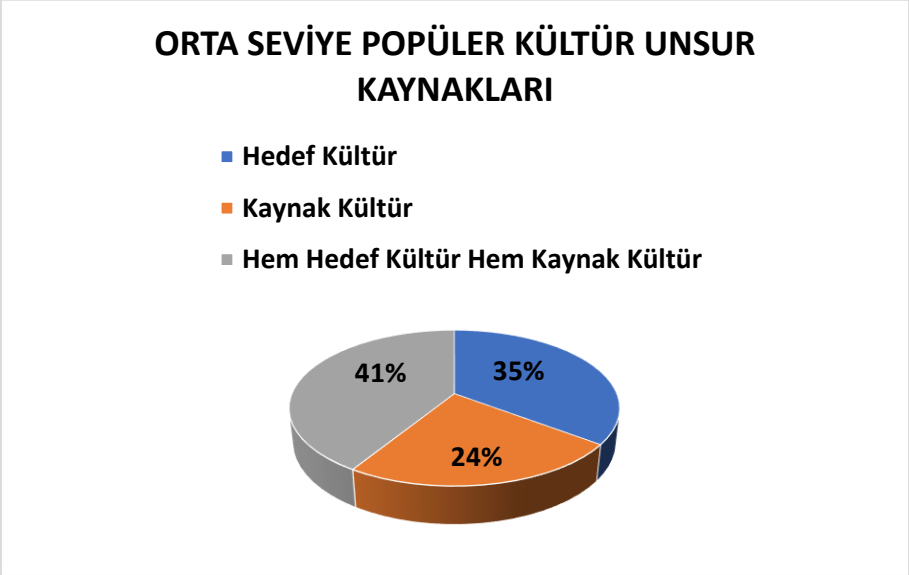
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviyede toplam 142 okuma-anlama, 56 dinleme-izleme metni mevcuttur. Okuma-anlama becerisi %72, dinleme-izleme becerisi %28 oranında dağılım göstermiştir. Bu dağılım popüler kültür unsurları açısından değerlendirildiğinde Şekil 10'daki grafik ortaya çıkmaktadır.

Şekil 10. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviye popüler kültür unsur dağılımı

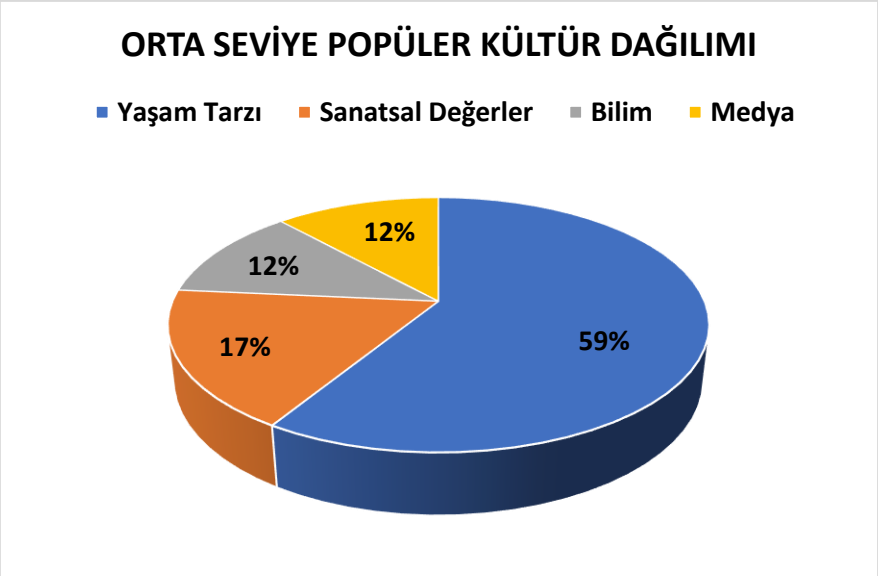
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviyede popüler kültür unsurlarının seviyelere göre dağılımı karşılaştırıldığında tespit edilen unsurların %65'inin B1, %35'inin B2 seviyesinde olduğu görülmektedir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nda (2013, 24-25) belirtildiği üzere B1 seviyesinde öğrenicilerden iş, okul, eğlence vb. gibi bildik konularda temel ögeleri; güncel olaylar ve kişisel veya mesleki olarak ilgisini çeken birçok radyo ve televizyon yayınının özünü; olaylara ilişkin betimlemeleri, duyguların betimini anlamaları/anlatmaları beklenmektedir.

B2 seviyesinde ise güncel olaylara ilişkin televizyon yayınların ve haberlerini; evrensel dillerdeki filmleri, çağdaş sorunlar üzerine yazılmış makaleleri anlamaları/anlatmaları beklenmektedir. Hedef dili orta seviyede öğrenen öğrenicilerin dil öğrenme motivasyonlarını kaybetmemeleri, ilgilerini devam ettirmeleri önemlidir. Kazanımlar doğrultusunda B2 seviyesinde yer alan popüler kültür unsurlarının B1 seviyesine göre daha fazla olması beklenirken oranın neredeyse yarı düzeyde azaldığı görülmektedir.

Şekil 11. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviye popüler kültür unsur kaynaklarının dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim orta seviyede hedef kültüre %35, kaynak kültüre %24, hem hedef hem kaynak kültüre ise %41 oranında yer verildiği tespit edilmiştir. Orta seviye öğrenicilerin hedef dili kullanma yetkinlikleri artmış farklı temalarda dili kullanma becerileri geliştiğinden kaynak kültürle hedef kültürdeki unsurları karşılaştırma düzeyine erişmişlerdir. Bu nedenle orta seviyede, temel seviyeye göre daha çok kaynak kültüre yer verilmiştir. Bu durum dil öğrenme sürecine kültürel etkileşim açısından olumlu özellik kazandırmıştır.

Şekil 12. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviye popüler kültür dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta seviyede "Kültürel Öge Dökümü"nde yer alan 7 ögeden 4'üne yönelik unsurlara yer verildiği görülmektedir. Bunların %59'u "Yaşam Tarzı", %17'si "Sanatsal Değerler", %12'si "Bilim" ve %12'si "Medya" ögelerine aittir. Orta seviye öğrenicilerinin dili kullanma yetkinlikleri artmış olmasına rağmen düşünsel değerler ögesi altında yer alan düşünceler, alışkanlıklar, inançlar, gelenekler; davranış ögesinde yer alan sözsüz davranış modelleri, sözlü davranış modelleri, davranışsal örüntülere; aile ögesi altında yer alan aile hayatı, insanların birbirleriyle ilişkilerine yer verilmemesi öğrenicilerin seviyeleri, dil kazanımları göz önünde bulundurulduğunda eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 ders kitabı sekiz bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm "Spor", 2. Bölüm "Değişen Dünya", 3. Bölüm "Kelimelerin Büyülü Dünyası", 4. Bölüm "Canlılar Âlemi", 5. Bölüm "Tarihe Yolculuk", 6. Bölüm "Bilimin Gözüyle", 7. Bölüm "Sayılarla Hayat", 8. Bölüm "Kişiler, Kişilikler" temalarından oluşmaktadır. Her bir bölümde 3 alt temaya yer verilmiştir.

C1 ders kitabında (Özel Baskı-Mayıs 2019) 66 okuma-anlama ve 28 dinleme-izleme metni tespit edilmiştir. Tespit edilen metinlerde yer alan popüler kültür unsurları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları

Sayfa Numarası	Beceri Alanı	Metin Adı	Kültür Biçimi	İçerik
40	Okuma-Anlama	İpek Yolu'ndan Marmaray'a	Hedef Kültür (7) Bilim	2013 yılında açılarak Avrupa ile Asya kıtalarını denizin altından birleştiren Marmaray'a yer verilmiştir. (2013 açılan ve açıldığı tarihten itibaren İstanbul ulaşımında popüler olan ulaşım sistemi.)
49	Dinleme-İzleme	Yapay Zekâ	Hedef Kültür (7) Bilim	Yapay zekânın gelecekteki gelişimine yer verilmiştir.
104	Okuma-Anlama	Boğaziçi Köprüsü	Hedef Kültür (7) Bilim	İstanbul'un sembollerinden Boğaziçi Köprüsü'ne (günümüzdeki adı 15 Temmuz Şehitler Köprüsü) yer verilmiştir.
150	Okuma-Anlama	Bu Sayılar Uçaklarda Niçin Yok?	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (1) Düşünsel Değerler	Batıl inançlar bağlamında havayolu şirketleri tarafından koltuk numarası olarak kullanılmayan sayılara yer verilmiştir.

Şekil 13. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı'nda 3 okuma-anlama ve 1 dinleme-izleme metninde olmak üzere toplam 4 popüler kültür unsuru tespit edilmiştir. Tespit edilen popüler kültür unsurlarından 3'ü sadece hedef kültüre, 1'i ise hem hedef kültür hem kaynak kültüre yönelik olup sadece kaynak kültüre yönelik unsur bulunmamaktadır. Tespit edilen popüler kültür unsurlarından 3'ü "Bilim" ve 1'i "Düşünsel Değerler" ögesi altında yer almıştır.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı'nda "Kültürel Öge Dökümü"nde yer alan 7 ana başlıktan 3'üne yer verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C2 ders kitabı sekiz bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm "Kelimelerle Dünya Kurmak", 2. Bölüm "Türkçenin İncelikleri", 3. Bölüm "Modanın Kalbi", 4. Bölüm "Bilimin Ötesinde", 5. Bölüm "Kültür Aynamızdan Yansımalar", 6. Bölüm "İletişim Dünyası", 7. Bölüm "Hayat Dersleri", 8. Bölüm "Gezi, Deneme, Makale" temalarından oluşmaktadır. Her bir bölümde 3 alt temaya yer verilmiştir.

C2 ders kitabında (6. Baskı-Mart 2020) 61 okuma-anlama ve 27 dinleme-izleme metni tespit edilmiştir. Tespit edilen metinlerde yer alan popüler kültür unsurları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C2 Ders Kitabında Yer Alan Popüler Kültür Unsurları

Sayfa Numarası	Beceri Alanı	Metin Adı	Kültür Biçimi	İçerik
46	Okuma-Anlama	Moda Kavramı	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Moda kavramına tüm yönleriyle yer verilmiştir.
53	Okuma-Anlama	Boş Zaman Etkinliği Olarak: Alışveriş	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Alışverişin ihtiyaçtan ziyade bir boş zaman etkinliği olarak algılanmasına yer verilmiştir.
62	Dinleme-İzleme	Atıl Kutoğlu	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2) Yaşam Tarzı	Ünlü Türk modacı Atıl Kutoğlu (2015 yılında Paris Moda Haftası'nda defile düzenlemiştir.) ile röportaja (modanın insanların hayatındaki yeri, modacı olmak isteyenlere öneriler vb.) yer verilmiştir.
77	Okuma-Anlama	Uykumuzda Neler Oluyor?	Hedef Kültür-Kaynak Kültür (2), (3) Yaşam Tarzı, Davranışlar	İnternet ve iletişim teknolojilerinin uyku sorunlarına yol açtığına yer verilmiştir.

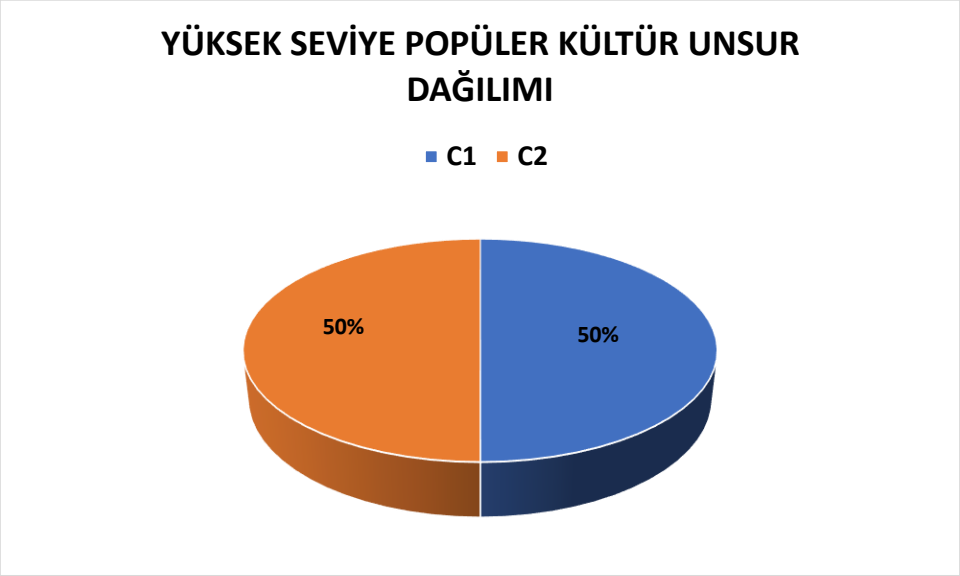
Şekil 14. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C2 ders kitabında yer alan popüler kültür örnekleri

Şekil 15. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviye okuma-anlama / dinleme-izleme metin sayıları dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviyede toplam 127 okuma-anlama, 55 dinleme-izleme metni mevcuttur. Yüksek seviyede okuma-anlama becerisinde temel ve orta seviyeye göre metin sayısı daha azdır. Bu duruma yol açan temel etken yüksek seviyedeki okuma-

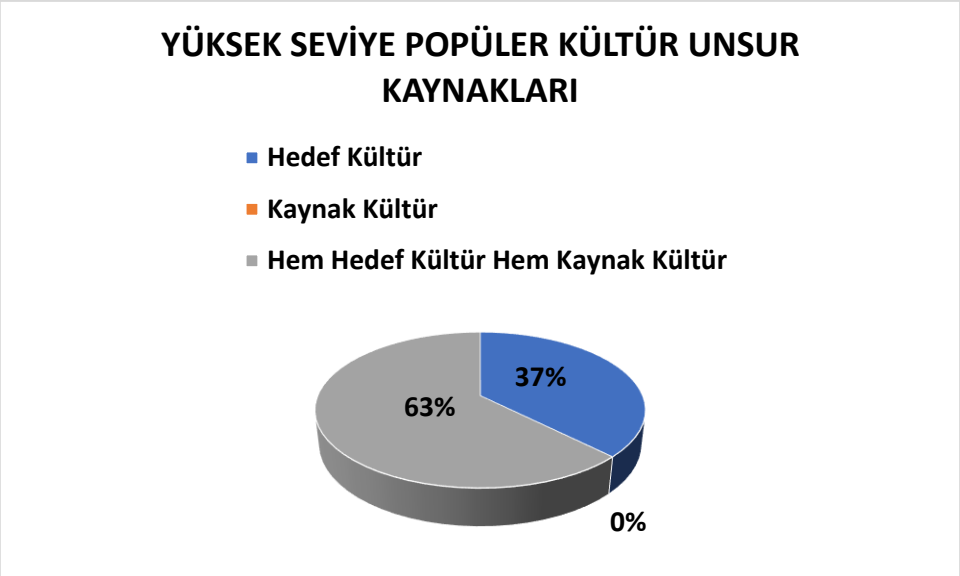
anlama metinlerinin diğer seviyelerdeki okuma-anlama metinlerine göre daha uzun olmasıdır. Yüksek seviyede okuma-anlama becerisi %70, dinleme-izleme becerisi %30 oranında dağılım göstermiştir. Bu dağılım popüler kültür unsurları açısından değerlendirildiğinde Şekil 16'daki grafik ortaya çıkmaktadır.

Şekil 16. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviye popüler kültür unsur dağılımı

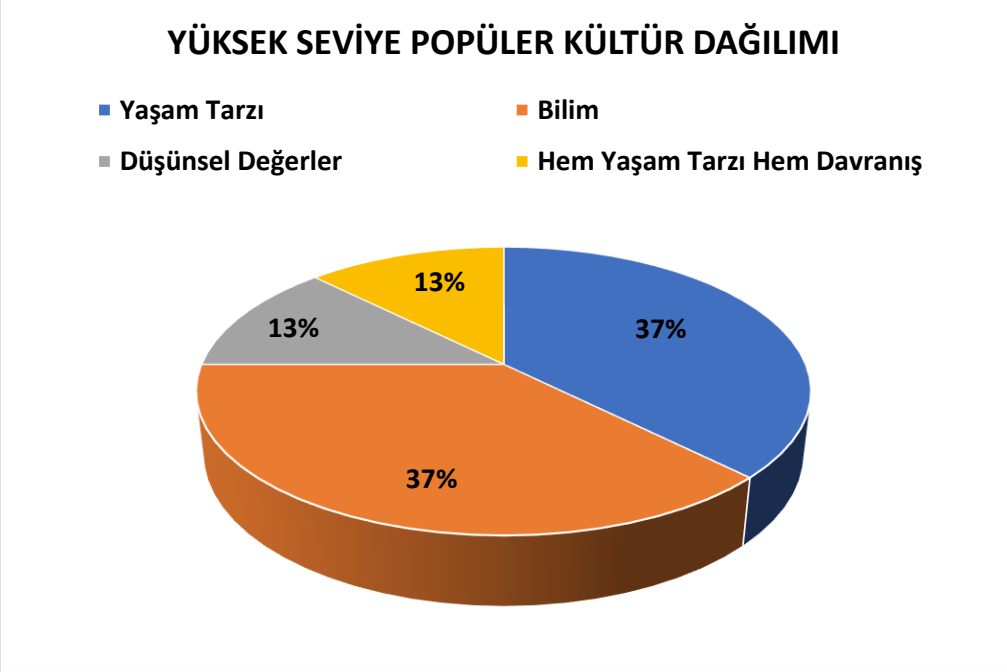
Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviyede tespit edilen popüler kültür unsurlarının seviyelere göre dağılımı karşılaştırıldığında tespit edilen unsurların %50'sinin (4'ünün) C1, %50'sinin (4'nün) C2 seviyesinde olduğu görülmektedir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'nda (2013, 24-25) belirtildiği üzere C1 seviyesinde öğrenicilerden uzun, karmaşık, olgusal ve yazınsal metinleri, biçem farklılıklarını, açık bir biçimde yapılandırılmamış ve geçiş yerleri örtük kalmış uzun bir metinleri anlamaları/anlatmaları beklenmektedir.

C2 seviyesinde ise her türden metni güçlük çekmeden ister yüz yüze ister medyada hızlı konuşulduğunda özel bir şiveyi anlamaları/anlatmaları beklenmektedir. Hedef dili yüksek seviyede öğrenen öğrenicilerin hedef dilin tüm kullanım alanlarına hâkim olmaları önemlidir. Kazanımlar doğrultusunda C1 ve C2 seviyelerinde popüler kültür unsurları eşit dağılım göstermiştir. Popüler kültür unsurları eşit dağılım göstermesine rağmen unsur sayısının yüksek seviyeye göre oldukça az olduğu değerlendirilmektedir.

Şekil 17. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviye popüler kültür unsur kaynaklarının dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviyede hedef kültüre %37, hem hedef hem kaynak kültüre %63 oranında yer verildiği, doğrudan kaynak kültüre yönelik bir unsura yer verilmediği tespit edilmiştir. Yüksek seviye öğrenicilerin hedef dili ana dili konuşucularına yakın düzeyde kullanmaları beklenmektedir. Popüler kültür unsur sayısı az olmasına rağmen öğrenicilerin kültürel etkileşimde bulunabilmeleri için hem hedef hem de kaynak kültüre yönelik unsurların ağırlıklı olarak kullanılması kitabın olumlu yönlerindendir.

Şekil 18. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviye popüler kültür dağılımı

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti yüksek seviyede “Kültürel Öge Dökümü”nde yer alan 7 ögeden 4’üne yönelik unsurlar tespit edilmiştir. İlk sırada %37 ile “Yaşam Tarzı” ve “Bilim”, ikinci sırada %13 ile “Düşünsel Değerler” ve “Hem Yaşam Tarzı Hem Davranış”a ait örneklere yer verildiği görülmektedir. Yüksek seviyede temel ve orta seviyelerde yer almayan düşünsel değerler ve davranış ögelerine ait unsurlara da yer verilmiş olması öge çeşitliliği açısından bu setin olumlu olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır.

BÖLÜM VII

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

7.1. Sonuç

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi özellikle son 50 yıl içerisinde büyük bir ivme kazanmış ve bu bağlamda başta üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER) olmak üzere birçok üniversite ve kurum tarafından ders kitapları hazırlanmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ders kitabı hazırlayan kurumlardan biri de ülkemizin kültürel diplomasisindeki başat kurumu olan Yunus Emre Enstitüsüdür.

Yunus Emre Enstitüsünün (YEE) eski adı Türkçe Eğitim Müdürlüğü, bugünkü adı Eğitim Dairesi Başkanlığı olan birimi tarafından temelde Enstitünün yurt dışındaki temsilciliklerinde kullanılmak üzere ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları, dinleme kitapçıkları ve CD'lerden oluşan Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti'nin (A1-C2), Avrupa Konseyi Diller için Ortak Başvuru Metni ölçütlerine göre hazırlandığı iddia edilmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yurt içinde ve yurt dışında en çok tercih edilen ders kitabı olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, ilk olarak Yunus Emre Türkçe Öğretim Seti (YETÖS) adında Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışındaki merkezlerinde 2013 yılında pilot uygulama olarak kullanılmaya başlanmıştır. 2013-2014 yılları arasında kitabı kullanan okutmanların verdikleri dönütler bağlamında güncellenen Yunus Emre Türkçe Öğretim Seti 2015 yılından itibaren Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti adı altında tüm seviyelerde kullanılmaktadır. Çalışmaya konu olan öğretim seti 2015 yılından itibaren tüm seviyelerde farklı sayılarda baskıya girmesine rağmen metinler bağlamında herhangi bir güncelleme yapılmamıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen sonuçlar olarak;

1- Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin, 2015 yılında ilk baskısı yapılmış A1 setinde 13. baskı, A2 setinde 13. baskı, B1 setinde 11. baskı, B2 setinde 8. baskı, C1 setinde 6.

baskıdan sonra yapılan Özel baskı, C2 setinde 6. baskı görülmüştür. Ancak bu baskılarda içerik açısından bir değişiklik yapılmadığı tespit edilmiştir.

2- Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nde temel (A1-A2) seviyede mevcut olan 163 okuma-anlama ve 63 dinleme-izleme metninin sadece 25'inde popüler kültür unsuru tespit edilmiştir. Seviyelere göre A1 seviyesinde %36, A2 seviyesinde %64 oranında popüler kültür unsuru olduğu görülmektedir. 25 metinde yer alan popüler kültür unsurundan 19'u (%76) hedef, 1'i (%4) kaynak, 5'i (%20) hem hedef hem kaynak kültüre yöneliktir. Kültürel Öge Dökümü'nde yer alan 7 ana başlıktan 4'üne yer verilmiştir. Bunların %24'ü sanatsal değerler, %24'ü bilim, %20'si yaşam tarzı, %20'si medya, %12'si hem yaşam tarzı hem bilim ögesine aittir.

3- Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nde orta (B1-B2) seviyede mevcut olan 142 okuma-anlama ve 56 dinleme-izleme metninin sadece 17'sinde popüler kültür unsuru tespit edilmiştir. Seviyelere göre B1 seviyesinde %65, B2 seviyesinde %35 oranında popüler kültür unsuru olduğu görülmektedir. 17 metinde yer alan popüler kültür unsurundan 6'sı (%35) hedef, 4'ü (%24) kaynak, 7'si (%41) hem hedef hem kaynak kültüre yöneliktir. Kültürel Öge Dökümü'nde yer alan 7 ana başlıktan 4'üne yer verilmiştir. Bunların %59'u yaşam tarzı, %17'si sanatsal değerler, %12'si bilim ve %12'si medya ögesine aittir.

4- Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nde yüksek (C1-C2) seviyede mevcut olan 127 okuma-anlama ve 55 dinleme-izleme metninin sadece 8'inde popüler kültür unsuru tespit edilmiştir. Seviyelere göre C1 ve C2 seviyesinde popüler kültür unsur dağılımının yarı yarıya olduğu görülmektedir. 8 metinde yer alan popüler kültür unsurundan 3'ü (%37) hedef, 5'i (%63) hem hedef hem kaynak kültüre yönelik olup doğrudan kaynak kültüre yönelik bir unsur tespit edilmemiştir. Kültürel Öge Dökümü'nde yer alan 7 ana başlıktan 4'üne yer verilmiştir. Bunların %37'si yaşam tarzı, %37'si bilim, %13''ü düşünsel değerler, %13'ü hem yaşam tarzı hem davranış ögesine aittir.

5- Temel (A1-A2) ve orta seviye (B1-B2) lerde hedef kültür unsurları ağırlıklı olmakla birlikte kaynak kültürün verildiği metinler de bulunmaktadır. Yüksek seviyede (C1-C2) ise kaynak kültüre daha çok yer verilmiştir.

6- Kültürel Öge Dökümü'nde yer alan 7 ana başlıktan tespit edilen popüler kültür unsurları ağırlıklı olarak yaşam tarzı, sanatsal değerler, medya, bilim ögelerinde yer almıştır. Düşünsel değerler, davranış, aile ögelerine ait popüler kültür unsurlarına hemen hemen hiç yer verilmemiştir.

7- Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nde yer alan popüler kültür unsurları incelendiğinde;

a) Düşünsel değerler kategorisinde sadece inançlar alt kategorisine yer verilmiştir. Düşünceler, alışkanlıklar, gelenekler, sınıfsal etiketler ve etik başlıklarına ait örneklere yer verilmemiştir.

b) Yaşam tarzı kategorisinde hobiler, belirli beceriler, tatiller, trafik kurallarına yer verilmişken danslar, takılar, özgün araçlar, giyinme alışkanlıkları, hava durumları, popüler yemekler, içecekler gibi unsurlara yer verilmemiştir.

c) Davranış kategorisinde sadece iletişim araçlarına yer verilmiştir. Davranış kategorisinde sözsüz davranış modelleri, sözlü davranış modelleri, davranışsal örüntüler, belirli durumlarda kullanılan belirli davranışlara ait örneklere yer verilmemiştir.

d) Medya kategorisinde televizyon şovları, haber yayınları, popüler internet siteleri, bilimsel/teknolojik gelişmelere yer verilmişken reklamlar, gazete ve dergiler başlıklarına ait örneklere yer verilmemiştir.

e) Sanatsal değerler kategorisinde müzik, sinema, sanat ve edebiyat olmak üzere tüm başlıklara yer verilmiştir.

f) Aile kategorisinde yer alan aile hayatı, tabular, insanların birbirleri ile olan ilişkileri, insanların günlük yaşamlarına dair popüler olan hiçbir örneğe yer verilmemiştir.

g) Bilim kategorisinde coğrafya, ülke, ekonomi başlıklarında popüler kültür unsurlarına yer verilmişken tarih, felsefe, hukuki sistem ve siyaset başlıklarına ait popüler kültür unsurlarına yer verilmemiştir.

7.2. Tartışma

"Dil öğretimi bağlamında popüler kültürün işlevi yalnızca motivasyonel bir unsur olmakla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda dilin doğal kullanımını destekleyen önemli bir araç olarak da öne çıkmaktadır" (Duff & Zappa-Hollman, 2013, s. 699; Kramsch, 1993, s. 8; Thorne & Reinhardt, 2008, s. 554). Bu nedenle popüler kültür unsurlarının ders kitaplarındaki temsiliyet biçimi, dil öğretiminin genel etkinliğini belirleyen temel faktörlerden biri olarak ele alınmalıdır.

“Popüler kültür, bireylerin sosyal kimliklerini oluştururken etkileşimde bulundukları dinamik bir alan olarak dil öğretimiyle doğrudan ilişkilidir” (Fairclough, 1995, s. 14; Pennycook, 2007, s. 8). “Küreselleşme süreciyle birlikte popüler kültür, sadece yerel bağlamda değil, uluslararası ölçekte de ortak bir değer hâline gelmiş ve dil öğretiminde otantik materyal kullanımının önemini artırmıştır” (Alptekin, 2002, s. 63; Canagarajah, 2005, s. 9). Yabancı dil öğretiminde, öğrenicilerin hedef dildeki kültürel içeriklerle ne ölçüde karşılaştıkları ve bunları nasıl anlamlandırdıkları, dil öğrenimini doğrudan etkilemektedir.

Kramsch (1993), dilin sadece bir iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda kültürel kimliklerin inşa edildiği bir alan olduğunu belirtmektedir. Ancak bu çalışmada Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nde söz konusu unsurların sınırlı olduğu ve dil öğretimi bağlamında kültürel aktarımın yüzeysel kaldığı tespit edilmiştir.

“Öğreniciler açısından popüler kültür unsurlarının kullanımı, dil öğrenme sürecini daha anlamlı ve bağlamsal hâle getirmektedir. Özellikle müzik, televizyon programları, filmler, sosyal medya ve moda gibi unsurlar, dil öğrenicileri için gerçek dünyayla bağlantı kurmalarını sağlayan önemli araçlar arasında yer almaktadır” (Jenkins, 2006, s. 140; Thorne & Reinhardt, 2008, s. 554). Fakat Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nde bu tür içeriklerin eksik olduğu, dolayısıyla öğrenicilerin motivasyonunu ve hedef dili kullanım bağlamında geliştirme potansiyelini sınırlayabileceği düşünülmektedir.

Cortazzi ve Jin (1999)’e göre yabancı dil ders kitapları kültürel içerik açısından hedef kültür odaklı, kaynak kültür odaklı ve uluslararası kültür odaklı olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır. Fakat dil öğretimi üzerine hazırlanmış kitaplarda kültürel içeriklerin genellikle hedef kültür doğrultusunda şekillendiğini ifade etmişlerdir. Araştırmamızda Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri’nin, büyük ölçüde hedef kültür ekseninde şekillendiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla kültürel etkileşimi sınırlı kılmakta ve öğrenicilere farklı kültürel bakış açıları sunamamaktadır. Pennycook (2007), ve Matsuda (2012), dil öğretiminde çok kültürlü bir bakış açısının benimsenmesinin öğrenicilerin dili sosyal ve kültürel boyutlarıyla daha geniş çerçevede anlamalarına katkı sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Bu nedenle Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri’nde yer alan metinlerin kaynak kültüre daha çok yer verecek şekilde düzenlenmesi öğrenicilerin kültürel etkileşimde bulunmalarına olanak sağlayacaktır.

Gee (2004), dünyanın hızla globalleştiğine ve popüler kültürün de farklı ülkelerden/bölgelerden bireyleri ortak unsurlar altında birleştirdiğine vurgu yaparak dil öğretimi üzerine hazırlanan ders kitaplarının farklı kültür unsurlarına yer verecek şekilde düzenlenmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Yedi İklim Türkçe Setleri’nde bu bağlamda

bahse konu dinamiklerin göz ardı edildiği görülmüştür. Bu da dil öğretimi açısından önemli bir eksiklik oluşturmaktadır.

“Dil öğreniminde motivasyon, başarının en temel belirleyicilerinden biri olarak kabul edilir” (Dörnyei, 2005, s. 98; Gardner & Lambert, 1972, s. 135). Jenkins (2006) de popüler kültürün, öğrenicilerin hedef dile yönelik ilgisini artırarak onları öğrenme sürecine daha fazla dahil eden bir faktör olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan ele alındığında dil öğretim kitaplarında daha çok ve daha çeşitli popüler kültür unsuruna yer verilmesi öğrenicilerin motivasyonunu artırdığı gerçeğinden yola çıkarak Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri’nin güncellenmesi aşamasında bu husus göz önünde bulundurulmalıdır.

Duff ve Zappa-Hollman (2013), dil öğretiminde popüler kültür unsurlarının kullanılmasının öğrenicilerin dil becerilerini daha kalıcı hâle getirdiğini ve dilin gündelik yaşamdaki kullanımına daha kolay uyum sağlamalarına yardımcı olduğunu belirtmektedir. Ancak Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nde popüler kültür unsurlarına sınırlı yer verilmesi, öğrenicilerin dil öğrenme süreçlerine olan bağlılıklarını azaltabilecek bir faktör olarak görülmüştür.

“Özellikle dijital çağda, sosyal medya, çevrim içi platformlar, popüler müzikler ve diziler dil öğreniminin temel bileşenleri hâline gelmiştir” (Thorne & Reinhardt, 2008, s. 553). Bu unsurların ders kitaplarında yeterince temsil edilmemesi, öğrencilerin güncel dil kullanımına erişimlerini kısıtlamaktadır. Gee (2004), ve Lankshear & Knobel (2006), popüler kültürün çok hızlı değişen bir özelliğe sahip olduğundan başta ders kitapları olmak üzere yabancı dil öğretim materyallerinde bu değişimin göz önünde bulundurulması gerekliliğini vurgulamışlardır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setleri'nin 2015 yılından bu yana güncellenmemiş olması, ders kitaplarının günümüz popüler kültür dinamiklerine yer vermediğini göstermektedir. Modern dil öğretimi materyallerinin küreselleşme ve dijitalleşme süreçleri göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

7.3. Öneriler

Öneriler şu şekildedir:

1- Popüler kültür unsurları öğrenicileri güdüleyici ve motive edici unsurlardandır. Öğrenicilerin hedef dile ilgisini artırabilmek, öğrenicileri hedef dile güdüleyerek motive olmalarını sağlayabilmek adına setlerde kazanımlar ve temalar doğrultusunda popüler kültür ve güncel yaşam unsurlarına daha fazla yer verilmelidir.

2- Okuma-anlama ve dinleme-izleme metinleri daha güncel ve öğrenici odaklı hâle getirilmelidir. Bu bağlamda ders kitabı içerikleri en azından popüler kültür unsurları açısından belirli aralıklarla güncellenmelidir. Güncellemelerle canlı bir varlık olarak tanımlanan dilin dinamizmi ve kültürel değişimler, gelişmeler metinlere yansıtılabilir.

3- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) verilerine göre ülkemizde 2024 yılı içerisinde 340 bin uluslararası öğrenci eğitim görmektedir. Buradan hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin daha çok gençlerden oluştuğu söylenebilir. Popüler kültür daha çok gençler tarafından takip edilmektedir. Literatür taramasında ders kitaplarında güncellemelerin hangi aralıklarla yapılmasına dair herhangi bir veriye ulaşılamamıştır. Ancak popüler kültürün değişim hızı dikkate alınarak sosyal yaşam unsurlarını yansıtacak şekilde ders kitapları düzenli aralıklarla güncellenmelidir. Güncellemeler metinlerin yeniden yazılması ya da var olan metinlere popüler kültür unsurlarının eklenmesi yoluyla yapılabilir.

4- Temel seviyede kazanımlar ve temalar bağlamında öğrenicilerin hedef kültürü tanımaları amaçlandığından kaynak kültüre yönelik etkileşimlerin verilmesi daha zordur. Fakat orta ve yüksek seviyede öğreniciler kültürel etkileşime açık hâle gelmektedir. Bu nedenle özellikle orta ve yüksek seviyede öğretimin etkileşimli hâle getirilebilmesi, öğrenicilerin kendi kültürleri ile Türk kültürü arasındaki benzerlik ve farklılıkları daha iyi kavrayabilmesi için hedef kültür ile kaynak kültür arasında karşılaştırmalar yapılabilmelerine olanak sağlayan metinlere, içeriklere daha çok yer verilebilir.

5- Çeşitli alanlara dağılmış kültürel ögeleri barındıracak metinler kullanılarak, öğrenicilerin farklı konularda popüler kültür unsurlarını tanımalarına imkân verilmelidir. Örneğin, popüler yeme-içme alışkanlıkları, dans ve müzikler, inançlar, yaşantılar, oyunlar, moda, takı, ünlü insanlara yer verilebilir.

6- Alanyazın taraması sonucunda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine yazılan diğer ders kitaplarındaki popüler kültür unsurları üzerine herhangi bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Alana yönelik diğer ders kitapları için de popüler kültür unsur çalışmaları yapılmasının kitapların güncelliğini koruması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

7- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının içeriğinde verilen tüm bilgilerin bilimsel ve güncel olması gerekmektedir. Buradan hareketle popüler kültürün hızlı

değişme özelliği göz önünde bulundurularak belirli periyotlar dahilinde kitaplar güncellenmelidir.

8- Öğreticiler ve öğreniciler için kitap isimleri çok önemlidir. Bu nedenle alanda hazırlanacak ders kitaplarının isimlerinin kitabın içeriğini yansıtacak biçimde açık ve anlaşılır olması gerekmektedir. Bu bağlamda Yedi İklim Türkçe ders kitabının ismi her ne kadar Türk kültürünü yansıtsa da tüm yabancılar tarafından kolayca anlaşılabilir şekilde yeniden düzenlenebilir.

9- Renkler, insanları hem psikolojik hem de fizyolojik düzeyde etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Aynı zamanda renkler farklı kültürlerde farklı çağrışımlar uyandırabilmektedir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları aynı zamanda birer kültür taşıyıcısı olduğundan alana yönelik hazırlanan ders kitaplarının renkleri kültürümüzü yansıtacak şekilde seçilmelidir.

10- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki içerikler dil öğretiminin gerektirdiği süreklilik, ardışıklık ve bütünlük ilkeleri doğrultusunda hazırlanmalı; alanda yazılmış kaynaklar da bu doğrultuda yeniden gözden geçirilmelidir.

KAYNAKLAR

Akar, H. (2009). Popüler kültür ve moda. *Erciyes İletişim Dergisi*, *1*(1), 2.

Akarsu, B. (1998). *Wilhelm Von Humboldt'da dil-kültür bağlantısı.* İstanbul: İnkılâp.

Akgün, Ö. E. (2016). *Görsel tasarım.* Sakarya: Ders Notları.

Aksan, D. (2000). *Her yönüyle dil.* Ankara: TDK.

Alptekin, C. (2002). Towards intercultural communicative competence in ELT. *ELT Journal, 56*(1), 57-64.

Alptekin, C., & Alptekin, M. (1984). The question of culture: efl teaching in non- english-speaking countries. *ELT Journal*, *38*(1), 14-20.

Anlı, Ö. F. (2007). Frankfurt Okulu'nun kültür ve sanat yaklaşımına giriş. *Sosyoloji Notları*, (3), 8-14.

Arı, G. (2014). Türkçe ders kitaplarında fiziksel ve biçimsel görünüm. H. Ülker (Ed.), *Türkçe ders kitabı çözümlemeleri* içinde. Ankara: Pegem.

Arık, M. B. (2006). Bir Demet Tiyatro bağlamında popüler kültürde sistem içi direniş olanakları. *Edebiyat Dergisi*, *15*, 121-130.

Avruch, K. (1998). *Culture and conflict resolution*. Washington: United States Institute of Peace.

Avrupa Konseyi. (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi*. Frankfurt: Telc GmbH.

Aydar, D. (2014). Popüler kültür ve müzik üzerine. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *7*(33), 800-807.

Aydın, D. (2019). *Ortaokul görsel sanatlar öğretmenlerinin 7. sınıf kazanımlarını edindirmede popüler kültür ögelerine derslerinde yer verme durumları.* Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Aydoğan, F. (2004). *Medya ve popüler kültür.* İstanbul: Media Cat.

Bal, M. (2016). *Popüler kültür metinlerinin ana dili eğitiminde kullanımı*. Doktora Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Balcı, A. (2021). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem.

Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, *1*, 19-30.

Barnard, M. (2002). *Sanat, tasarım ve görsel kültür* (G. Korkmaz, Çev.). Ankara: Ütopya.

Batmaz, V. (2006). *Medya popüler kültürü gizler.* İstanbul: Karakutu.

Bennett, J. M., Bennett, M. J., & Allen, W. (2003). Developing intercultural competence in the language classroom. In D. L. Lange & R. M. Paige (Eds.), *Culture as the core: Perspectives on culture in second language education* (pp. 237–270). Greenwich: Information Age.

Bloom, B. S. (1998). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme.* (Çev. D. A. Özçelik) İstanbul: Milli Eğitim.

Boylu, E., & Başkaya, K. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki şahsiyetler üzerine bir inceleme. *Turkish Studies-Education, 15*(3), 1573-1605.

Bölükbaş, F., & Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarmadaki işlevi. *Turkish Studies, 5*(4), 221-235.

Brown, J. D. (1986). *Evaluations of self and others: self-enhancement biases in social judgments.* New York: Guilford.

Burke, P. (2006). *Kültür tarihi* (M. Tunçay, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Bristol: Multilingual.

Byram, R., & Risager, K. (1999). *Language tachers, politics and culture.* London: Clevedon.

Callaghan, M. (1998) An investigation into the causes of boys' underachievement in french. *Language Learning Journal, 12*, 2-7.

Canagarajah, S. (2005). *Reclaiming the local in language policy and practice.* London: Routledge.

Ceylan, E. & B. Yiğit (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Anı.

Chowdhury, P. (2014). Use of popular culture in enhancing English language teaching. *International Journal of Advanced Research, 2*(9), 805-815.

Clarke, J., & Clarke, M. (1990). Stereotyping in TESOL materials. *Culture and the Language Classroom, 28*(1), 31-44.

Cortazzi, M., & Jin, L. (1999). *Cultural mirrors*. Cambridge: Cambridge University.

Cortazzi, M., & Lixian, J. (1999). Cultural mirrors: Culture in second language teaching and learning. In E. Hinkel (Ed.), *Culture in second language teaching and learning* (pp. 196-219). Cambridge: Cambridge University.

Crawdfor, K. (2003). The role and purpose of textbooks. *Historical Learning, Teaching and Research, 3*(2), 5-10.

Curtin, J. B. (1979). Attitudes to language learning: The adult student. *ELT Journal*, *33*(4), 281-284.

Çağan, K. (2003). *Popüler kültür ve sanat.* Ankara: Altıküre.

Çalhan, A. (2021). *An analysis of how popular culture ıs reflected ın the middle school efl course books, the opinions of teachers about the popular culture and the use of popular culture ın their courses.* Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Demirel, Ö. (1993). Y*abancı dil öğretimi, ilkeler, yöntemler, teknikler.* Ankara: Usem.

Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme, kuramdan uygulamaya* (19. Baskı) Ankara: Pegem.

Demirel, Ö., & Kıroğlu, K. (2020). Eğitim ve ders kitapları. Ö. Demirel & K. Kıroğlu (Eds.), *Ders kitabı incelemesi* içinde (s. 4-12). Ankara: Pegem.

Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition.* New Jersey: Lawrence Erlbaum.

Duff, P. A., & Zappa-Hollman, S. (2013). Using popular culture in language teaching. In C. A. Chapelle (Ed.), *The encyclopedia of applied linguistics* (pp. 5997-6002). Chichester: Wiley-Blackwell.

Duman, T., & M. Çakmak (2011). Ders kitabının nitelikleri. L. Küçükahmet (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu* içinde. Ankara: Nobel.

Dündar, S. A., & Açık, F., (2021). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazma verilerindeki kültür unsurlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, *10*(2), 791-811.

Er, K. O. (2006). The effects of culture in foreign language curriculum. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, *39*(1), 1-14.

Erdem, E. (2001). *Program geliştirmede yapılandırmacı yaklaşım*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erdil, M. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu'na bağlı 209 üniversitede yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11*(60), 93-112.

Erdoğan, İ. (2001). Popüler kültürde gasp ve popülerin gayrimeşruluğu. *Doğu-Batı, 15*(2), 65-106.

Ergin, M. (1998). *Üniversiteler için Türk dili.* İstanbul: Bayrak.

Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi.* İstanbul: Bayrak.

Erken, M. (2007). *The techniques for the use of popular culture in teaching English at primary schools*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Eşitgin, D. (2004). Popüler kültür aralığından edebiyata bakmak. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, *5*(57), 27.

Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language.* London: Longman.

Fichter, J. (2000). *Sosyoloji nedir?* (N. Çelebi, Çev.). Ankara: Atilla.

Fiske, J. (1999). *Popüler kültürü anlamak* (S. İrvan, Çev.). Ankara: Ark.

Gans, H. J. (2014). *Popüler kültür ve yüksek kültür* (E. O. İncirlioğlu, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi.

Gardner, R. C., & Lambert, W. E. (1972). *Attitudes and motivation in second-language learning.* Coleford: Newbury.

Garland, K. E. (2010). *Literacy practices in an English language arts elective: An examination of how students respond to media literacy education.* Doctoral Dissertation, University of Arizona College of Education, Tucson.

Gee, J. P. (2004). *Situated language and learning: A critique of traditional schooling.* London: Routledge.

Göçen, G., & Okur, A. (2013). Dil bilgisi eğitimi. M. Durmuş & A. Okur (Eds.), *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı.* Ankara: Grafiker.

Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal.

Guins, R., & Cruz, O. Z. (2005). *Popular culture: A reader*. London: Sage.

Güleç, İ., & T. Demirtaş (2013). İlköğretim 8. sınıf ana dili ders kitapları üzerine karşılaştırmalı bir çalışma: Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2*(1), 74-91.

Gülersoy, A. E. (2013). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education, 2*(1), 18-36.

Gün, M., Akkaya, A., & Kara, Ö. T. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan öğretim elemanları açısından değerlendirilmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and history of Turkish or Turkic, 9*(6), 1-16.

Gündüz, Y. (2015). *Popüler kültürün görsel sanatlar dersine olası yansımaları.* New York: International

Güneş, F. (2002). *Ders kitaplarının incelenmesi*. Ankara: Ocak.

Güneş, F. (2016). *Türkçe öğretimi* (3. Baskı). Ankara: Pegem.

Güvenç, B. (1985). *Kültür konusu ve sorunlarımız*. İstanbul: Remzi.

Güvenç, B. (1991). *İnsan ve kültür.* İstanbul: Remzi.

Güzel, A., & Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.* Ankara: Akçağ.

Haley, M. H., & Austin, T. Y. (2004). *Content-based second language teaching and learning: An interactive approach*. Boston: Pearson.

Hengirmen, M. (1993). *Yabancı dil öğretim yöntemleri ve TÖMER yöntemi*. Ankara: Engin.

Hobbs, R., & Moore, D. C. (2013). *Discovering media literacy: Teaching digital media and popular culture in elementary school*. California: Sage.

House, J. (2007). What is an intercultural speaker?. In E. A. Soler & M. P. S. Jorda (Eds.), *Intercultural language use and language learning* (pp. 7-21). Dordrecht: Springer.

https://antalya.ktb.gov.tr/TR-175839/yabanci-ziyaretci-sayilari-ve-milliyet-dagilimi-2015-yi-.html

https://belmek.ankara.bel.tr/kurs/1719

https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/07/BKMAylikBulten201503.pdf

https://businessdiplomacy.net/tr/atil-kutoglu-dunyayi-giydiren-turk-modaci/

https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/358070

https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/491199

https://sites.google.com/hisarschool.k12.tr/recycletheworld/geri-d%C3%B6n%C3%BC%C5%9F%C3%BCmrecycling/t%C3%BCrkiyede-geri-d%C3%B6n%C3%BC%C5%9F%C3%BCm

https://tr.linkedin.com/pulse/2015-y%C4%B1l%C4%B1-internet-al%C4%B1%C5%9Fveri%C5%9F-istatistikleri-ercan-atay

https://tuhim.ibb.gov.tr/dosyalar/2015%20Ekim%20ay%C4%B1%20%C4%B0stanbul%20Ula%C5%9F%C4%B1m%20ve%20Hareketlilik%20Raporu.pdf

https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyeye-2015te-36-milyondan-fazla-turist-geldi-/511858

https://www.aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tu-rkiyede-evlilik-tercihleri-aras-tirmasi-2015.pdf

https://www.bbc.com/turkce/ekonomi/2015/03/150302_forbes_liste

https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49357808

https://www.beyazperde.com/haberler/diziler/haberler-58930/

https://www.doka.org.tr/haberler_Dogu-Karadeniz-Turizmde-Avrupa-Birligi-Ulkelerini-Geride-Birakti-TR.html

https://www.dr.com.tr/kataloglar_/EnCokOkunanKitaplar2015/3062?srsltid=AfmBOoogtB8z9_1Kp5RRc5tPLq-DmUx5aIuSNKXJCH7LD9WgQDA-8O7n

https://www.dr.com.tr/kataloglar_/EnCokOkunanKitaplar2015/3062?srsltid=AfmBOooGVAPHieD-5y52ceOKZ0wI6DPErHj8hJbKM1APhDqPrNcr2Ojb

https://www.enuygun.com/bilgi/ankara-da-gezilecek-yerler-mutlaka-gorulmesi-gereken-80-yer/

https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/turk-basketboluna-damgasini-vuran-adam-hidayet-turkoglu-40014276

https://www.iksv.org/tr/haber/idil-biret-bir-harika-cocugun-portresi-belgeseli-dijital-erisime-acildi

https://www.konyadayatirim.gov.tr/sektorler/turizm

https://www.meb.gov.tr/okul-oncesi-okullasmada-yuzde-300-artis/haber/9796/tr

https://www.ntv.com.tr/sanat/turkce-pop-muzikte-tum-zamanlarin-en-cok-dinlenen-sanatci-ve-sarkilari-aciklandi,xzR1Looxr0yJ_UT11icp1g

https://www.sinemalar.com/filmleri/26115/cem-yilmaz

https://www.tbesf.org.tr/ampute-futbol-erkek-milli-takim/

https://www.tmf.org.tr/Haberler/Sofuoglu-2015-Yilinda-da-Kawasakide/

https://www.turizmaktuel.com/haber/istanbul-en-cok-turist-ceken-10-uncu-sehir#:~:text=%C4%B0stanbul%20pop%C3%BCler%20%C5%9Fehirler%20s%C4%B1ralamas%C4%B1nda%202015,%C5%9Fehirleri%20aras%C4%B1nda%20da%20%C3%BC%C3%A7%C3%BCnc%C3%BC%20s%C4%B1rada.

https://www.turizmaktuel.com/haber/kapadokya-da-turizmciler-2015-ten-umutlu

https://yeniturkcesarkilar.blogspot.com/2015/12/2015-yl-en-cok-dinlenen-sarklar-listesi_20.html#google_vignette

İşcan, A. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarım aracı olarak filmlerden yararlanma. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (58), 437-452

Jay, M. (1989). *Diyalektik imgelem* (Ü. Oskay, Çev.). İstanbul: Ara.

Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide.* New York: New York University.

Jiang, W. (2000). The relationship between culture and language. *ELT Journal, 54*(4), 328-334.

Kachru, Y. (2009) Culture, context and writing. In E. Hinkel (Ed.), *Culture in second language teaching and learning. Cambridge applied linguistics series* (pp. 75-90). New York: Cambridge University.

Kafesoğlu, İ. (2003). *Türk milli kültürü.* İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Kaplan, M. (2000). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh.

Kaptan, A. Y. (2008). Ders kitaplarında fiziki yapı. Ö. Demirel & K. Kıroğlu (Eds.), *Konu alanı ders kitabı incelemesi* içinde. Ankara: Pegem.

Karadağ, Ç. (2004). *Görme kültürü (Görüntüler evreni).* Ankara: Doruk.

Karaduman, N. (2017). Popüler kültürün oluşmasında ve aktarılmasında sosyal medyanın rolü. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *31*(43), 113-133.

Karakoç, E. (2014). Medya aracılığıyla popüler kültürün aktarılmasında toplumsal değişkenlerin rolü. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, *2*(3). 245-269.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel.

Kılıç, A., & Seven, S. (2011). *Konu alanı ders kitabı incelemesi.* Ankara: Pegem.

Kızıldağ, Ş. (2001). *Pop müzikten popüler kültüre medya çocukları.* İstanbul: Şehir.

Kim, D. (2020). Learning language, learning culture: Teaching language to the whole student. *ECNU Review of Education, 3*(3), 519–541.

Kirby, D. (1976). Popular culture in the English classroom. *The English Journal*, *65*(3), 32.

Kolaç, E. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 17(1), 105-137.

Köse, D., & Özsoy, E. (2020). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminin otuz yılı: 1990-2020. *Turkophone, 7*(2), 27-54.

Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching.* Oxford: Oxford University.

Kumaravadivelu, B. (2003). *Beyond methods: Macrostrategies for language teaching.* London: Yale University.

Küçükahmet, L. (2003). *Konu alanlı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Nobel.

Küçükahmet, L. (2004). Eğitim programlarında ders kitabının yeri. L. Küçükahmet (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu* içinde (s. 1-16). Ankara: Nobel.

Küçükahmet, L. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel.

Lankshear, C., & Knobel, M. (2006). *New literacies: Changing knowledge and classroom learning.* Berkshire: Open University.

Larson, D. N., & Smalley, W. A. (1972). *Becoming bilingual: A guide to language learning*. New York: America University.

Liu, Y., & Lin, A. M. Y. (2017). Popular culture and teaching English to speakers of other languages (TESOL). In S. Thorne & S. May (Eds.), *Language, education and technology* (pp. 1-15). New York: Springer.

Marsh, J. (1999). Batman and Batwoman go to school: popular culture in literacy curriculum. *International Journal of Early Years Education, 7*(2), 117-131.

Matsuda, A. (2012). Teaching materials in EIL. In A. Matsuda (Ed.), *Principles and practices of teaching English as an international language* (pp. 168-185). Bristol: Multilingual.

Mckay, S. L. (2000). Teaching English as an internationallanguage: implications for cultural materials in the classroom. *TESOL Journal, 9,* 7-11.

Memiş, R. M. (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Turkish Studies, Literature and History of Turkish or Turkic, 11*(9), 605-616.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). *Tasla ders kitabı ve eğitim araçları ile bunlara ait elektronik içeriklerin incelenmesinde değerlendirmeye esas olacak kriterler ve açıklamaları.* https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_09/14172658_degerlendirmeye_esas_kriter_ve_aciklamalar.pdf sayfasından erişilmiştir.

Mills, W. (1974). *İktidar seçkinleri* (Ü. Oskay, Çev.). Ankara: Bilgi.

Mirzoeff, N. (1998). What is visual culture? In N. Mirzoeff (Ed.), *The visual culture reader* (pp. 3-13). London: Routledge.

Miyasoğlu, M. (1999). *Kültür hayatımız.* Ankara: Akçağ.

Murray, G. (2008). Pop culture and language learning: Learners' stories informing EFL. *Innovation in Language Learning and Teaching, 2*(1), 2-17.

Mutlu, E. (2005). *Globalleşme, popüler kültür ve medya.* Ankara: Ütopya.

Nieto, S. (2017). *Language, culture, and teaching: Critical perspectives* (3rd Ed.). London: Routledge.

Oktay, A. (2002). *Popüler kültürler.* İstanbul: İletişim.

Okur, A., & Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel ögelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *The Journal Of Academic Social Science Studies, 6*(2), 1619-1640.

Okur, A., & Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel ögelerin aktarımı: İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti örneği. *Turkish Studies*, *8*(2), 1619-1640.

Ögel, B. (1971). *Türk kültür tarihine giriş-I, Türkler'de köy ve şehir hayatı.* Ankara: Kültür Bakanlığı.

Öz, B. O., Miniksar, D. Y. (2023). Çocuk ve ergenlerde internet bağımlılığının uyku kalitesi üzerine etkisi. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health, 30*(2), 146-153.

Özbay, M. (2003). Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 59.

Özkan, H. H. (2006). Popüler kültür ve eğitim. *Kastamonu Education Journal, 14*(1), 29-38.

Pennycook, A. (2007). *Global Englishes and transcultural flows.* London: Routledge.

Pickford, K. (2020). Pop culture as a social literacy practice. *Journal of Childhoods and Pedagogies, 2*(1), 1-12.

Placer, M. F. N., Ngo, C. G. A., Nano, S. B., & Calambro, A. B. (2024). Pop culture and English language learning motivation among AB-English students. *International Journal Corner of Educational Research, 3*(1), 39-46.

Polat, T. (1990). Kültürlerarası bildirişimde etkin bir süreç: Yabancı dilde okuma-anlama. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, *7*, 69-90.

Prodromou, L. (1992). What culture? Which culture? cross-cultural factors in language learning. *ELT Journal*, *46*(1), 39-50.

Ravindran, V. (2019). Data analysis in qualitive research. *Indian Journal of Continuing Nursing Education, 20*(1), 40-45.

Razı, S. (2012). Developing the inventory of cultural components to assess perception in language learning. *Novitas-ROYAL, 6*(2), 169-186.

Richards, J. C. (2001). *Curriculum development in language teaching*. Cambridge: Cambridge University.

Risager, K. (1998). Language Teaching and the Process of European integration. In M. Byram & M. Fleming (Ed.), *Language learning in intercultural perspective: Approaches through drama and ethnography* (pp. 15-41). Cambridge: Cambridge University.

Santos, R. A., & Nanquil, L. M. (2023). Integrating popular culture in the literature classroom: Basis for a teaching model. *American International Journal of Social Science Research, 14*(1), 9-19.

Sarı, A. (2018). *Popüler kültür bağlamında okuma: Lise öğrencilerinin popüler kültüre karşı tutumları ile okumaya karşı tutumlarının karşılaştırılması (Tavşanlı örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütühya.

Scollon, R., & Scollon, S. W. (2001). *Intercultural communication: A discourse approach.* New Jersey: Blackwell.

Sercu, L. (1998). In-service teacher training and the acquisition of ıntercultural competence. In M. Byram & M. Fleming (Ed.), *Language learning in ıntercultural perspectives* (pp. 255-289). Cambridge: Cambridge University.

Soyşekerci, G. (2015). *İngilizce ve Türkçe ders kitaplarında kültürel ögelerin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Sözen, B. O. (2007). *Significance of popular culture in English language teaching coursebooks.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sözen, E. (1997). *Medyatik hafıza.* İstanbul: Timaş.

Sözen, E. (2004). Popüler kültür retoriği: Sahiplik içinde yokluk, rağbette olma ve sağduyu bilgisi. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, *4*(15), 55-66.

Şimşek, R. (2019). *Subliminal bir güç gösterisi: yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları.* Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Tanilli, S. (2003). *Uygarlık tarihi*. İstanbul: Adam.

Tapan, N. (1990). *Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kültür bağlamının değerlendirilmesi.* https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/10746 sayfasından erişilmiştir.

Tavin, K. (2015). Hauntological shifts: Fear and loathing of popular (visual) culture, studies in art education. *A Journal of Issues and Research. 46*(2), 101-117.

Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon.

Tellan, D., & Tellan, T. (2005). Türkiye'deki popüler kültür çalışmaları üzerine kısa bir değerlendirme. *Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi*, (5), 77–93.

Tezcan, M. (1997). *Kültürel antropoloji*, Ankara: Kültür Bakanlığı.

Thorne, S. L., & Reinhardt, J. (2008). Bridging activities, new media literacies, and advanced foreign language proficiency. *CALICO Journal, 25*(3), 558-572.

Timurtaş, F. K. (1980). *Türkçemiz ve uydurmacılık.* İstanbul: Boğaziçi.

Tomlinson, B. (Ed.). (2011). *Developing materials for language teaching* (2nd Ed.). London: Bloomsbury.

Topçuoğlu, F. (2013). Türkçenin yabancılara öğretiminde yazılı kaynaklar. M. Durmuş & A. Okur (Ed.), *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı*. İçinde (s. 387-400). Ankara: Grafiker.

Toprak, T. (1993). *İlkokul ders kitaplarının öğretim programlarınauygunluğunun değerlendirilmesi (Adana ilinde bir araştırma)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK.

Türkiye ve Ortadoğu Forumu Vakfı. (2006). *Kavram sözlüğü II*. Ankara: Maki.

Ur, P. (1996). *A course in language teaching: Practicee-theory.* Cambridge: Cambridge University.

Ülker, N. (2007). *Hitit Ders Kitapları örneğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı sürecine çözümleyici ve değerlendirici bir bakış*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Weninger, C., & Kiss, T. (2013). Culture in English as a Foreign Language (EFL) textbooks: A semiotic approach. *TESOL Quarterly, 47*(4), 694-716.

Werner, V., & Tegge, F. (Eds.). (2021). *Pop culture in language education: Theory, research, practice.* London: Routledge.

Williams, R. (1977). *Marxism and literature*. Oxford: Oxford University.

Yalçın, A. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Akçağ.

Yalın, H. İ. (2012). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (25. Basım). Ankara: Nobel.

Yalınkılıç, K. (2014). Bir öğretim aracı olarak ders kitabı. H. Ülper (Ed.), *Türkçe ders kitabı çözümlemeleri* içinde (s. 3-19). Ankara: Pegem.

Yamaç, M (2013). *Popüler kültürün ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki etkilerinin öğretmen ve veli görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi (Samsun ili örneği).* Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Yaylagül, L., & Korkmaz, N. (2008). *Medya, popüler kültür ve ideoloji*. Ankara: Dipnot.

Yaylı, D., & Y. Bayyurt. (2014). *Yabancılara Türkçe öğretimi politika yöntem ve beceriler* (3. Baskı). Ankara: Anı.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin.

Yıldız, S. (2004). Televizyonlarda yayınlanan magazin, eğlence ve yarışma türü programların toplumsal kültür üzerine etkileri Kırıkkale ve Ankara Örneği. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, *5*(57), 173-174.

Yunus Emre Enstitüsü. (t.y.). *Yedi İklim Türkçe kitapları.* https://www.yee.org.tr/tr/yayinlar/dersmateryalleri/yedi-iklim-turkce sayfasından erişilmiştir.

Zeyrek, S. (2020). Dil-kültür ilişkisi doğrultusunda yabancı dil öğretimi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, *3*(2), 168-186.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR…